

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ | ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ &
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής: Δημιουργικά
Περιβάλλοντα Μάθησης και Παιχνίδι»**

**Θέμα: Η προσέγγιση της ετερότητας μέσα από τα κείμενα και τις εικόνες ενός
εκπαιδευτικού περιοδικού. Η περίπτωση του περιοδικού «Σύγχρονο
Νηπιαγωγείο».**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

του φοιτητή :

Βασιλείου Κωνσταντίνου

Τριμελής εξεταστική επιτροπή:

Μάγος Κωνσταντίνος

Τσιλιμένη Τασούλα

Μιχαλοπούλου Αικατερίνη

ΒΟΛΟΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2024

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	4
Περίληψη.....	5
Abstract	6
Εισαγωγή.....	7
A. Θεωρητικό πλαίσιο.....	8
1. Εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου: “Εκπαιδευτικό Υλικό”	8
1.1 Χαρακτηριστικά ενός εκπαιδευτικού υλικού.....	10
1.2 Η συμβολή του εκπαιδευτικού υλικού στην προσέγγιση άλλων πολιτισμών.....	12
2. Εκπαιδευτικά Περιοδικά	14
2.1 Διευκρίνιση του όρου «Περιοδικό».....	14
2.2 Παιδικό περιοδικό (για παιδιά - νέους) – Εκπαιδευτικό περιοδικό	16
2.5 Λειτουργίες των περιοδικών ως εργαλείων στην εμπέδωση νέας γνώσης.	18
2.6 Το περιοδικό ως φορέας ιδεολογικού περιεχομένου.....	20
2.7 Η εικονογράφηση στο περιοδικό και το περιεχόμενο των κατασκευών που προτείνονται	23
3. Η προσέγγισης της ετερότητας.....	25
4. Το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο».....	31
4.1 Ιστορική διαδρομή του Περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»	32
4.2 Το περιεχόμενο του.....	36
4.3 Σύγκριση με άλλα περιοδικά με παρόμοιο περιεχόμενο (Περιοδικό «Το παράθυρο στην εκπαίδευση» - Περιοδικό «Συνεργασία».).....	38
B. Ερευνητικό Μέρος.....	39
5. Ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και η μεθοδολογία της έρευνας	39
5.1 Ο σκοπός της έρευνας	39
5.1.1 Ερευνητικά ερωτήματα	40
5.2 Τα ερευνητικά υποερωτήματα	40
5.3 Η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου	40
6. Οι θεματικές ανάλυσης.....	43
6.1 Η παρουσία της «Πολυπολιτισμικότητας» στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο».....	43
6.1.1 Αναφορές σε άλλους πολιτισμούς	43
6.1.2 Οι διαπολιτισμικές πρακτικές στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»	49
6.1.3 Στερεοτυπικές αναφορές σχετικά με τη παρουσίαση άλλων πολιτισμών στα τεύχη σχετικά με τον εορτασμό των αποκριών.	51
.....	54
6.2 Η παρουσία της Θρησκείας στο περιοδικό: «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»	56

6.2.1 Ο Θεός ως πρότυπο αγάπης.....	56
6.2.2 Ο Χριστιανισμός ως η κυρίαρχη θρησκεία στο Νηπιαγωγείο.....	59
6.2.3 Αναφορές σε άλλες Θρησκείες	65
6.3 Οι εθνικές αναφορές στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο.....	65
6.3.1 Οι σχολικές εορτές στο περιοδικό	65
6.3.2 Οι εθνικές επέτειοι.....	66
6.3.3 Οι κατασκευές σχετικά με τον εορτασμό του έθνους.....	70
6.4 Οι διαπροσωπικές σχέσεις των παιδιών στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»	72
6.4.1 Η σχέση παιδιού – Μητέρας.....	72
6.4.2 Η σχέση παιδιού – Πατέρα.....	75
6.4.3 Μορφές και τύποι οικογένειας	77
6.4.4 Η παρουσίαση του/της Νηπιαγωγού στο περιοδικό	78
7. Σύνοψη ερευνητικών δεδομένων.....	79
7.1 Ποσοτική αποτύπωση αναφορών στη κυρίαρχη ελληνική κουλτούρα	79
7.2 Ποσοτική αποτύπωση αναφορών σε άλλους πολιτισμούς	80
7.3 Ποσοτική αποτύπωση συνολικών σελίδων και ποσοστοποίηση των αντίστοιχων αναφορών στον ελληνικό πολιτισμό	81
7.4 Ποσοτική αποτύπωση συνολικών σελίδων και ποσοστοποίηση των αντίστοιχων αναφορών σε άλλους πολιτισμούς	82
7.5 Ανάλυση – σχολιασμός των γραφημάτων και των πινάκων	83
8. Συμπεράσματα.....	85
9. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα	91
10. Βιβλιογραφία.....	92
11. Παράρτημα Παρουσίαση των υπο μελέτη τευχών του περιοδικού: «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»	101

Ευχαριστίες

Όταν επέλεξα ως θέμα της διπλωματικής μου εργασίας την έρευνα ενός εκπαιδευτικού περιοδικού παλαιότερης εποχής, ιδιαίτερα στην πρώτη περίοδο κυκλοφορίας του, συνειδητοποίησα ότι κέρδισα ένα εισιτήριο για ένα πρωτόγνωρο ταξίδι στον μαγικό κόσμο αυτών των περιοδικών και του έντυπου τύπου, έναν κόσμο που στην σύγχρονη τεχνοκρατική εποχή παρουσιάζει φθίνουσα πορεία και δε χρησιμοποιείται τόσο όσο συνέβαινε τις παλαιότερες δεκαετίες. Θεωρώ λοιπόν, ηθικό χρέος μου πριν προχωρήσω στην έρευνά μου να εκφράσω τις εγκάρδιες ευχαριστίες μου σε όλα τα άτομα που μου χάρισαν αυτή την μοναδική εμπειρία. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω σύσσωμο το Μεταπτυχιακό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης Βόλου, όλους τους καθηγητές που μου πρόσφεραν σε όλη την διάρκεια της μου φοίτησης τις πολύτιμες γνώσεις τους αλλά και το διοικητικό προσωπικό για την ιδιαίτερη φιλική στάση τους και προθυμία να προσφέρουν ανά πάσα στιγμή την βοήθειά τους. Απευθύνω ιδιαίτερες ευχαριστίες στον καθηγητή μου και επιβλέποντα της διπλωματικής μου εργασίας, κύριο Κωνσταντίνο Μάγο, για τον πλούτο γνώσεων, την ηθική συμπαράσταση και την πολύτιμη υποστήριξή του καθ' όλη την διάρκεια της φοίτησής μου, εφόδια τα οποία μου προσέφερε αφειδώλευτα και σε όλη την περίοδο εκπόνησης της εργασίας μου. Επιπρόσθετα, θα ήθελα να αναφέρω πως κατά τη διάρκεια συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας οι συνθήκες ήταν αντίξοες, λόγω των πλημμυρών που δέχτηκε η περιοχή της Μαγνησίας και συγκεκριμένα της πόλης του Βόλου, οι οποίες είχαν ως συνέπεια το κλείσιμο της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας από το Σεπτέμβριο του 2023 έως και την ημερομηνία που γράφεται η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία (άνοιξη 2024). Αυτό είχε ως συνέπεια την αδυναμία πρόσβασης και επίσκεψης στη βιβλιοθήκη και σε άλλα πιθανά σημεία για εύρεση τευχών του συγκεκριμένου περιοδικού. Δεν θα μπορούσα να παραλείψω την οικογένειά μου, τους γονείς μου και τον αδελφό μου, που πάντα θα έχουν ξεχωριστή θέση στην καρδιά μου, τους ευχαριστώ για την αγάπη και στήριξη που μου δίνουν απλόχερα και είναι πάντα δίπλα μου στα εύκολα και στα δύσκολα, καθώς και στην σημαντική ηθική και οικονομική συμπαράστασή τους για την εκπλήρωση των ονείρων μου. Τέλος, ευχαριστώ όλους τις/τους συμφοιτήτριες/ες για τη κοινή μας πορεία και το ταξίδι που μοιραστήκαμε αυτά τα δύο χρόνια στο μεταπτυχιακό αυτό. Εύχομαι καλή συνέχεια σε όλους.

Περίληψη

Το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» αντιπροσώπευε κατά κύριο λόγο τους/τις Νηπιαγωγούς κατά τη διάρκεια της κυκλοφορίας του. Από την ίδρυση του το 1974 αποτελούσε πηγή πληροφόρησης για θέματα σχετικά με το χώρο της προσχολικής αγωγής, παρέχοντας πληροφορίες, εκπαιδευτικό υλικό καθώς και εκπαιδευτικά άρθρα σχετικά με το χώρο του Νηπιαγωγείου και γενικότερα της πρωτοσχολικής ηλικίας. Ειδικότερα, ως προς το περιεχόμενο του παρείχε πρακτικές προτάσεις, δραστηριότητες, παιχνιδοπαραμύθια, ιστορίες, θεατρικά, κατασκευές με πατρόν, θεωρητικά άρθρα φυσική αγωγή, μουσική αγωγή, κουκλοθέατρο, περιβαλλοντική εκπαίδευση, φύλλα εργασίας, ψυχολογία, βιβλιοπροτάσεις και πολλά άλλα. Αποτέλεσε το μοναδικό ελληνικό εκπαιδευτικό περιοδικό το οποίο ήταν αφιερωμένο αποκλειστικά στην προσχολική εκπαίδευση. Το τελευταίο έντυπο τεύχος του κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 2019. Το περιοδικό δεν κυκλοφορεί πλέον σε έντυπη μορφή. Ωστόσο, το υλικό του, παραμένει διαθέσιμο μόνο ψηφιακά στην Εκπαιδευτική Βιβλιοθήκη του ηλεκτρονικού δικτύου: [diptyxo.gr](https://www.diptyx.gr), <https://www.diptyx.gr/syghrono-nipiagogeio-perigrifi>. Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλυθεί και να ερμηνευτεί το περιεχόμενο του περιοδικού μέσω της αποδελτίωσης του ως προς τη θεματολογία και γενικότερα να αναλυθεί το «εκπαιδευτικό υλικό» που επιλέχθηκε από τους δημιουργούς ως προς τη πολυπολιτισμικότητα των σχολικών τάξεων κυρίως μετά το 2000 όπως αυτές διαμορφώθηκαν. Κυρίως επικεντρώνεται στη μελέτη για το πως προσεγγίζεται η ετερότητα μέσα από τα κείμενα και τις εικόνες του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού. Μελετήθηκαν 52 τεύχη από το 1ο τεύχος το 1998 έως και το τελευταίο τον Ιούνιο του 2019. Τα ευρήματα δείχνουν ότι ο χαρακτήρας του περιοδικού ήταν συντηρητικός ως προς το χαρακτήρα, το περιεχόμενο καθώς και το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιούσε χωρίς τις περισσότερες φορές να λαμβάνεται υπόψιν από τους συντάκτες του περιοδικού η πολυπολιτισμικότητα των τάξεων του Νηπιαγωγείου. Η εθνοτική, πολιτισμική καθώς και η κοινωνική ποικιλομορφία δεν λάμβαναν πάντα την απαραίτητη προσοχή. Αρκετές ήταν οι φορές στις οποίες το περιεχόμενο έτεινε να προωθεί συγκεκριμένες ηθικές και κοινωνικές αξίες, αγνοώντας εναλλακτικές οπτικές των εκάστοτε θεμάτων. Επίσης οι ρόλοι των δύο φύλων παρουσιάζονταν με στερεοτυπικό τρόπο, με τα αγόρια να δραστηριοποιούνται και τα θέματα να αναπαράγονται σε "ανδρικά" καθώς και τα κορίτσια σε "γυναικεία" αντίστοιχα.

Το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» κυρίως απευθύνονταν στην επικρατούσα εθνικότητα και είχε ένα στερεοτυπικό ρόλο απέναντι σε άλλους πολιτισμούς καθώς και ένα εθνικιστικό χαρακτήρα όσον αναφορά τις εθνικές εορτές και επετείους της κυρίαρχης ομάδας.

Λέξεις – Κλειδιά:

περιοδικά, ετερότητα, εικόνες, κείμενα, εκπαιδευτικά περιοδικά, εκπαιδευτικό υλικό, Σύγχρονο Νηπιαγωγείο, πολυπολιτισμικότητα, νηπιαγωγοί, παιδιά.

Abstract

The magazine “Sychrono Nhpiagogio” represented mainly Kindergarten teachers during its publication. Since its establishment in 1974, it has been a source of information on issues related to the field of pre-school education, providing information, educational material and educational articles on the field of Kindergarten and primary education in general. In particular, within its content it provided practical suggestions, activities, game stories, stories, theatricals, pattern construction, theoretical articles on physical education, music education, puppet theatre, environmental education, worksheets, psychology, book suggestions and much more. It was the only Greek educational magazine dedicated exclusively to preschool education. Its latest issue was published in June 2019. The print magazine is no longer in circulation. However, its material remains available only digitally in the Educational Library of the electronic network: diptyxo.gr., <https://www.diptyxo.gr/syghrono-nipiagogeio-perigrafi>. The purpose of this study is to analyze and interpret the content of the journal through its indexing in terms of themes and, more generally, to analyze the "educational material" chosen by the authors in terms of the multiculturalism of school classrooms, especially after 2000, as they were formed. They were studied 52 periodical issues from the 1st issue in 1998 to the last one in June 2019.

The findings show that the nature of the magazine was conservative in terms of character, content as well as the educational material used without most of the time taking into account the multiculturalism of the kindergarten classes by the editors of the magazine. Ethnic, cultural as well as social diversity was not always given the necessary attention. There were several occasions when the content tended to promote certain moral and social values, ignoring alternative perspectives on the issues at hand. Gender roles were also presented in a stereotypical way, with boys being active and topics being

reproduced in 'male' and girls in 'female' roles respectively. The “Sychrono Nhipiagogeio” magazine mainly addressed the dominant ethnicity and had a stereotypical role towards other cultures as well as a nationalistic character in terms of national holidays and anniversaries of the dominant group.

Keywords: magazines, educational magazines, educational material, multiculturalism, texts, illustration, kindergarten teachers, children.

Εισαγωγή

Η συγκεκριμένη μελέτη επιδιώκει κυρίως την περιγραφή και ειδικότερα την ανάλυση ενός εκπαιδευτικού υλικού και συγκεκριμένα του περιοδικού με τίτλο: «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Δίπτυχο, το οποίο εφαρμόστηκε και δημιουργήθηκε για το χώρο της Εκπαίδευσης και κυρίως της Προσχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης. Μέσω της απαραίτητης βιβλιογραφικής ανασκόπησης, της έρευνας αρχείου καθώς και της αποδελτίωσης του υλικού των τευχών του περιοδικού θα γίνει μια προσπάθεια να αναδειχθούν τα κύρια σημεία προβληματισμού που αναφέρονται στον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιήθηκε το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό με στόχο την αποτελεσματικότητα και τη διασφάλιση μιας ποιοτικής εκπαίδευσης. Τα ελληνικά παιδαγωγικά περιοδικά αποτελούν φορέα επιστημονικής γνώσης και μέσον επικοινωνίας καθώς και επιμόρφωσης για τα μέλη όλης της εκπαιδευτικής κοινότητας. Επίσης, έχουν αποτελέσει και ένα ερευνητικό πεδίο που δεν έχει μέχρι σήμερα αντιμετωπιστεί συνολικά και επιστημονικά. Τα παιδαγωγικά περιοδικά στο σύνολο τους δεν έχουν αποτελέσει ένα ξεχωριστό αντικείμενο έρευνας. Η παρούσα εργασία με θέμα το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» επιχειρεί να καλύψει το κενό αυτό αλλά δεν περιορίζεται μόνο σε αυτό. Χρησιμοποιώντας τα έντυπα, ως πηγή έρευνας, παρακολουθεί τη πορεία του περιοδικού στα περιεχόμενα τους. Με αυτόν τον τρόπο διευρύνεται το ερευνητικό πεδίο της έρευνας και πέρα από αυτό τη φυσιογνωμία των εντύπων τευχών, την οποία αναζητά, ελέγχει και τη δυνατότητα τους να συμβάλλουν στη προβολή παιδαγωγικών θεωριών, θέσεων και ιδεών γεγονός που επιτρέπει τη συναγωγή ποικίλων συμπερασμάτων.

Οι αίθουσες των Ελληνικών σχολείων είναι πλούσιες σε πολιτισμική ποικιλία. Ιδίως στα σχολεία της πρωτεύουσας περιλαμβάνεται ένα μείγμα πολιτισμών, γλωσσών και θρησκευτικών πεποιθήσεων.

Η αυξανόμενη αναγνώριση της διαφορετικότητας μέσα στην κοινωνία θέτει μια σημαντική πρόκληση για το πώς να δημιουργηθεί μια συνεκτική και δημοκρατική κοινωνία, ενώ παράλληλα επιτρέπει στους πολίτες να διατηρήσουν τις εθνικές, πολιτιστικές, κοινωνικοοικονομικές και πρωταρχικές τους ταυτότητες. (Banks, 1994). Τις τελευταίες δύο δεκαετίες, η διαπολιτισμική εκπαίδευση έχει αναδειχθεί ως όχημα για την ένταξη διαφορετικών ομάδων και τον μετασχηματισμό των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων της χώρας. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση προσπαθεί να δημιουργήσει ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες για όλους τους μαθητές διασφαλίζοντας ότι το σύνολο του σχολικού περιβάλλοντος αντικατοπτρίζει τη διαφορετικότητα των ομάδων στις τάξεις, στα σχολεία και στην κοινωνία συνολικά. Τα επίσημα έγγραφα του αναλυτικού προγράμματος, με τη μορφή προγράμματος σπουδών και σχολικών βιβλίων, μεταξύ άλλων υλικών, όπως αυτού του περιοδικού που μελετήθηκε ορίζουν τους στόχους και τους σκοπούς, καθώς και παρέχουν τις βάσεις ή το μεγαλύτερο μέρος των πολιτιστικών γνώσεων και πληροφοριών για τη διδασκαλία και τη μάθηση στα σχολεία (Westbury, 1990). Εφόσον το σχολικό πρόγραμμα σπουδών είναι αποτέλεσμα σκόπιμης επιλογής και οργάνωσης, οι πολιτιστικές γνώσεις στο πρόγραμμα σπουδών και τα σχολικά βιβλία αποτελούν σημαντικό ζήτημα στην έρευνα της εκπαίδευσης. Μερικοί μελετητές του αναλυτικού προγράμματος θεωρούν τα προγράμματα σπουδών ως πολιτικά κείμενα και τα σχολικά βιβλία ως ιδεολογικά συστήματα μηνυμάτων για τη μετάδοση των κυρίαρχων αξιών και πεποιθήσεων της κοινωνίας (Apple, 1992).

A. Θεωρητικό πλαίσιο

1. Εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου: “Εκπαιδευτικό Υλικό”

Το εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιούν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη είναι ένα από τα πιο σημαντικά εργαλεία για την επίτευξη των στόχων του μαθήματος, καθώς καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο και τη μορφή του μαθήματος. Όπως υπογραμμίζει ο Μάγος (2022 : 253) «το εκπαιδευτικό υλικό είναι ένας ιδιαίτερα ανοιχτός όρος, αφού μπορεί να συμπεριλάβει κάθε τύπου υλικά που επιλέγει ο εκπαιδευτικός για να συνοδεύσει τη διδασκαλία». Όπως υποστηρίζουν οι Ματσαγγούρας και Χέλμης (2003), «παιδαγωγικό υλικό» θεωρείται οτιδήποτε «υλικό» χρησιμοποιεί ένας εκπαιδευτικός, με σκοπό να σχεδιάσει και να οργανώσει τη διδασκαλία του μαθήματος του. Μερικά από τα υλικά αυτά μπορεί να είναι εικόνες, ταινίες, cd, φύλλα εργασίας, άρθρα, εγχειρίδια, πολυμέσα και άλλα, τα οποία έχουν ως σκοπό το σχεδιασμό και τη διαμόρφωση ενός δημιουργικού μαθησιακού κλίματος.

Στη σημερινή σχολική πραγματικότητα, η διδακτική πρακτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα εκπαιδευτικά εγχειρίδια. Τα εκπαιδευτικά εγχειρίδια αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας και είναι ευρέως αποδεχτό ότι αποτελούν το πιο χρήσιμο εργαλείο και το «δεξί χέρι» του εκπαιδευτικού. Αυτό συμβαίνει γιατί χωρίς τα εκπαιδευτικά υλικά, θα ήταν αδύνατο για τους περισσότερους από εμάς τους εκπαιδευτικούς να πραγματοποιήσουμε τη διδασκαλία μας. Το εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με τον Γερμανό (2002) θεωρείται οτιδήποτε βοηθά και υποστηρίζει την κατάκτηση της γνώσης από το παιδί και ό, τι χρησιμοποιείται από τον εκπαιδευτικό, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα δημιουργικό περιβάλλον, που θα προάγει τη μάθηση. Εκπαιδευτικά υλικά είναι και εκείνα που βρίσκουμε και στο σχολείο, όπως τα βιβλία, οι κατασκευές και το εποπτικό υλικό, αλλά και προσωπικά αντικείμενα που ανήκουν στους μαθητές, όπως τα μολύβια, τα στυλό, τα τετράδια, κλπ. Έτσι λοιπόν όπως προκύπτει και από τα παραπάνω και σύμφωνα με το άρθρο 674 του Κανονισμού της ΕΕ, «ως παιδαγωγικό υλικό (pedagogic material) θεωρείται οποιοδήποτε υλικό προορίζεται για εκπαιδευτική χρήση» 674/Καν. ΕΕ).

Το εκπαιδευτικό υλικό σύμφωνα με τη Δημητρίου (2016), αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μέρη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και για το λόγο αυτό η συμβολή του κρίνεται απαραίτητη και σημαντική στην εκπαιδευτική διαδικασία. Το εκπαιδευτικό υλικό δίνει την δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό το σχεδιασμό της διδασκαλίας του και ως προς το περιεχόμενό της αλλά και ως προς τις αντίστοιχες δραστηριότητες που καλείται να δημιουργήσει και να σχεδιάσει. Επίσης, κάτι που προκύπτει από τους παραπάνω ορισμούς είναι πώς το εκπαιδευτικό υλικό βοηθά τους μαθητές να αλληλοεπιδρούν με αυτό και παίρνουν χρήσιμες πληροφορίες αλλά και γνώσεις. Έτσι λοιπόν αυτή η αλληλεπίδραση των μαθητών και του εκπαιδευτικού υλικού παρουσιάζεται ως ένας τρόπος, ο οποίος θα βοηθήσει τα παιδιά να διεκδικηθεί η πολιτιστική τους κληρονομιά καθώς και το γνωστικό τους υπόβαθρο.

Τα παιδικά εικονογραφημένα βιβλία κατέχουν ολόένα και σημαντικότερη θέση στις τάξεις της πρώιμης παιδικής ηλικίας. Εικονογραφημένα βιβλία που απεικονίζουν την ποικιλία των εθνοτικών φυλετικών και πολιτισμικών ομάδων της κοινωνίας (γνωστά γενικά και ως πολυπολιτισμικά εικονογραφημένα βιβλία δίνουν στα μικρά παιδιά ευκαιρίες να αναπτύξουν την κατανόησή τους για τους άλλους, ενώ παράλληλα επιβεβαιώνουν τα παιδιά με διαφορετικό υπόβαθρο (Mendoza & Reese, 2001). Το

εκπαιδευτικό υλικό το οποίο μπορεί να έχει διάφορες μορφές όπως το να είναι ένα εικονογραφημένο βιβλίο, βιβλίο χωρίς λέξεις, αφίσες, εκπαιδευτικά περιοδικά, ταινίες, τραγούδια, ποιήματα και διάφορες μορφές εφόσον χρησιμοποιούνται για τη μαθησιακή και διδακτική διαδικασία. Το εκπαιδευτικό υλικό όταν χρησιμοποιείται στη διαδικασία μάθησης και διδασκαλίας, μπορεί να πάρει πολλές μορφές, όπως αυτές των βιβλίων με εικόνες, βιβλία χωρίς λέξεις, αφίσες, εκπαιδευτικά περιοδικά, ταινίες, τραγούδια, ποίηση κλπ. (Μάγος, 2022).

1.1 Χαρακτηριστικά ενός εκπαιδευτικού υλικού

Ένα εκπαιδευτικό υλικό που αγγίζει θέματα ταυτότητας και ετερότητας, με στόχο την αναγνώριση, την αποδοχή και τον σεβασμό της διαφορετικότητας, χαρακτηρίζεται ως διαπολιτισμικό. Σκοπός του διαπολιτισμικού υλικού είναι η καλλιέργεια μίας νοοτροπίας που αντιλαμβάνεται τη διαφορετικότητα ως πλούτο και όχι ως απειλή. Μέσα από την αξιοποίηση αυτού του υλικού, οι μαθητές καλλιεργούν σιγά σιγά συναισθήματα σεβασμού και ενσυναίσθησης προς όλες τις εκφάνσεις της ετερότητας. Ενώ η εθνοπολιτισμική ετερότητα αποτελεί ένα σημαντικό κομμάτι της ευρύτερης έννοιας της ετερότητας, δεν είναι η μόνη. Το διαπολιτισμικό εκπαιδευτικό υλικό οφείλει να λαμβάνει υπόψη και άλλες διαστάσεις της ετερότητας, όπως το φύλο, η κοινωνική καταγωγή, η οικογένεια, ο τρόπος ζωής, οι καθημερινές συνήθειες κ.α. Μέσα από την αξιοποίηση του διαπολιτισμικού υλικού, τα παιδιά αντιλαμβάνονται ότι η διαφορετικότητα δεν υφίσταται μόνο μεταξύ της κυρίαρχης και των μειονοτικών ομάδων, αλλά και εντός κάθε ομάδας, είτε αυτή είναι κυρίαρχη είτε μειονοτική (Μάγος, K., 2010). Οι Mendoza και Reese (2001) και ο Collabucci (2004) υποστηρίζουν πως τα εκπαιδευτικά υλικά που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας πρέπει να λειτουργούν ως «καθρέφτες» και «παράθυρα» για τα παιδιά. «Καθρέφτες» γιατί μέσα από αυτούς τα παιδιά μαθαίνουν τον «άλλο» και τον πολιτισμό του καθώς και τις πιθανές ομοιότητες αλλά και τις διαφορές ξένων πολιτισμών με τον δικό τους. «Παράθυρα» διότι τα παιδιά ανακαλύπτουν τους εναλλακτικούς τρόπους ζωής άλλων ανθρώπων σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια.

Ο Τσιούμης (2003) υποστηρίζει πως με τη χρήση εκπαιδευτικών υλικών όπως παραμυθιών, αφισών, παζλ, μουσικοκινητικών δράσεων, συνταγών μαγειρικής και παιχνιδιών σχετικών πάντα με τη πολιτισμική ετερότητα βοηθά και υποστηρίζει τη διαχείρισή της, ώστε η διαφορετικότητα σε πολιτισμικό επίπεδο να περνά ως φυσική απόρροια της σύγχρονης πραγματικότητας.

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι με τους οποίους τα εκπαιδευτικά υλικά μπορούν να προσεγγίσουν θέματα που άπτονται πολιτισμών πέραν των κυρίαρχων. Μπορούμε να ομαδοποιήσουμε αυτές τις προσεγγίσεις σε τρεις βασικές κατηγορίες, εμπνευσμένες από τις κατηγορίες διαχείρισης της ετερότητας που προτάθηκαν από τον Troyna (1992):

- Τα πολυπολιτισμικά εκπαιδευτικά υλικά: Σε αυτά τα υλικά, ενώ παρουσιάζονται άτομα ή ομάδες από μειονοτικές ομάδες, δεν υπάρχει ουσιαστική προώθηση της αλληλεπίδρασης, της αμοιβαιότητας και της ισοτιμίας μεταξύ αυτών και της κυρίαρχης ομάδας. Ως αποτέλεσμα, μπορεί να προσφέρουν γνώσεις για τον "άλλο", αλλά δεν καλλιεργούν απαραίτητα συναισθήματα σεβασμού και ισότιμης αποδοχής της διαφορετικότητας. Επομένως, μπορεί κανείς να μάθει για τον "άλλο", αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα τον σεβαστεί ή θα τον αποδεχτεί ως ίσο. Η αληθινή κατανόηση και αποδοχή της διαφορετικότητας απαιτεί συναισθηματική εμπλοκή και βιωματική μάθηση, πέρα από την απλή λήψη πληροφοριών.
- Τα αντιρατσιστικά εκπαιδευτικά υλικά: Σε αυτά υλικά προωθείται η αντιρατσιστική εκπαίδευση. Στόχος της αντιρατσιστικής εκπαίδευσης είναι να ευαισθητοποιήσει τους μαθητές απέναντι στις ρατσιστικές ιδέες και συμπεριφορές, καθώς και στις διακρίσεις που αυτές γεννούν και διαιωνίζουν. Τα αντιρατσιστικά εκπαιδευτικά υλικά στοχεύουν στο να: ενημερώσουν τους μαθητές για το φαινόμενο του ρατσισμού και τις διάφορες μορφές του, να προωθήσουν την κατανόηση και την ενσυναίσθηση απέναντι στους ανθρώπους από διαφορετικές ομάδες, να αναπτύξουν κριτική σκέψη απέναντι στις ρατσιστικές ιδεολογίες και στερεότυπα, να ενθαρρύνουν τον σεβασμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας καθώς και να προωθήσουν ίσες ευκαιρίες για όλους.

- Τα διαπολιτισμικά εκπαιδευτικά υλικά: Σε αντίθεση με τα πολυπολιτισμικά υλικά που εστιάζουν στην απλή παρουσίαση διαφορετικών πολιτισμών, τα διαπολιτισμικά υλικά υιοθετούν μια πιο δυναμική προσέγγιση. Στόχος τους δεν είναι η επιφανειακή επαφή, αλλά η ουσιαστική αλληλεπίδραση, η ανταλλαγή και η καλλιέργεια αμοιβαιότητας και αλληλεγγύης. Αυτή η προσέγγιση αγγίζει τόσο τις σχέσεις μεταξύ κυρίαρχων και μειονοτικών ομάδων, όσο και τις αλληλεπιδράσεις εντός των ίδιων των ομάδων. Στόχος είναι η καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος όπου οι άνθρωποι διαφορετικών καταβολών έρχονται σε ουσιαστικό διάλογο, μοιράζονται εμπειρίες και απόψεις, και χτίζουν γέφυρες κατανόησης και σεβασμού. Με άλλα λόγια, τα διαπολιτισμικά υλικά δεν αρκούνται στο να «δείξουν» τον κόσμο. Προτρέπουν τους μαθητές να τον «εξερευνήσουν», να τον «βιώσουν» και να συνδεθούν με αυτόν σε ένα βαθύτερο επίπεδο.

Εκτός από τις τρεις προαναφερθείσες κατηγορίες, υπήρχαν και άλλες προσεγγίσεις για τη διαχείριση της ετερότητας, όπως αυτές της αφομοίωσης καθώς και της ενσωμάτωσης οι οποίες στηρίζονταν σε διάφορα υλικά, όπως βιβλία, έντυπα, αφίσες, ταινίες κ.λπ. Αυτές οι προσεγγίσεις, που συχνά ονομάζονταν "προβληματικές", πίστευαν ότι οι μειονοτικές ομάδες έπρεπε να προσαρμοστούν στον πολιτισμό και τις αξίες της κυρίαρχης ομάδας. Παρ' ό,τι στο παρελθόν τέτοιου είδους υλικά ήταν αρκετά συνηθισμένα, πλέον η χρήση τους έχει μειωθεί σημαντικά. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι έρευνες (Troyna, 1992 & Nieto, 2004) έχουν αποδείξει σε παγκόσμιο επίπεδο την αναποτελεσματικότητα αυτών των προσεγγίσεων στη διαχείριση της ετερότητας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση του περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» ως εκπαιδευτικού υλικού και η κατηγοριοποίησή του βάσει των προαναφερθεισών προσεγγίσεων.

1.2 Η συμβολή του εκπαιδευτικού υλικού στην προσέγγιση άλλων πολιτισμών.

Η έννοια της λέξης «πολιτισμός» περιλαμβάνει ένα σύνολο πραγμάτων, μερικά από τα οποία είναι από τα πιο σημαντικά και οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να γνωρίζουν, διότι έχουν άμεσες επιπτώσεις στη διδασκαλία και τη σωστή διαμόρφωση της μάθησης των μαθητών τους. Μεταξύ αυτών είναι οι πολιτισμικές ομάδες των διαφορετικών εθνών και πολιτισμών, οι αξίες, οι παραδόσεις, η επικοινωνία καθώς και τα στυλ μάθησης. Οι γνώσεις που οφείλουν να έχουν οι εκπαιδευτικοί σχετικά με την πολιτισμική

ποικιλομορφία υπερβαίνει την απλή ευαισθητοποίηση, το σεβασμό και τη γενική αναγνώριση του γεγονότος ότι οι εθνοτικές ομάδες έχουν διαφορετικές αξίες ή εκφράζουν παρόμοιες αξίες με διάφορους τρόπους. Επιπλέον, η πολιτισμικά υπεύθυνη διδασκαλία ασχολείται τόσο με τη χρήση πολυπολιτισμικών στρατηγικών διδασκαλίας όσο και με την προσθήκη πολυπολιτισμικού περιεχομένου και του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού στο πρόγραμμα σπουδών. (Gay, 2001).

Οι ευαισθητοποιημένοι πολιτισμικά εκπαιδευτικοί έχουν κριτική συνείδηση της δύναμης του συμβολικού προγράμματος σπουδών ως μέσο διδασκαλίας και το χρησιμοποιούν για να βοηθήσουν να μεταφέρει σημαντικές πληροφορίες, αξίες και δράσεις σχετικά με την εθνοτική και πολιτισμική ποικιλομορφία. Εξασφαλίζουν ότι οι εικόνες που προβάλλονται στις τάξεις αντιπροσωπεύουν μια ευρεία ποικιλία ηλικιών, φύλου, χρόνου, τόπου, κοινωνικής τάξης και θέσης εντός και μεταξύ των εθνοτικών ομάδων και ότι είναι ακριβείς. επεκτάσεις των όσων διδάσκονται μέσω του επίσημου προγράμματος σπουδών. Οι Βαμβακίδου, Ντίνας, Κυρίδης & Καραμήτσου (2003) αναφέρουν πως για να επιτευχθεί η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ των παιδιών που έχουν διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο από τη κυρίαρχη ομάδα, το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να προσεγγίζεται και να σχεδιάζεται από διαπολιτισμική σκοπιά.

Οι Mendoza και Reese (2001) και ο Collabucci (2004) υποστηρίζουν πως τα εκπαιδευτικά υλικά που χρησιμοποιούνται για τη διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας πρέπει να λειτουργούν ως «καθρέφτες» και «παράθυρα» για τα παιδιά. «Καθρέφτες» γιατί μέσα από αυτούς τα παιδιά μαθαίνουν τον «άλλο» και τον πολιτισμό του καθώς και τις πιθανές ομοιότητες αλλά και τις διαφορές ξένων πολιτισμών με τον δικό τους. «Παράθυρα» διότι τα παιδιά ανακαλύπτουν τους εναλλακτικούς τρόπους ζωής άλλων ανθρώπων σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια. Ο Τσιούμης (2003) επισημαίνει πως με τη χρήση εκπαιδευτικών υλικών όπως παραμυθιών, αφισών, παζλ, μουσικοκινητικών δράσεων, συνταγών μαγειρικής και παιχνιδιών σχετικών πάντα με τη πολιτισμική ετερότητα βοηθά και υποστηρίζει τη διαχείρισή της, ώστε η διαφορετικότητα σε πολιτισμικό επίπεδο να περνά ως φυσική απόρροια της σύγχρονης πραγματικότητας. Οι Βαμβακίδου, Ντίνας, Κυρίδης & Καραμήτσου (2003) υποστηρίζουν πως για να επιτευχθεί η επικοινωνία και η συνεργασία μεταξύ των παιδιών που έχουν διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο από τη κυρίαρχη ομάδα, το εκπαιδευτικό υλικό θα πρέπει να προσεγγίζεται και να σχεδιάζεται από διαπολιτισμική σκοπιά.

Επιπρόσθετα, αναφέρεται από Mendoza και Reese (2001) πως η χρήση φωτογραφιών και αφισών και η τοποθέτηση τους σε μέσα στο χώρο της τάξης, δίνει στα παιδιά τη δυνατότητα παρατήρησης και συζήτησης σχετικά με ζητήματα που αφορούν την πολιτισμική ποικιλομορφία. Επίσης, τονίζει πως η χρήση κούκλων από διαφορετικές φυλές και πολιτισμούς, οι οποίες έχουν διαφορετικά χρώματα, ρουχισμό και χαρακτηριστικά βοηθούν τα παιδιά να εξοικειωθούν με την έννοια της διαφορετικότητας. Τέλος, επισημαίνεται ότι μέσα από τη μαγειρική, ο εκπαιδευτικός μπορεί να καταπολεμήσει τα στερεότυπα, μαγειρεύοντας φαγητά διαφορετικών πολιτισμών και χωρών από τις οποίες προέρχονται οι πολιτισμικά διαφορετικοί μαθητές, καλώντας και τους γονείς να συμμετέχουν στα πλαίσια αυτής της δράσης. Οι Edwards, Fillingim και Keefe (2001) και η Ντολιοπούλου (2002) υποστηρίζουν ότι η δημιουργία ενός τμήματος της τάξης με μαγειρικά σκεύη, μια συλλογή ρούχων από όλες τις διαφορετικές κουλτούρες των παιδιών στην τάξη και η χρήση καθρεφτών στο νηπιαγωγείο ως εκπαιδευτικό υλικό για την παρατήρηση των ρούχων, των χαρακτηριστικών τους καθώς και του γενικότερου περιβάλλοντος μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να κατανοήσουν τον εαυτό τους καθώς και τον «άλλο».

Σύμφωνα με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2006), στα πλαίσια εορταστικών γιορτών - εκδηλώσεων οι μαθητές μπορούν να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στον τρόπο με τον οποίο ο κάθε πολιτισμός γιορτάζεται και να αντιμετωπίσουν ορισμένες προκαταλήψεις και στερεότυπα. Συγκεφαλαιώνοντας, όπως αναφέρεται από τον (Γερμανό, 2002) το εκπαιδευτικό υλικό όταν επιλέγεται με σωστό τρόπο από τους εκπαιδευτικούς όσο και από το εκπαιδευτικό σύστημα, μπορεί να προσφέρει μια σειρά από ευκαιρίες και δυνατότητες για τα παιδιά και τους νηπιαγωγούς. Ωστόσο εάν ο τρόπος παρουσίασης του δεν είναι ευέλικτος και δεν αλλάζει ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών, το σχολικό περιβάλλον αναπαράγει στερεοτυπικές νόρμες και προκαταλήψεις.

2. Εκπαιδευτικά Περιοδικά

2.1 Διευκρίνηση του όρου «Περιοδικό»

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία ο όρος «Περιοδικό» όπως αναφέρεται και από τον Βασιλειάδη (2022 : 74) αφορά *«έντυπα που εμφανίζονται περιοδικώς, όπως και οι εφημερίδες, αλλά η διαφορά μεταξύ περιοδικών και εφημερίδων προκύπτει από τη χρήση, το λογισμικό και το υλικό του έντυπου μέσου»*.

Ένας άλλος ορισμός που αξίζει να αναφερθεί σε αυτό το σημείο είναι αυτός που έδωσε ο Απόστολος Σαχίνης όπως καταγράφεται από την (Εσκαρπί, Ντ., 1995 : 65) και αναφερόμενος στα πρώτα ελληνικά περιοδικά, *«περιοδικό είναι η έκδοση που περιλαμβάνει κυρίως λογοτεχνικές ή επιστημονικές συνεργασίες, που τυπώνεται σε μικρό σχήμα, εκδίδεται σε αραιά χρονικά διαστήματα και έχει πολλές σελίδες»*.

Τα περιοδικά έχουν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των εφημερίδων, όπως ο τίτλος, η περιοδικότητα, η ελεύθερη πρόσβαση σε αυτά, διατίθενται επί πληρωμή, αλλά δεν περιέχουν ειδήσεις. Τείνουν να έχουν εξειδικευμένο περιεχόμενο και δεν απευθύνονται στο ευρύ κοινό, καθώς απαιτούνται ειδικές γνώσεις για την ανάγνωσή τους, δεν αναφέρονται σε γεγονότα που συνέβησαν ανάμεσα στις διαδοχικές εμφανίσεις τους και τείνουν να έχουν ειδική άποψη για κάποιο θέμα». Τα περιοδικά είναι μία από τις παλαιότερες μορφές μέσων ενημέρωσης, αναμφισβήτητα «τα πιο επιτυχημένα μέσα ενημέρωσης» (Le Masurier, 2014). Σε μια εποχή ραγδαίας ψηφιοποίησης και σύγκλισης της πληροφόρησης, όπου οι τεχνολογικές πλατφόρμες ανθίζουν, τίθεται το ερώτημα: Πώς ορίζεται πλέον ένα περιοδικό; Η διδασκαλία και η έρευνα στον χώρο των περιοδικών απαιτεί από τους ερευνητές να ορίσουν το αντικείμενο της μελέτης. Η παραγωγή και η ανάγνωση περιοδικών προϋποθέτει την κατανόηση τι είναι το μέσο και τι δεν είναι - δεν είναι βιβλίο, δεν είναι εφημερίδα, δεν είναι διαρκώς ενημερωμένος δικτυακός τόπος. Αλλά αισθανόμαστε σαν να μετακινείται το έδαφος κάτω από τα πόδια μας.

Υπάρχουν ποικίλης περιοδικά και ανάλογα με το είδος περιλαμβάνουν θέματα όπως: αφηγήσεις, αναλύσεις, περιγραφές, κριτικές, ποιήματα, μυθιστορήματα, διηγήματα, επιστημονικές γνώσεις, που ψυχαγωγούν και μορφώνουν το αναγνωστικό τους κοινό, παρά ενημερώνουν και πληροφορούν όπως τα υπόλοιπα μέσα μαζικής επικοινωνίας. όσα περιοδικά είναι προϊόν εκδοτικής πρωτοβουλίας ενηλίκων, αφορούν κυρίως κατηγορίες περιοδικών για παιδιά και νέους. Πρόκειται για τα λεγόμενα εμπορικά περιοδικά, τα οποία προέρχονται από ενήλικα εκδότη και κυκλοφορούν στην αγορά με συγκεκριμένη τιμή πώλησης είτε μέσω βιβλιοπωλείων ή και μέσω αντιπροσώπων ή και κατ' οίκον αποστολής σε εγγεγραμμένους συνδρομητές. Το ύφος των συγκεκριμένων περιοδικών έχει μορφωτικό, διδακτικό και ψυχαγωγικό περιεχόμενο, είναι συνήθως εικονογραφημένα, και επιδιώκουν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον του αναγνωστικού κοινού, προκειμένου να αυξήσουν κατά το μέγιστο δυνατό την αναγνωσιμότητά τους με σκοπό την επίτευξη χρηματικών απολαβών (Σακελλαρίου, 1995).

Όπως αναφέρεται και από το Ψυχογίο (2010: 497 – 502) «Στα περιοδικά εντοπίζουμε εξειδικεύσεις, λεπτή κατάτμηση των κοινωνικών δραστηριοτήτων και των πνευματικών ενδιαφερόντων, των επιστημονικών τομέων και των επαγγελμάτων. Για όσα θα μπορούσε να φανταστεί κανείς ως θέματα, που ίσως ενδιαφέρουν μερικές εκατοντάδες ατόμων υπάρχει και ένα τουλάχιστον περιοδικό». Σύμφωνα με την (Χατζηδημητρίου & Παράσχου, 2002) ο 19ος αιώνας ήταν για τα ευρωπαϊκά περιοδικά ο αιώνας της ακμής τους, για τα ελληνικά δεδομένα ήταν ο αιώνας της εμφάνισής τους, αφού πριν το 1830 δεν υφίσταται καν ελληνικό κράτος. Το πρώτο περιοδικό γραμμένο από τον εκπαιδευτικό Δημήτριο Πανταζή αποτελεί το περιοδικό με τίτλο: «*Παιδική Αποθήκη*», το οποίο αποτελεί σταθμό στην ιστορία των Ελληνικών περιοδικών για παιδιά. Θα ακολουθήσουν το περιοδικό «*Η Φιλόστοργος Μητέρα*» (1862-1866) ποικίλης ύλης, το περιοδικό «*Η Εφημερίς των Παίδων*» (1879), *Παιδική Χαρά* (1921), *Παιδικός Κόσμος* (1930-1952), καθώς και το *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο* (1974) το οποίο αποτελεί ένα ακόμη «σταθμό» στην ιστορία των περιοδικών και αποτελεί κύριο αντικείμενο μελέτης στη συγκεκριμένη έρευνα και μελέτη μου σχετικά με αυτό.

Στα μέσα κυρίως του 19ου αιώνα κυκλοφορούν τα περιοδικά μεγάλης «εμπορικότητας» και η κινητικότητα τους ήταν μεγάλη καθώς διέθεταν πληθώρα χαρακτηριστικών που τα έκανα επιθυμητά για την ανάγνωση τους και την αγορά τους μερικά από τα οποία ήταν η καλύτερη ποιότητα χαρτιού (πιο γυαλιστερά), η καλύτερη εκτύπωση, η μεγαλύτερη σε έκταση εικονογράφηση και το διαφορετικό εξώφυλλο σε κάθε έκδοση των περιοδικών. Σήμερα, στην κατηγορία των περιοδικών ανήκουν και τα ένθετα των εφημερίδων. Όπως αναφέρεται και από τον Βασιλείαδη 2022 : 75 «*Τα περιοδικά έχουν χρόνο ζωής πολύ μεγαλύτερο από την περιοδικότητά τους, ορισμένοι μάλιστα τίτλοι διακρίνονται και για το διαχρονικό της θεματολογίας ή για τη χρηστικότητα του περιεχομένου. Το περιεχόμενό τους αποτελεί σημείο αναφοράς και όχι εφήμερο ανάγνωσμα*».

2.2 Παιδικό περιοδικό (για παιδιά - νέους) – Εκπαιδευτικό περιοδικό

Παιδικό περιοδικό:

Το περιοδικό που αφορά κυρίως παιδιά και εφήβους είναι σύμφωνα με τη θεωρία και την υπάρχουσα βιβλιογραφία ένα «ειδικό» περιοδικό, αφού έχει σαφώς προσδιορισμένο κοινό, δηλαδή παιδικό- νεανικό.

Ο προσδιορισμός του κοινού λαμβάνει υπόψη την ηλικία των παιδιών που είναι οι κύριοι αποδέκτες των περιοδικών. Η θεματολογία εστιάζει σε θέματα που αφορούν την παιδική ηλικία, γεγονός που επηρεάζει την επιλογή και την παρουσίαση των περιεχομένων. (Χατζηδημητρίου, Σ., 2002). Το παιδικό περιοδικό ακολουθεί το σχεδιασμό και τη «συνταγή» των ενήλικων περιοδικών καθώς ο σχεδιασμός τους γίνεται από ενήλικες οι οποίοι είναι και αυτοί που θα εγκρίνουν και θα αποφασίσουν για την αγορά του παιδικού περιοδικού. Όπως αναφέρεται για από την Χατζηδημητρίου (2002: 33) *«Τι φυσικότερο, λοιπόν, για τον εκδότη από το να φτιάξει ένα περιοδικό για παιδιά, προσαρμόζοντας το αποδεκτό και επιτυχημένο «εκμαγείο» των περιοδικών για μεγάλους στα μέτρα της παιδικότητας»*. Στα παιδικά περιλαμβάνονται όλα τα έντυπα που είναι γραμμένα από τους μεγάλους για τα παιδιά, τα οποία μπορεί να είναι λογοτεχνικά, γνώσεων, αστυνομικά, περιπέτειες, εικονογραφημένα, κόμικς κλπ.. Τα παιδικά περιοδικά περικλείουν μια πληθώρα θεμάτων όπως διηγήματα, ποιήματα, ανέκδοτα, σπαζοκεφαλιές, παιχνίδια, κατασκευές, συνεντεύξεις κλπ. (Δημητριάδης, 2021). Για τον Δελώνη (1993), παιδικό περιοδικό χαρακτηρίζεται το έντυπο που έχει ως στόχο την κάλυψη των παιδικών αναγνωστικών προτιμήσεων και αναγκών, την διαμόρφωση ηθικής, κοινωνικής και εθνικής συνείδησης, την καλλιέργεια των γλωσσικών και αισθητικών τους δεξιοτήτων καθώς και την ολοκληρωμένη και απλανή παροχή πληροφοριών και φυσικά στην ψυχαγωγία. Τέλος, ο Σακελλαρίου (2008) θεωρεί πως τα παιδικά περιοδικά συντελούν στην πολιτιστική ανάπτυξη των παιδιών και στην απόκτηση καλαισθησίας.

Τα εκπαιδευτικά /παιδαγωγικά περιοδικά

Ως παιδαγωγικά περιοδικά ορίζονται καταρχήν τα περιοδικά που αφιερώνουν το μεγαλύτερο μέρος της ύλης τους σε επιστήμες της αγωγής (κέντρο εκπαιδευτικής έρευνας, 2004). Οι εκδότες και οι συντάκτες των παιδαγωγικών περιοδικών έχουν ως στόχο να βοηθήσουν και να επιμορφώσουν τους εκπαιδευτικούς της χώρας σχετικά με τον τομέα της εκπαίδευσης. Το περιεχόμενο των εκπαιδευτικών – επιστημονικών περιοδικών αφορά ένα συγκεκριμένο θεματικό πεδίο: Άρθρα, πραγματείες, πρωτότυπες ή μεταφρασμένες που έχουν να κάνουν με το φαινόμενο της αγωγής, την παιδαγωγική ως θεωρία και πρακτική, τη διδακτική διαφόρων μαθημάτων, τη λειτουργία και τα προβλήματα των εκπαιδευτικών βαθμίδων, τους συντελεστές του εκπαιδευτικού έργου, τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές.

Η θεματολογία τους με το πέρασμα του χρόνου διευρύνεται καθώς και τα ενδιαφέροντα του εκπαιδευτικού, αναγνωστικού κοινού αντίστοιχα πολλαπλασιάζονται. (Μπάλτα, 2000). Σύμφωνα με την Ανθυπατοπούλου (2010) το περιεχόμενο των παιδαγωγικών περιοδικών περιλαμβάνει θεματικές σχετικές με παιδαγωγικές αρχές που πρέπει να ακολουθήσουν οι εκπαιδευτικοί, διδακτικές μεθόδους καθώς και συμπεριφορές και στάσεις ιδεολογικά ηθικές και ορθές απέναντι σε παιδαγωγικά ζητήματα στα οποία οφείλουν να αποτελούν υποδείγματα προς μίμηση για τους μαθητές τους.

Όπως αναφέρεται από την Μπάλτα, (2000: 22) «στη *Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια*, στο λήμμα «Παιδαγωγικά Περιοδικά» αναφέρεται ότι για την κυκλοφορία και την απήχηση του παιδαγωγικού περιοδικού, σε μεγαλύτερο βαθμό από άλλα έντυπα, απαιτούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις: «το πνευματικό επίπεδο του αναγνωστικού κοινού να είναι υψηλό και να διαθέτει εξασκημένη κριτική ικανότητα. Όσο μικρότερη είναι η μόρφωση του αποδέκτη τόσο μικρότερη θα είναι η διαφοροποίηση του παιδαγωγικού περιοδικού από τα άλλα περιοδικά έντυπα και ασθενέστερη η επίδρασή του στους εκπαιδευτικούς αναγνώστες».

Έτσι λοιπόν αποκτά ενδιαφέρον να μελετηθεί ο περιοδικός τύπος όταν βρίσκεται αντιμέτωπος με εγκυκλίους και διατάγματα της υπάρχουσας εξουσίας που εισηγούνται συγκεκριμένα μέτρα, αποφάσεις ή τα ακυρώνουν αντίστοιχα με την τότε αρθρογραφία η οποία προφανώς έχει επιβεβλημένο λόγο ύπαρξης και η απήχηση της αξίζει να καταμετρηθεί ως μια ενδεικτική στάση απέναντι στις ιδεολογικές κατευθύνσεις της υπάρχουσας κυβέρνησης.

2.5 Λειτουργίες των περιοδικών ως εργαλείων στην εμπέδωση νέας γνώσης.

Τα περιοδικά για παιδιά θεωρούνται ένα από τα εκπαιδευτικά εργαλεία για την εμπέδωση γνώσεων στα παιδιά όσο το δυνατόν νωρίτερα (Ismail et al., 2021). Υπήρξαν πολυάριθμες έρευνες που έχουν διεξαχθεί για να καθιερωθούν και να επικυρωθούν τα περιοδικά ως εκπαιδευτικό εργαλείο ή μέσο (Harding, 2004). Τα λογοτεχνικά κείμενα που εμπεριέχονται στα τεύχη αυτών των περιοδικών οφείλουν να είναι ενδιαφέροντα και ελκυστικά για τα παιδιά, να τα κινητοποιούν διαρκώς με την εκπληκτική και δυναμική συμπεριφορά τους και να κεντρίζουν την προσοχή του αναγνώστη στο κεντρικό ερώτημα «τι θα συμβεί στη συνέχεια». Τα περιοδικά δεν είναι υποχρεωτικό ανάγνωσμα στη προσχολική εκπαίδευση, ωστόσο αποτελούν μια εναλλακτική λύση για τους εκπαιδευτικούς.

Ως εκ τούτου, πρέπει να παραδίδονται με ελκυστικό, καινοτόμο και εμπνευσμένο τρόπο (Ismail et al., 2021). Όπως υποστηρίζεται από τους Marsh & Millard (2000) στη Harding, (2004) η αλληλεπίδραση μεταξύ μικρών παιδιών και περιοδικών έχει αποδείξει ότι αναγνωρίζεται ως ένα εκπαιδευτικό εργαλείο νέας μάθησης.

Έχει αποδειχθεί από τους παραπάνω ερευνητές ότι τα μικρά παιδιά που χρησιμοποιούν μια ποικιλία από μέσα στο σπίτι, όπως η τηλεόραση, τα DVD, υπολογιστές, κονσόλες παιχνιδιών, κινητά τηλέφωνα, βιβλία και περιοδικά, και ενδιαφέρονται για συγκεκριμένα δημοφιλείς αφηγήσεις της τηλεόρασης και των μέσων ενημέρωσης συχνά απολαμβάνουν αυξημένα κίνητρα για τα παραδοσιακά πρακτικές γραμματισμού. Τα περιοδικά θεωρούνται γενικά ως μια μορφή αναψυχής για ενήλικες και παιδιά - ένα είδος απόλαυσης, που δεν συνδέεται με την εκπαίδευση. Η ανάγνωση κειμένου περιοδικού και η προβολή εικονογραφήσεων συμβάλλει στην ενίσχυση του σχέσης μεταξύ αυτής της μορφής επικοινωνίας και της παρακολούθησης τηλεόρασης. Μπορεί να είναι μια κοινωνική εμπειρία για τα παιδιά, λειτουργώντας ως εισαγωγή στον πραγματικό κόσμο. Οι Marsh και Millar (2000) υποστηρίζουν ότι η δημοφιλή κουλτούρα μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο τοποθέτησης του εαυτού μας μέσα σε ένα δημόσιο διάλογο και μπορεί ακόμη και να μας βοηθήσει να δούμε τους εαυτούς μας και να προβληματιστούμε για το ρόλο μας στα πλαίσια μιας κοινότητας. Τι κάνει τα περιοδικά μια τόσο σημαντική εκπαιδευτική πηγή για την προσχολική εκπαίδευση τους;

Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες όπως: η ζωντανή, πολύχρωμη μορφή των περιοδικών, η ανεξαρτησία και επιλογή τους από τα ίδια τα παιδιά που κανείς δεν είναι λεί στο παιδί να διαβάσει και το ίδιο επιλέγει μόνο του να περιηγηθεί με ευχαρίστηση καθώς και η εικονογράφηση και σχεδιαστική διάταξη που είναι οπτικά συναρπαστικές για το κόσμο των παιδιών (Harding, 2004). Σύμφωνα με τον Atacan (2015) τα εκπαιδευτικά περιοδικά, ως μέρος της παιδικής λογοτεχνίας μπορούν να λάβουν μια τεράστια ποσότητα εθνικιστικών ιδεών από το μετασχηματιστικό χαρακτηριστικό των έντυπων μέσων. Οι τραυματικές επιπτώσεις των Βαλκανικών Πολέμων ώθησαν σε προσπάθειες διαμόρφωσης ενός ιδανικού παιδιού, το οποίο, σε γενικές γραμμές, απεικονιζόταν ως επιχειρηματίας, πατριώτης, δυναμικό και πρόθυμο να εκδικηθεί τους εχθρούς. Μέσω των κοινωνικών, προστατευτικών και φιλανθρωπικών του πολιτικών, το κράτος αναλάμβανε τον ρόλο γονέα, φροντίζοντας και διαπαιδαγωγώντας τα παιδιά.

Τα περιοδικά αυτά αποτελούσαν και αποτελούν σε ορισμένο βαθμό σημαντικό μέρος της καθημερινής ζωής των παιδιών. Τα περιοδικά αυτής της κατηγορίας έχουν γενικά δυο σημαντικές αποστολές: τη διασκέδαση και τη διδασκαλία. Για τη διασκέδαση των παιδιών παρέχονται παιχνίδια, γρίφους, ιστορίες και παραμύθια. Ταυτόχρονα όμως σκοπεύουν να δώσουν πληροφορίες για διάφορα θέματα όπως η υγεία, η ηθική και η εκπαίδευση. Περιλαμβάνουν επίσης θέματα και άρθρα που δίνουν τη δυνατότητα να εξοικειωθούν με τις πολιτικές ιδεολογίες της χώρας. Τα περιοδικά μπορούν να θεωρηθούν ως ένα μέσο για τη διατήρηση του αναγνωστικού ενδιαφέροντος των παιδιών και διαβάζοντας, τα παιδιά θα περάσουν το χρόνο τους πιο εποικοδομητικά (Harding, 2004). Η σημασία της ανάγνωσης από νωρίς στη ζωή έχει επίδραση και επιρροή στη διαδικασία της σκέψης, του συναισθήματος, της φαντασίας και της ανάπτυξης της προσωπικότητας ενός αναγνώστη, ιδιαίτερα ενός παιδιού αναγνώστη. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι, σε μικρή ηλικία, ενώ τα παιδιά βρίσκονται ακόμη στην αναπτυξιακή περίοδο, είναι εξαιρετικά ευέλικτα και εύκολα χρωματισμένα (Peng et al., 2008).

Επιπλέον, το αναγνωστικό ενδιαφέρον, που αυξάνεται από τις εμπειρίες αξιών στις ιστορίες, μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη του χαρακτήρα των παιδιών (Rahmi, 2018). Για να δημιουργηθεί ενδιαφέρον για την ανάγνωση τους, κάποιος οφείλει να αναπτύξει τη συνήθεια της ανάγνωσης. Οι αναγνωστικές συνήθειες των παιδιών μπορούν να καλλιεργηθούν παρέχοντάς τους ευανάγνωστα βιβλία, περιοδικά τα οποία μπορεί τελικά να οδηγήσουν στην απόλαυση της ανάγνωσης ή στην ανάγνωση για ευχαρίστηση (Harding, 2004). Επιπλέον, η λογοτεχνία στην πρώιμη παιδική ηλικία είναι κρίσιμη για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και του ενθουσιασμού των παιδιών στην ανάγνωση. Η παιδική λογοτεχνία περιλαμβάνει όλες τις μορφές δημιουργικής και ευφάνταστης γραφής που αποσκοπούν στην προώθηση της ανάγνωσης, της απόλαυσης και της αξιολόγησης των παιδιών (Peng et al., 2008).

2.6 Το περιοδικό ως φορέας ιδεολογικού περιεχομένου

Η ιδεολογία αποτελεί ένα φαινόμενο πολύπλοκο με πολλές διαστάσεις καθώς και με αρκετές πολιτικές, παιδαγωγικές, πολιτισμικές κλπ. συνέχειες και προεκτάσεις (Κανατσούλη, 2000 & Παυλίδης, 2004).

Με την πάροδο του χρόνου όπως αναφέρεται και από την Βασιλοπούλου (2011) η ιδεολογία άρχισε να γίνεται περισσότερο πολυδιάστατη και σήμαινε ένα σύνολο ιδεών, εικόνων και πεποιθήσεων που προσφέρει ένα όραμα για μια δοσμένη κοινωνία σε μια δεδομένη εποχή, βασικός στόχος του οποίου είναι η αλλαγή της κοινωνίας μέσω μιας ρυθμιστικής διαδικασίας μιας αντίληψης, δηλαδή, για το πώς θα έπρεπε να είναι αυτή η κοινωνία. Οι ιδεολογίες, είναι πρωτίστως ένα είδος «ιδεών», δηλαδή συστήματα πεποιθήσεων. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι οι ιδεολογίες, ως τέτοιες, δεν περιέχουν τις ιδεολογικές πρακτικές ή τις κοινωνικές δομές (π.χ. εκκλησίες ή πολιτικά κόμματα) που βασίζονται σε αυτές. Αυτό σημαίνει επίσης ότι η θεωρία της ιδεολογίας χρειάζεται μια γνωστική συνιστώσα που να είναι σε θέση να εξηγήσει σωστά τις έννοιες «πεποίθηση» και «σύστημα πεποιθήσεων», για παράδειγμα, όπως αυτές αντιμετωπίζονται από τη σύγχρονη γνωστική επιστήμη. Δεύτερον, όπως δεν υπάρχουν ιδιωτικές γλώσσες, έτσι δεν υπάρχουν και ιδιωτικές, προσωπικές ιδεολογίες (Dijk, 2006).

Επομένως, αυτά τα συστήματα πεποιθήσεων είναι κοινωνικά κοινά από τα μέλη μιας συλλογικότητας κοινωνικών δρώντων. Με άλλα λόγια, οι ιδεολογίες αποτελούνται από κοινωνικές αναπαραστάσεις που καθορίζουν την κοινωνική ταυτότητα μιας ομάδας, δηλαδή τις κοινές πεποιθήσεις της σχετικά με τις θεμελιώδεις συνθήκες και τους τρόπους ύπαρξης και αναπαραγωγής της. Οι διάφοροι τύποι ιδεολογιών ορίζονται από το είδος των ομάδων που έχουν ιδεολογία, όπως είναι, μεταξύ άλλων, τα κοινωνικά κινήματα, τα πολιτικά κόμματα, τα επαγγέλματα ή οι εκκλησίες. Μερικές φορές, οι ιδεολογίες γίνονται τόσο ευρέως διαδεδομένες ώστε φαίνεται να έχουν γίνει μέρος των γενικά αποδεκτών στάσεων μιας ολόκληρης κοινότητας, ως προφανείς πεποιθήσεις ή γνώμες ή κοινή λογική. Έτσι, πολλά από αυτά που σήμερα είναι ευρέως αποδεκτά ως κοινωνικά ή ανθρώπινα δικαιώματα, όπως πολλές μορφές ισότητας των φύλων, ήταν και είναι ιδεολογικές πεποιθήσεις των φεμινιστικών ή σοσιαλιστικών κινήματων.

Η ιδεολογία είναι ένα σύστημα πεποιθήσεων που συνδυάζει διάφορους λόγους για να ενισχύσει και να αναπαράγει υποθέσεις για τα άτομα (Van Dijk, 2000). Επηρεασμένη από το επιχείρημα του Stuart Hall ότι η ιδεολογία μοιάζει περισσότερο με την καθημερινή κοινωνική πρακτική παρά με κάτι κρυφό, ο Ferguson (1998) όπως αναφέρεται από τον Hye Jin Paek & Hemant Shah : 227 (2003) ανέπτυξε έναν ορισμό της ιδεολογίας για την ανάλυση των μέσων ενημέρωσης:

«Η ιδεολογία περιγράφεται καλύτερα ως μια κατάσταση πολιτικής, ψυχικής, οικονομικής, αισθητικής, παιδαγωγικής και διαλεκτικής έντασης που εννοιολογείται και μελετάται ως μια βιωμένη σχέση και όχι ως ένα σύνολο πεποιθήσεων που μοιράζονται ή επιβάλλονται». Η ιδεολογία διαμορφώνεται μέσα στη γλώσσα και τα νοήματα μέσα στη γλώσσα καθορίζονται κοινωνικά, καθώς και οι αφηγήσεις κατασκευάζονται από τη γλώσσα. Είτε η κειμενική ιδεολογία είναι αρνητική είτε όχι, θετική, ή περισσότερο ή λιγότερο ουδέτερη, θα καθοριστεί έτσι από την ιδεολογική τοποθέτηση ενός κειμένου εντός του πολιτισμού (McCallum & Stephens, 2011).

Οι ιδεολογίες μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο ορατές σε κείμενα που παράγονται για παιδιά, τα οποία σπάνια αναπαράγουν εμφανή ιδεολογία ως θεματοποιημένο συστατικό του κειμένου, αλλά τα οποία θα αντανakλούν δύο λειτουργίες της ιδεολογίας. Η πρώτη από αυτές είναι η κοινωνική λειτουργία του ορισμού και της διατήρησης ομαδικών αξιών (που γίνεται αντιληπτή κειμενικά με την παραδοχή ότι συγγραφέας και ο υπονοούμενος αναγνώστης μοιράζονται μια κοινή αντίληψη της αξίας), και η δεύτερη είναι η γνωστική λειτουργία της παροχής μιας ουσιαστικής οργάνωσης των κοινωνικών στάσεων και σχέσεων που συνιστούν τις αφηγηματικές πλοκές (McCallum & Stephens, 2011).

Όπως υποστηρίζει ο Van Dijk (2001), οι ιδεολογίες μπορούν να κριθούν επιθυμητές ή ανεπιθύμητες ανάλογα με τις συνέπειες των κοινωνικών πρακτικών που βασίζονται σε αυτές. Έτσι, τόσο ο ρατσισμός και ο αντιρατσισμός είναι ιδεολογίες. Οι ιδεολογίες μπορούν επομένως να χρησιμεύσουν να εγκαθιδρύσουν ή να διατηρήσουν την κοινωνική κυριαρχία, καθώς και να οργανώνουν τη διαφωνία και την αντιπολίτευση. Τέλος, η ιδεολογία που εμπεριέχεται σε αρκετά απλά κείμενα, συνήθως με τη μορφή υποτιθέμενων κοινωνικών δομών και συνηθειών σκέψης, μπορεί να είναι ένα ισχυρό μέσο για να επιβεβαιωθεί ότι «αυτός είναι ο τρόπος και είναι τα πράγματα». Ο τρόπος με τον οποίο αρχίζει ένα κείμενο είναι πιθανό να περιλαμβάνει έναν ιδεολογικό προσανατολισμό στο πλαίσιο του αναμενόμενου αφηγηματικού προσανατολισμού.

Η διαφήμιση είναι «ο όχι και τόσο σιωπηλός εταίρος των μέσων ενημέρωσης», σύμφωνα με τους Wilson και Gutierrez (1995 : 109), οι οποίοι επικρίνουν τους μελετητές των μέσων ενημέρωσης ότι δεν δίνουν μεγαλύτερη προσοχή στην πολιτιστική και κοινωνικό ρόλο της διαφήμισης. Η προοπτική αυτή απηχεί τα επιχειρήματα του David Potter, ο οποίος στο βιβλίο του "People of Plenty" (1954), το

οποίο μετρά μισό αιώνα ζωής, υποστήριξε ότι υπάρχει μια θεμελιώδης αλλά γενικά αγνοούμενη σχέση μεταξύ της διαφήμισης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

Σύμφωνα με την Τσιομπάνου 2016 το περιεχόμενο των σχολικών και αναγνωστικών παλαιότερα περιοριζόταν σε κείμενα – ιστορίες και είχε τη μορφή διήγησης, οι οποίες είχαν να κάνουν με ένα ευρύ φάσμα καθημερινών κοινωνικών καταστάσεων, με πρωταγωνιστές ως επί το πλείστον τα παιδιά, τα οποία υποδείκνυαν τον αποδεκτό τρόπο συμπεριφοράς (Μακρυνιώτη, 1986 : 100). Τα αναγνωστικά, ειδικότερα, είχαν μεγάλη ιδεολογική σημασία, καθώς ενσωματωνόταν σ' αυτά μέρος της θεματολογίας άλλων μαθημάτων, ενώ ταυτόχρονα περιλάμβαναν αξίες και κανόνες ηθικής συμπεριφοράς (Μακρυνιώτη, 1986: 55). Εντούτοις, συναντάμε και αρκετά «μελανά σημεία» στα τεύχη των περιοδικών τα οποία αναλύουμε. Αρχικά το γεγονός και μόνο της ύπαρξης του ενός σχολικού εγχειριδίου, που έλαβε χώρα το 1907 αποκλείει την πολυφωνία, καθιστά αναμφισβήτητα τα μηνύματα που αυτό μεταφέρει και δημιουργεί έναν ασφυκτικό κλοιό για τον εκπαιδευτικό. Έτσι λοιπόν το γεγονός ότι στο Σύγχρονο ελληνικό Νηπιαγωγείο δεν υπάρχει αυτή η πολυφωνία συμπεραίνει κανείς ότι και στο νηπιαγωγείο η χρήση αυτού του περιοδικού ως ένα από τα μοναδικά και ελάχιστα εκπαιδευτικά υλικά διαμόρφωσε μια συγκεκριμένη ιδεολογική στάση και φορέας ιδεολογικών μηνυμάτων σε μεγάλο βαθμό απέναντι στο παιδαγωγικό κομμάτι του εκπαιδευτικού.

2.7 Η εικονογράφηση στο περιοδικό και το περιεχόμενο των κατασκευών που προτείνονται

Τα παιδιά στο σύγχρονο 21^ο αιώνα περνούν μεγάλο μέρος της καθημερινότητάς τους εκτιθέμενα συνεχώς σε εικόνες ή σε πληθώρα ειδήσεων και πληροφοριών σχετικά με διάφορα κοινωνικά – πολιτισμικά θέματα αδυνατώντας όμως αρκετές φορές να αντιληφθούν πλήρως τη πραγματικότητα που συμβαίνει γύρω τους. Η ανάλυση και η κριτική ερμηνεία εικόνων και κειμένων αποτελεί βασικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τόσο στα παιδικά βιβλία όσο και στα εκπαιδευτικά περιοδικά. Τα βιβλία είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για την έναρξη και τη διατήρηση κρίσιμων συζητήσεων στις τάξεις. Οι μαθητές μπορούν να συμμετάσχουν σε κριτικές συζητήσεις αφού ασχοληθούν με εικονογραφημένα βιβλία που πραγματεύονται σημαντικά θέματα όπως η εθνικότητα, το φύλο, ο πολιτισμός, η γλώσσα, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, η μετανάστευση, ο πόλεμος, οι πρόσφυγες και οι περιθωριοποιημένες ομάδες. Οι κριτικές συζητήσεις αναδεικνύουν την ποικιλομορφία και τη διαφορετικότητα.

Τα παιδιά αρχίζουν να κατανοούν τι είναι και τι δεν είναι πολύτιμο μέσα από τα έργα των συγγραφέων που δημιουργούν βιβλία με εικόνες. (Leland, Harste & Huber, 2005). Μέσα από τις σελίδες ενός παιδικού βιβλίου, η εικονογράφηση μπορεί να αγγίξει μια πληθώρα θεμάτων που αγγίζουν άμεσα τη ζωή των παιδιών. Από την ετερότητα και την οικογενειακή ζωή, έως κοινωνικά ζητήματα όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η φιλία και η ειρήνη, οι εικόνες μπορούν να λειτουργήσουν ως έναυσμα για διάλογο και προβληματισμό. Παράλληλα, η εικονογράφηση δε διστάζει να αγγίξει και πιο σύνθετα θέματα, όπως ο θάνατος, το διαζύγιο, η διαφορετικότητα, η σωματική αναπηρία, η μετανάστευση και το προσφυγικό πρόβλημα. Με ειλικρίνεια και ευαισθησία, οι εικόνες μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά να κατανοήσουν και να επεξεργαστούν δύσκολες καταστάσεις, ενθαρρύνοντας την ενσυναίσθηση και την αποδοχή. Συνολικά, η εικονογράφηση σε ένα παιδικό βιβλίο λειτουργεί ως αντανάκλαση του κόσμου γύρω μας, προσφέροντας στα παιδιά μια πλούσια και πολυδιάστατη οπτική για τα θέματα που απασχολούν την κοινωνία και την ανθρωπότητα.

Σύμφωνα με τον Ασωνίτη (2001), οι εικόνες δεν είναι απλά όμορφες δημιουργίες, αλλά λειτουργούν και ως εργαλεία για την κατανόηση του κόσμου γύρω μας. Χρησιμοποιώντας εικόνες, τα παιδιά μαθαίνουν να ερμηνεύουν οπτικά ερεθίσματα, καλλιεργούν την αισθητική τους, αναπτύσσουν τη φαντασία τους, γίνονται πιο παρατηρητικά και κριτικά, μαθαίνουν να σκέφτονται αφηρημένα και παράλληλα διευρύνουν τις γνώσεις τους. Με άλλα λόγια, οι εικόνες αποτελούν ένα πολύτιμο εργαλείο για την ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, τόσο σε γνωστικό, όσο και σε συναισθηματικό και δημιουργικό επίπεδο. Στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» η εικονογράφηση όσον αφορά την ετερότητα κυρίως εστιάζει στην έννοια της εθνικής ταυτότητας, αγγίζοντας ζητήματα που αφορούν, την ελληνική ιστορία, τον πολιτισμό και τις παραδόσεις, ενθαρρύνοντας την αγάπη για την πατρίδα. Μέσα από κείμενα και εικόνες όπως θα δούμε και στο ερευνητικό μέρος παρουσιάζονται εθνικές εορτές, ήρωες και μνημεία, καλλιεργώντας το αίσθημα εθνικής συνείδησης στα παιδιά. Ενώ η εστίαση στην ελληνική κουλτούρα είναι σημαντική, η μονοδιάστατη παρουσίαση μπορεί να οδηγήσει σε αποκλεισμό και έλλειψη κατανόησης της πολυπολιτισμικότητας.

Τέλος, η αισθητική πολλών εικόνων και κατασκευών που προτείνονται στο "Σύγχρονο Νηπιαγωγείο" κρίνεται αισθητικά χαμηλή και φθηνή. Η ποιότητα της εικονογράφησης και των υλικών παίζει σημαντικό ρόλο στην καλλιέργεια της αισθητικής των παιδιών. Η χρήση φθηνών και πρόχειρων υλικών μπορεί να υποβαθμίσει την εκπαιδευτική εμπειρία και να στερήσει από τα παιδιά την ευκαιρία για ουσιαστική αισθητική καλλιέργεια. Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου περιοδικού είναι η μεγάλη ποικιλία εικονογράφησης και κατασκευών που περιέχει ανά τα τεύχη του. Στα πρώτα έτη κυκλοφορίας του ξεκίνησε ως περισσότερο πιο συντηρητικό και άχρωμο ως προς την εικονογράφηση του, ενώ μπαίνοντας στο 2000 αυτό άλλαξε και πλέον ήταν ένα αρκετά πολύχρωμο περιοδικό γεμάτο εικόνες και συνδυασμούς χρωμάτων. Το περιοδικό μεταξύ των περιόδων που κυκλοφόρησε διαφέρει μόνο εξωτερικά, όσον αφορά, δηλαδή, το εξώφυλλο και την ποιότητα του χαρτιού των εσωτερικών σελίδων, καθώς και την ποσότητα των εικόνων στο εσωτερικό και τις διαφημίσεις σχετικά με προϊόντα και βιβλία του ίδιου εκδοτικού οίκου ή και συνεργαζόμενων με αυτόν. Κατά τη διάρκεια της τρίτης περιόδου και κυρίως των πρώτων τευχών του, περίπου, τευχών παρατηρείται μία αυστηρότητα ως προς τη δημιουργία του εξωφύλλου αλλά και στο περιεχόμενο που υπάρχουν στο εσωτερικό του περιοδικού μεταξύ των άρθρων. Ειδικότερα, οι σελίδες στο εσωτερικό, είναι τυπωμένες σε κανονικό χαρτί. Τα εξώφυλλα γίνονται όλο και πιο γυαλιστερά στα επόμενα τεύχη και το περιοδικό αρχίζει πλέον να φεύγει από αυτή την «αυστηρότητα» που το διέκρινε στα πρώτα τεύχη της κυκλοφορίας του και αρχίζει να είναι πιο προσιτό και με περισσότερα χρώματα για το αναγνωστικό του κοινό.

3. Η προσέγγισης της ετερότητας

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, η Ελλάδα δέχτηκε μαζική εισροή μεταναστών κυρίως από την Ανατολική Ευρώπη και την Αλβανία, λόγω των οικονομικών και πολιτικών αλλαγών που έλαβαν χώρα στα κράτη αυτά. Η ελληνική κοινωνία αντιμετώπισε την έλευση των οικονομικών μεταναστών με σκεπτικισμό αν όχι αρνητικά αρκετές φορές. (Σαπουντζής, 2013).

Επιπλέον, στρατιωτικές συγκρούσεις στα Βαλκάνια κατά τη δεκαετία του 1990 ανάγκασαν μεγάλο αριθμό μεταναστών να μετακινηθούν σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας. Ως αποτέλεσμα, όλη αυτή η μετανάστευση άλλαξε τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού στην Ελλάδα.

Το σχολικό έτος 2002-2003, για παράδειγμα, το ποσοστό των επαναπατρισθέντων ή μεταναστών παιδιών αποτελούσε το 8,9% του συνολικού μαθητικού πληθυσμού, ενώ η συντριπτική πλειονότητα αυτών των μαθητών φοιτούσε σε σχολεία στις δύο μεγαλύτερες πόλεις της χώρας, την Αθήνα (54,1%) και τη Θεσσαλονίκη (8,1%) (Sakka, 2010).

Αξίζει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο ότι η πολιτιστική πολυμορφία δεν σχετίζεται αποκλειστικά με το φαινόμενο της μετανάστευσης. Υπάρχει, αν και αγνοείται από το εκπαιδευτικό σύστημα μιας χώρας, καθώς συνήθως επικρατεί η ιδεολογία της εθνικής ομοιογένειας. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ήταν κυρίως μονοπολιτισμικό. Όπως επισημαίνουν οι Δραγώνα, Φραγουδάκη και Ίγγλέση (1996 : 19) *«...η ιστορική συνέχεια (αν και η αναχρονιστική χρήση της ιστορίας) και η πολιτιστική ομοιογένεια αποτέλεσαν τους δύο κύριους άξονες στους οποίους βασίζεται το εκπαιδευτικό σύστημα για την κατασκευή και την αναπαράσταση ενός αιώνιου, αναλλοίωτου και αδιαφοροποιημένου εθνικού εαυτού.»* Συνεπώς, όσον αφορά την εκπαίδευση των παιδιών που δεν ανήκουν στην κυρίαρχη ομάδα, οι αλλαγές στόχευαν κυρίως στην σχολική αφομοίωση των μαθητών και όχι στην πολιτισμική τους ενσωμάτωση. Sakka, 2010). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τις τελευταίες δεκαετίες η ετερότητα των μαθητών να αποτελεί σημαντικό ζήτημα στον εκπαιδευτικό λόγο (Kaldi et al., 2018). Η εκπαίδευση και η προετοιμασία των μαθητών για μία αρμονική συνύπαρξη μέσα σε έναν πολιτισμικό, γλωσσικό, θρησκευτικό και φυλετικό πλουραλιστικό πλαίσιο ενισχύοντας τον αμοιβαίο σεβασμό και προωθώντας θεμελιώδεις αξίες αποτέλεσε μια επιτακτική ανάγκη στη διαχείριση της ετερότητας και την προώθηση αποδοχής της τον εκπαιδευτικό μηχανισμό (Λυτσιούση & Τσιούμης, 2019). Απέναντι σε αυτό το νέο τοπίο, η εκπαίδευση οφείλει να αναπροσαρμοστεί, τόσο σε θεσμικό, όσο και σε πρακτικό επίπεδο. Στόχος της είναι η αποτελεσματική διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας που χαρακτηρίζει πλέον τόσο το μαθητικό σώμα, όσο και το σύνολο της κοινωνίας.

Η εκπαίδευση καλείται να αγκαλιάσει την πολυπολιτισμικότητα, προσαρμόζοντας τις δομές και τις πρακτικές της, ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των μαθητών από διαφορετικά πολιτισμικά υπόβαθρα. Η διαχείριση της πολιτισμικής ετερότητας που ενυπάρχει στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο αποτελεί μία από τις πιο βασικές προτεραιότητες των εκπαιδευτικών συστημάτων.

Η ποικιλομορφία των μαθητών, που φοιτούν στα σχολεία, απασχολεί έντονα τους εκπαιδευτικούς. Αυτή η ποικιλομορφία, που αγγίζει διάφορες πτυχές, όπως η εθνικότητα, η γλώσσα, η θρησκεία, η κοινωνική τάξη, οι μαθησιακές δυσκολίες, η αναπηρία, θέτει προκλήσεις στους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι καλούνται να αναπτύξουν νέες προσεγγίσεις και διδακτικές στρατηγικές, ώστε να ανταποκριθούν στις ιδιαίτερες ανάγκες κάθε μαθητή. Στόχος είναι η δημιουργία ενός συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος, όπου όλοι οι μαθητές νιώθουν σεβασμό, αποδοχή και ενθάρρυνση, ώστε να αναπτύξουν πλήρως τις δυνατότητές τους και να μαθαίνουν αποτελεσματικά. Στο πλαίσιο αυτό παρατηρούνται πέντε μοντέλα διαχείρισης της ετερότητας τα οποία εφαρμόζονται είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό στην Ελλάδα αλλά και σε άλλα κράτη. Τα πέντε μοντέλα διαχείρισης της ετερότητας περιγράφονται στη συνέχεια της παρούσας ενότητας (Κεσίδου, 2008).

Το πρώτο και παλαιότερο μοντέλο διαχείρισης της ετερότητας είναι εκείνο της αφομοίωσης. Σύμφωνα με το συγκεκριμένο μοντέλο της αφομοίωσης αποδοκιμάζεται και καταπιέζεται κάθε είδους γλωσσική και πολιτισμική ιδιαιτερότητα. Η βασική πρόθεση αυτής της προσέγγισης είναι η αφομοίωση των μαθητών από διαφορετικά εθνοπολιτισμικά υπόβαθρα, πιέζοντάς τους να υιοθετήσουν αποκλειστικά τα δύο βασικά γλωσσικά και πολιτισμικά στοιχεία της κυρίαρχης ομάδας. Αυτό οδηγεί σε μια εκπαιδευτική διαδικασία που περιθωριοποιεί και αποκλείει τα δικά τους εθνοπολιτισμικά στοιχεία, θέτοντας σε κίνδυνο την πλούσια ποικιλομορφία και την κληρονομιά τους. (Μάγος, 2005). Κοινωνιολογικά, έχει οριστεί ως μια πολυδιάστατη διαδικασία μείωσης των ορίων και διαμεσολάβησης, η οποία θολώνει ή διαλύει μια εθνική διάκριση καθώς και τις κοινωνικές, πολιτιστικές διαφορές αλλά και τις ταυτότητες που συνδέονται με αυτήν. Σε επίπεδο ομάδας, η αφομοίωση μπορεί να περιλαμβάνει την απορρόφηση μίας ή περισσότερων ομάδων μειονοτήτων στο κυρίαρχο ρεύμα ή τη συγχώνευση ομάδων μειονοτήτων.

Σε ατομικό επίπεδο, η αφομοίωση δηλώνει τις σωρευτικές αλλαγές που κάνουν τα άτομα μιας εθνοτικής ομάδας πιο αφομοιωμένα, ενσωματωμένα και ταυτισμένα με τα μέλη μιας άλλης. (Rumbaut, 2015). Ωστόσο, το ιδεώδες της αφομοίωσης, που συνδέεται συχνότερα με τη μεταφορά του «χωνευτηρίου», έχει επιδιώξει να δραματοποιήσει, να νομιμοποιήσει και να γιορτάσει την κοινή συναινετική ένταξη των μεταναστών και των απογόνων τους σε μια κοινή εθνική ζωή - αγνοώντας παράλληλα

τις πραγματικότητες, τις ανισότητες και τις δυνατότητες των συγκρουσιακών διακρατικών σχέσεων που χαρακτηρίζονται από διαρκή διαχωρισμό, διακρίσεις, περιθωριοποίηση και αποκλεισμό.

Το δεύτερο μοντέλο διαχείρισης της ετερότητας του μαθητικού πληθυσμού είναι εκείνο της ενσωμάτωσης. Βασισμένο στο μοντέλο της αφομοίωσης, το συγκεκριμένο μοντέλο αποτελεί μια βελτιωμένη εκδοχή του. Στα μοντέλα ενσωμάτωσης και αφομοίωσης, η διαφορετικότητα των μαθητών σε πολιτισμικό υπόβαθρο και μητρική γλώσσα δυσχεραίνει την ομαλή ένταξή τους στο σχολικό περιβάλλον. Η δυσκολία επικοινωνίας με τους γηγενείς μαθητές αποτελεί εμπόδιο στην αποτελεσματική αλληλεπίδραση και μάθηση. Ενώ το μοντέλο ενσωμάτωσης δεν υιοθετεί την πλήρη απομόνωση των μαθητών από το πολιτισμικό τους υπόβαθρο, προτείνει την υιοθέτηση μέτρων για τον περιορισμό της έκφρασής του (Schachner, Juang, Moffitt & van de Vijver, 2018). Ενώ η διατήρηση του πολιτισμού και της μητρικής γλώσσας είναι σημαντική, η έκφρασή τους ενδέχεται να χρειαστεί να προσαρμοστεί σε ορισμένα περιβάλλοντα, όπως το σχολείο. Αυτό δεν σημαίνει ότι οι μαθητές οφείλουν να καταπιέσουν την ταυτότητά τους, αλλά μάλλον να βρουν τρόπους να την εκφράσουν με σεβασμό προς τους κανόνες και το πλαίσιο του δημόσιου βίου. Γίνεται σεβασμός στις διαφορετικές πολιτισμικές ταυτότητες, χωρίς αυτές να θεωρούνται αυτομάτως πηγή προβλημάτων. (Κεσίδου, 2008). Στο πλαίσιο της ενσωμάτωσης, οι μαθητές μειονοτήτων λαμβάνουν ενισχυμένη εκπαίδευση στη νέα γλώσσα, μέσω ειδικών μαθημάτων, με σκοπό την ευκολότερη προσαρμογή τους στον κυρίαρχο πολιτισμό. (Holland, 2012). Η περιγραφή του μοντέλου της αφομοίωσης και της ενσωμάτωσης δείχνει ότι και στις δύο περιπτώσεις η εκπαίδευση των μαθητών των μειονοτήτων βασίζεται σε μία μονοπολιτισμική προσέγγιση. Και τα δύο μοντέλα, αφομοίωσης και ενσωμάτωσης, στηρίζονται σε μια μονοπολιτισμική αντίληψη για την εκπαίδευση των μαθητών μειονοτήτων.

Το τρίτο μοντέλο είναι το πολυπολιτισμικό. Στο πολυπολιτισμικό μοντέλο, η εκπαίδευση προωθεί μια ισότιμη στάση απέναντι σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την εθνοπολιτισμική τους καταγωγή. Αυτό σημαίνει ότι τα ήθη, τα έθιμα, οι γλώσσες και οι αξίες όλων των μαθητών αξίζουν σεβασμό και αναγνώριση, λαμβάνοντας ίση βαρύτητα με αυτά της κυρίαρχης εθνοπολιτισμικής ομάδας (Μάγος, 2005). Κεντρική σημασία σε αυτή τη προσέγγιση έχει η έννοια της ισοτιμίας.

Βασική αρχή του πολυπολιτισμικού μοντέλου είναι η ισότιμη μεταχείριση όλων των πολιτισμών που συνυπάρχουν σε μια χώρα. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα μοντέλα, που έθεταν την κυρίαρχη κουλτούρα σε πλεονεκτική θέση, το πολυπολιτισμικό μοντέλο αναγνωρίζει ίση αξία σε κάθε πολιτισμική ταυτότητα. Αυτό σημαίνει ότι οι μειονότητες οφείλουν να απολαμβάνουν ίσες ευκαιρίες ανάπτυξης και ευημερίας, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες τους. (Gollnick & Chinn, 2006). Η εφαρμογή του πολυπολιτισμικού μοντέλου στα σχολεία, αντί να προάγει την αποδοχή της διαφορετικότητας, ενδέχεται να ενισχύει προϋπάρχουσες προκαταλήψεις και στερεότυπα εις βάρος μαθητών από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα. Η απλή αναγνώριση των πολιτισμικών διαφορών, χωρίς την προσωπική βίωση αυτών, μπορεί να οδηγήσει σε μια αρνητική ερμηνεία της διαφορετικότητας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μαθητές που ανήκουν στο κυρίαρχο πολιτισμικό πλαίσιο, και ειδικότερα εκείνοι που ενδεχόμενος βρίσκονται σε σχολεία όπου η ετερότητα συναντάται σε μικρό αριθμό, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα Η επιφανειακή υιοθέτηση του πολυπολιτισμικού μοντέλου, χωρίς ουσιαστική κατανόηση της ετερότητας, να οδηγήσει σε μηδενικά οφέλη. (Ford, 2013).

Το τέταρτο μοντέλο διαχείρισης της ετερότητας του μαθητικού πληθυσμού είναι το αντιρατσιστικό. Αυτή η προσέγγιση εστιάζει στο ρατσισμό που υπάρχει στο σημερινό σχολικό πλαίσιο και βασικό της στόχος είναι η αντιμετώπιση και πρόληψη αυτών των ρατσιστικών φαινομένων. Στο επίκεντρο του αντιρατσιστικού μοντέλου βρίσκεται η άποψη ότι η καταπολέμηση του ρατσισμού στο σχολείο οφείλει να αποτελεί προτεραιότητα, καθώς μπορεί να έχει πολλαπλά οφέλη, αγγίζοντας και την κοινωνία στο σύνολό της. Στο πλαίσιο αυτό για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της σχολικής αποτυχίας στις μειονοτικές ομάδες, είναι απαραίτητο οι κυρίαρχες κοινωνικές ομάδες να κατανοήσουν τις αιτίες που οδηγούν σε αυτό το πρόβλημα.

Μόνο με αυτή την κατανόηση, μπορούν να υλοποιηθούν ουσιαστικές λύσεις που θα διασφαλίσουν ίσες ευκαιρίες για όλους τους μαθητές, ώστε να μπορούν να ακμάζουν τόσο στο σχολικό όσο και στο κοινωνικό περιβάλλον. (Νικολάου, 2010). Η έκθεση των μαθητών σε διαφορετικούς πολιτισμούς, μέσω της εκπαίδευσης, αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για την καταπολέμηση προκαταλήψεων και στερεοτύπων. Η καλλιέργεια κατανόησης και σεβασμού προς την ετερότητα από νεαρή ηλικία, δύναται να διαμορφώσει μια κοινωνία απαλλαγμένη από εχθρικές αντιλήψεις.

Η εκπαίδευση οφείλει να εστιάσει στην αξιολόγηση και υιοθέτηση στοιχείων από διαφορετικούς πολιτισμούς. Η στροφή προς την πολυπολιτισμικότητα, από τα πρώτα χρόνια της ζωής, αποτελεί θεμέλιο λίθο για την καταπολέμηση προκαταλήψεων και την καλλιέργεια ανοχής στην κοινωνία. (Cole, 2017). Η αντιρατσιστική και η πολυπολιτισμική προσέγγιση μοιράζονται μια κοινή βάση: την πλουραλιστική διαχείριση της διαφορετικότητας. Και τα δύο μοντέλα εστιάζουν στην αναγνώριση και τον σεβασμό της ποικιλομορφίας, χωρίς να προωθούν την αποκοπή των ατόμων από το πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Αυτό διασφαλίζει την αρμονική συνύπαρξη, έστω και όχι πάντα την αλληλεπίδραση, διαφορετικών πολιτισμών στο σχολικό περιβάλλον. Η συγκεκριμένη προσέγγιση αγκαλιάζει και το πέμπτο μοντέλο διαχείρισης της ετερότητας, όπως το περιγράφει η Κεσίδου (2008).

Αν και η υιοθέτηση της πολυπολιτισμικής προσέγγισης φέρει αρκετά σημαντικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τις άλλες προηγούμενες προσεγγίσεις (αφομοίωσης και της ενσωμάτωσης), στην πράξη φάνηκε ότι λειτούργησε ως μια συμβολική χειρονομία ανοχής από την πλευρά των κυρίαρχων μελών προς τους εθνοπολιτισμικά διαφορετικούς. Δυστυχώς, δεν μπόρεσε να υλοποιήσει τις απαραίτητες συνθήκες για ουσιαστική αλληλεπίδραση και πολιτισμική ανταλλαγή. Τα μέλη των μειονοτικών ομάδων συναναστρέφονταν, ωστόσο, η αλληλεπίδρασή τους παρέμενε ελλιπής, ενώ προκαταλήψεις και στερεότυπα επηρέαζαν τις απόψεις εκπαιδευτικών και ντόπιων. Αυτή η κατάσταση ώθησε στην υιοθέτηση μιας νέας «διαπολιτισμικής» προσέγγισης. (Μάγος, 2005). Το πέμπτο μοντέλο αφορά τη συνύπαρξη και την αλληλεπίδραση πολιτισμικά διαφορετικών ατόμων σε ένα ενιαίο σχολικό πλαίσιο το οποίο σέβεται και αποδέχεται τη διαφορετικότητα. Το διαπολιτισμικό μοντέλο αποτελεί μια απάντηση στα προβλήματα και τις ελλείψεις που εντοπίζονται στα προηγούμενα μοντέλα διαχείρισης. (Μήλιου, 2013).

Σε αντίθεση με την απλή συνύπαρξη, το διαπολιτισμικό μοντέλο εστιάζει στην ενεργή αναγνώριση και αποδοχή της διαφορετικότητας. Βασίζεται στην πεποίθηση ότι η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί πλούτο και όχι απειλή. Προωθεί την αλληλεπίδραση και την ανταλλαγή ιδεών μεταξύ ατόμων με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο, καλλιεργώντας αλληλοσεβασμό και κατανόηση. Βασικός στόχος του είναι η δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου όλοι αισθάνονται ίσοι και ελεύθεροι να

εκφράσουν την πολιτισμική τους ταυτότητα, χωρίς φόβο ρατσισμού ή αποκλεισμού. (Cherng & Davis, 2017).

4. Το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»

Στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας υπάρχουν τρία είδη περιοδικών με εκπαιδευτική θεματολογία και πιο ειδικευμένη στη θεματολογία του Νηπιαγωγείου. Αυτά είναι, το περιοδικό «Συνεργασία» και το «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο». Στην αγορά γενικά η ίδια εταιρεία είχε κυκλοφορήσει και τη σειρά περιοδικών «Δημιουργικό Εργαστήρι» το οποίο είχε αποκλειστικά κατασκευές για το νηπιαγωγείο. Ωστόσο κυκλοφορούσε ως αυτόνομο περιοδικό μέχρι το 2016. Στη συνέχεια ενσωματώθηκε ως επιπλέον ενιαίο ένθετο στο σύγχρονο νηπιαγωγείο από το τεύχος 2017 και έπειτα μέχρι και το τέλος της έντυπης κυκλοφορίας του περιοδικού στην ιστορία του. Επίσης κυκλοφορεί το περιοδικό «Παράθυρο στην Εκπαίδευση» σχετικό με εκπαιδευτικό υλικό και απευθύνεται περισσότερο σε παιδιά Δημοτικού. Το «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο». Το «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» κυκλοφόρησε για πρώτη φορά το 1974 στα πλαίσια τόμων. Σταμάτησε να εκδίδεται το 1983. Το περιοδικό κυκλοφορούσε ήταν διμηνιαίο. Η δεύτερη έκδοση του διήρκεσε για ένα μόλις χρόνο από το 1991 έως το 1992, και ήταν και πάλι διμηνιαίο. Η Τρίτη και τελευταία περίοδος κυκλοφορίας (προς το παρόν) του ξεκίνησε το Σεπτέμβριο του 1998 έως τον Αύγουστο του 2019, όπου και κυκλοφόρησε και το τελευταίο τεύχος του. Η Τρίτη περίοδος είναι αυτή με την οποία θα ασχοληθώ στην ανάλυση μου. Κάτοχος του περιοδικού στις δύο πρώτες περιόδους του περιοδικού ήταν ο Γ.Α. Βασδέκης. Στη Τρίτη περίοδο του συνεχιστές ήταν η Κυριακή Αι. Βασδέκη. Το περιεχόμενο του περιοδικού αυτού έπαιξε ένα σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του εκπαιδευτικού χαρακτήρα των παιδαγωγών όλες αυτές τις δεκαετίες κυκλοφορίας του. Το περιεχόμενο του είχε να κάνει με ένα ενημερωτικό καθώς και διαφωτιστικό ρόλο ανάμεσα στα τεύχη που κυκλοφόρησαν στην ιστορία του. Ταυτόχρονα, είχε αρκετό υλικό και θεωρητικό από εκπαιδευτικούς καθώς και πρακτικό.

Κυρίως ο χαρακτήρας του περιοδικού ήταν να προσφέρει ένα θεωρητικό και πρακτικό οδηγό για τους νηπιαγωγούς της εποχής σχετικό με άρθρα, έρευνες, προτάσεις, εκπαιδευτικές δραστηριότητες και γενικότερα πλούσιο εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με πιθανά προβλήματα, λύσεις καθώς και προτάσεις που αφορούσαν το περιβάλλον της προσχολικής αγωγής.

Σύμφωνα με τον (Sezgin, 2019) τα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα ήταν τα χρόνια κατά τα οποία η έρευνα για την επικοινωνία απευθυνόταν στα παιδιά. Ενώ οι πρώτες μελέτες επικεντρώθηκαν στις επιδράσεις του κινηματογράφου και του ραδιοφώνου, η τηλεόραση, οι υπολογιστές και το διαδίκτυο αποτέλεσαν επίσης αντικείμενο έρευνας τα επόμενα χρόνια. Και πάλι σε αυτά τα χρόνια, η παιδική λογοτεχνία διαδόθηκε ευρέως μέσω των παιδικών βιβλίων και περιοδικών, έγινε αντικείμενο των επικοινωνιακών μελετών ως εργαλείο μαζικής επικοινωνίας και θεωρήθηκε σημαντικό μέρος της πνευματικής ανάπτυξης και εκπαίδευσης του παιδιού σε αυτές τις μελέτες. Ωστόσο, έχει ασκηθεί κριτική ότι οι μελέτες αυτές δεν είναι επαρκείς σε αριθμό, ότι το θέμα δεν έχει λάβει την απαραίτητη των μαζικών μέσων επικοινωνίας, ότι οι μελέτες επικεντρώνονται γενικά στην εκπαιδευτική λειτουργία των παιδικών περιοδικών ή ότι τα περιοδικά αυτά θεωρούνται μέσα του «μάρκετινγκ». Στην Τουρκία, το θέμα των μέσων ενημέρωσης και των παιδιών ήταν ένας παραμελημένος ερευνητικός τομέας.

Οι μελέτες των διατριβών έχουν επικεντρωθεί κυρίως στον προσδιορισμό των επιπτώσεων της τηλεόρασης, των τηλεοπτικών διαφημίσεων, των κινηματογραφικών ταινιών, των βιντεοπαιχνιδιών και των ηλεκτρονικών παιχνιδιών. Τα παιδικά περιοδικά επιλέγουν θέματα που ενδιαφέρουν τα παιδιά μέσα από τη θεματολογία που δημιουργούν και τα παρουσιάζουν στους αναγνώστες τους ή μεταφέρουν την τρέχουσα εθνική και διεθνή επικαιρότητα.

4.1 Ιστορική διαδρομή του Περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»

Το «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» είναι ένα από τα πιο παλιά περιοδικά που έχει εκδοθεί για την προσχολική ηλικία και η πρώτη έκδοση του έγινε το 1974 και σταμάτησε το 1983. Εκείνο το χρονικό διάστημα το περιοδικό είχε μηνιαία έκδοση εκτός Ιουλίου και Αυγούστου. Η δεύτερη έκδοση διήρκεσε ένα χρόνο το 1991 έως 1992 όπου τα πέρδικα εκδίδονταν μηνιαία όπως και στην πρώτη περίοδο έκδοσης. Στη Βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου Θεσσαλίας υπάρχουν και ολόκληρη η δεύτερη έκδοση του περιοδικού καθώς και τα πιο πρόσφατα τεύχη της τρίτης περιόδου έως και το 2009.

Η τρίτη περίοδος ξεκίνησε ξανά το 1998 η οποία σταμάτησε να εκδίδεται έντυπα το Σεπτέμβριο του 2019. Το περιοδικό εκδίδονταν κάθε δυο μήνες. Ιδρυτής του περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» και κάτοχος του τις δυο πρώτες περιόδους έκδοσης ήταν ο Γ.Α.Βασδέκης ενώ συνεχιστές του κατά την τρίτη περίοδο έκδοσης είναι η Κυριακή Αι. Βασδέκη και διευθυντής ο κ. Θανάσης Καραγιάννης.

Οι εκδόσεις «Δίπτυχο» είχαν την επιμέλεια έκδοσης και των τριών περιόδων έκδοσης του περιοδικού. Στο πρώτο τεύχος του περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» τον Ιανουάριο- Φεβρουάριο το 1998 ο ίδιος ο κ. Γ.Α. Βασδέκης εγκαινίασε την τρίτη περίοδο επανέκδοσης του περιοδικού εκθέτοντας τον παρακάτω λόγο: «Χαιρετίζω με μεγάλη χαρά την επανέκδοση και την έναρξη της τρίτης περιόδου του παιδαγωγικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο», ως ιδρυτής, έκδοτης και διευθυντής του, κατά την εντεκάχρονη πρώτη του περίοδο, από το 1974 έως το 1984, και κατά τη μονόχρονη, δεύτερη περίοδο, το 1991.

Ταυτόχρονα νιώθω την ανάγκη να αξιολογήσω, με μίαν ανάδρομη στο παρελθόν, την πρόσφορα του, στις προσπάθειες της Πολιτείας και άλλων κοινωνικών φορέων, για την αναβάθμιση και μεταρρύθμιση της προσχολικής αγωγής στον τόπο μας. Αβίαστα, προβάλλει το ερώτημα: Τι πρόσφερε, στο παρελθόν, το περιοδικό αυτό; Η απάντηση είναι τούτη: το περιοδικό αυτό, κατά κοινή αναγνώριση και κατά τις ευνοϊκές κρίσεις ψυχολόγων, παιδαγωγών, εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων, έπαιξε ένα ρόλο ενημερωτικό, διαφωτιστικό και αφυπνιστικό ταυτόχρονα. Πρόσφερε στις συνδρομήτριες και αναγνώστριες του ποικίλο υλικό, θεωρητικό και πρακτικό, και νύξεις για όλες τις μορφωτικές δραστηριότητες μέσα στα νηπιαγωγεία και στους παιδικούς σταθμούς.

Έβρισκαν μέσα στις σελίδες του ενδιαφέροντα άρθρα και μελετήματα, σχετικά με τα προβλήματα της προσχολικής αγωγής και με τη λύση τους, γραμμένα από τους καλύτερους Έλληνες και ξένους παιδαγωγούς και, όχι λίγες φορές, από τις ίδιες. Υπήρξε ένας πολύτιμος θεωρητικός και πρακτικός οδηγός, που προσανατόλιζε σωστά κάθε νηπιαγωγό στην προσπάθεια της να οργανώσει καλύτερα τις παιδαγωγικές της δραστηριότητες. Προβλήθηκαν οι δημιουργικοί πειραματισμοί των Ελλήνων και των ελάχιστων Ελλήνων νηπιαγωγών μέσα στα νηπιαγωγεία τους, από τους οποίους θα ξεπηδήσει η αυτόφωτη ψυχοπαιδαγωγική και διδακτική μεθοδολογία του ελληνικού νηπιαγωγείου, που, χωρίς να αγνοεί τα επιτεύγματα και του παιδαγωγικού προσανατολισμούς της προσχολικής αγωγής στις ξένες χώρες, θα είναι απόλυτα προσαρμοσμένες στην ελληνική πραγματικότητα.

Μελετήματα σχετικά με την αισθητική αγωγή, με την ψυχοκινητική αγωγή, με τη γλωσσική καλλιέργεια, με τις αισθητηριακές ασκήσεις, με το παιδαγωγικό υλικό, όπλισαν τις/τους Ελληνίδες/ες νηπιαγωγούς με επιστημονικές γνώσεις, χωρίς τις οποίες

η πράξη θα ήταν τυφλή. Παράλληλα, μέσα από τις σελίδες του διακηρυχτεί η ανάγκη να αντιμετωπιστεί με ιδιαίτερη προσοχή η προσχολική αγωγή στον τόπο μας και να θεωρηθεί το πρωταρχικό θεμέλιο, πάνω στο οποίο μπορούν να πυργωθούν ακλόνητα οικοδομήματα των άλλων, ανωτέρων, βαθμίδων της ελληνικής εκπαίδευσης. Μέσα στις σελίδες του, δημοσιεύτηκαν μαχητικά άρθρα για την αναβάθμιση των παιδαγωγικών σπουδών των δασκάλων και των νηπιαγωγών στα Πανεπιστήμια, για την καθιέρωση του θεσμού των Σχολικών Συμβούλων Προσχολικής Αγωγής, για την αύξηση του αριθμού των δημόσιων και ιδιωτικών παιδικών σταθμών.

Σε άλλα άρθρα, επίσης, εκφράστηκε η χαρά και η ικανοποίηση, όταν τα αιτήματα αυτά έγιναν χειροπιαστή πραγματικότητα. Τελειώνω την αξιολόγηση αυτή, έχοντας την απαρασάλευτη πίστη, πως η επανέκδοση του περιοδικού αυτού θα συμβάλλει στο πλαίσιο της επιχειρούμενης Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης, και πάλι στην παραπέρα ανάπτυξη της προσχολικής αγωγής στον τόπο μας και στο ξεπέρασμα των πολλών, ακόμα, αδυναμιών και ατελειών της.

Εύχομαι στους συνεχιστές, στην ιδιοκτήτρια και εκδότρια Κυριακή Αθ. Βασδέκη και στο νέο διευθυντή κ.Θανάση Καραγιάννη, δάσκαλο και νηπιαγωγό, δόκιμο συγγραφέα, έμπειρο παιδαγωγό και βαθύ γνώστη των προβλημάτων της εκπαίδευσης, γενικότερα, και της προσχολικής αγωγής, ειδικότερα, και στη συντακτική επιτροπή, που απαρτίζεται από τις αξίες και έμπειρες νηπιαγωγούς κύριες : Δήμητρα Γαλάνη, Φωτεινή Δεληγιάννη, Παγώνα Μερικού, Ειρήνη Σιόντη και Σίσσυ Κοράκη-Γκαρθία, επιτυχία στις προσπάθειες τους με νέα οργανωτική δομή, με μια κατάλληλη προσαρμογή στα νέα επιστημονικά δεδομένα και στις σημερινές απαιτήσεις, να παρουσιάσουν ένα περιοδικό, άρτιο και έγκυρο από κάθε άποψη, βιώσιμο για χρόνια πολλά. Ελπίζω, τότε, πως θα έχουν τη συμπαράσταση και την υλική και ηθική υποστήριξη όλων όσων διακονούν στα Ιδρύματα Προσχολικής Αγωγής (νηπιαγωγεία και παιδικούς σταθμούς)».

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ»

Τίτλος: Σύγχρονο Νηπιαγωγείο

Διμηνιαίο περιοδικό Προσχολικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

Ιδρυτής: Σύμβουλος Έκδοσης : Γ.Α Βασδέκης

Εκδότρια : Κυριακή Βασδέκη

Γενική Διεύθυνση Εκδόσεων «Δίπτυχο»: Γιώργος Βασδέκης

Συντακτική Επιτροπή:

Πρόεδρος: Κώστας Χρυσafiδης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Υπεύθυνη Σύνταξης: Νίκη Κάντζου , Νηπιαγωγός, Υποψήφια Διδάκτωρ
Πανεπιστημίου Αθηνών

Συνεργάτες:

Μαριάννα Αβερκίου, Φιλολόγος Παιδαγωγός Med, Εκπαίδευση Παιδιών με ειδικές
Ανάγκες Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών

Ελένη – Ουρανία Βασδέκη , Φιλολόγος Αγγελική Γερογιάννη , Νηπιαγωγός Έλενα
Γιαννοπούλου , Νηπιαγωγός Ειρήνη Γκίκα , Νηπιαγωγός Έλλη Δώνη, Διδάκτωρ
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων , Νηπιαγωγός Βαγγέλης Ηλιόπουλος , Δάσκαλος ,
Συγγραφέας Ράνια Μακρή , Νηπιαγωγός Μάτα Μάρρα , Χορεύτρια , Χορογράφος ,
Δασκάλα χορού και δημιουργικής κίνησης Μαρία Μηλαίτη , Καθηγήτρια
Ψυχοκινητικής και θεατρικής Αγωγής Ζωή Παπαστεφάνου , Δασκάλα Φυλλιώ
Νικολούδη , διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αιγαίου , Σχολική Σύμβουλος Π.Α.,
Συγγραφέας Αργυρώ – Κυριακή Παναγιώτου, Νηπιαγωγός Ελένη Παπαδάκη ,
Εικαστικός Νίκος Κούμπιος, Μουσικοπαιδαγωγός Ελένη Παπακώστα , Νηπιαγωγός
Ελένη Σβόρωνου , Φιλολόγος , Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο WWF
Ελλάς Μαρία Σιακαλλή , Νηπιαγωγός Αργυρώ Χρηστίδου , Νηπιαγωγός Κατερίνα
Χονοπούλου , Νηπιαγωγός

Σχεδιασμός Έκδοσης : grafishdesign { Κατερίνα Τσεβά }

Εικονογράφηση : Γιάννης Αντωνόπουλος

Επιμέλεια Κείμενων - διορθώσεις : Ελένη – Ουρανία Βασδέκη.

Φωτογράφιση : Ορέστης Ροβάκης

Οικονομική διεύθυνση – διεκπαιρέωση : Κυριακή Βασδέκη

Κωδικός 4967 | ISSN : 1792 7099

Ραβινέ 20, 121 34 Περιστέρι

Τηλ./Fax: 210-88.47.007

Τόπος: (Εκδόσεις Διπτυχο : Κυριακή Βασδεκη)

Διάρκεια: Γ' Περίοδος - 13ος χρόνος

Περιοδικότητα:

Ιανουάριος-Φεβρουάριος 1998 - 1^ο τεύχος

Ιούνιος – Ιούλιος – Αύγουστος - 126^ο τεύχος.

Κυκλοφορεί κάθε δίμηνο από τον Ιανουάριο του 1998 έως τον Αύγουστο του 2019.

Σχήμα: 4^ο (A4)

Μέγεθος: Κάθε τεύχος αποτελείται περίπου από 70-120 σελίδες. Ετήσια Συνδρομή :
(Για το έτος 2017 για 5 τεύχη): 49,50 €

Για Εκπαιδευτικούς, Φοιτητές, Σπουδαστές : 33, 00 €

Για τα Σχολεία : 40,00 €

Για τους Συνδρομητές της Κύπρου : 50,00 €

Για τους Συνδρομητές του Εξωτερικού : 60,00 €

Βιβλιοθήκες: Αρκετά τεύχη βρίσκονται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.

Συμπληρωματικά : Ηλεκτρονική σελ. : www.diptixo.gr

Τα στοιχεία είναι βασισμένα στο 126^ο και τελευταίο τεύχος του περιοδικού το 2019.

4.2 Το περιεχόμενο του

Το περιεχόμενο του περιοδικού κυρίως είχε ένα χαρακτήρα παιδαγωγικό – εκπαιδευτικό. Αποτελούνταν από ενότητες σχετικές με το χώρο της προσχολικής αγωγής.

Στα πρώτα του τεύχη φιλοξενούσε συνεντεύξεις συγγραφέων, παιδαγωγών καλλιτεχνών καθώς και έρευνες σχετικά με το χώρο του νηπιαγωγείου και γενικότερα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Ωστόσο, το ύφος και το περιεχόμενο των τευχών μετά το 2000 άλλαξε σε σχέση με αυτό που είχε στα πρώτα χρόνια κυκλοφορίας του.

Αρχικά, οι πρώτες σελίδες του αποτελούνταν από παραμύθια και ιστορίες και έπειτα τραγούδια και ποιήματα συνήθως σχετικά με το θέμα του παραμυθιού που παρουσιάζονταν στο συγκεκριμένο τεύχος. Στη συνέχεια παρουσιάζονταν διάφορες δραστηριότητες, παιχνίδια, γλωσσικές ασκήσεις σχετικές με τη θεματολογία του Νηπιαγωγείου.

Το περιοδικό αποτελούσε ουσιαστικά συμπλήρωμα των σχολικών εγχειριδίων και γενικότερα βοήθημα κυρίως των εκπαιδευτικών προσχολικής αγωγής αλλά και γενικότερα των εκπαιδευτικών. Βασικός στόχος του ήταν να δίνει τα κατάλληλα κεντρίσματα και ερεθίσματα στα παιδιά κυρίως προσχολικής ηλικίας να ξεδιπλώνουν την καλλιτεχνική τους φύση, να αποκτούν κοινωνικότητα και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να κατασκευάζουν διάφορες χειροτεχνίες με βήματα. Το περιοδικό Σύγχρονο Νηπιαγωγείο συγκαταλεγόταν στα περιοδικά ποικίλης ύλης ή αλλιώς πολυθεματικά περιοδικά. Περιλάμβανε πληθώρα θεμάτων που κάλυπταν διαφορετικούς τομείς όπως. Αυτή η ποικιλία στην θεματολογία είχε δύο βασικά πλεονεκτήματα: Το πρώτο ήταν πως η ευρύτητα του αναγνωστικού κοινού του ήταν κατοχυρωμένη αφού κάλυπτε όλη την γκάμα των προτιμήσεων των παιδιών και το δεύτερο πλεονέκτημα που ήταν και το βασικότερο, με τον πολυθεματικό του χαρακτήρα συνέβαλλε στην πολύπλευρη ανάπτυξη της παιδικής προσωπικότητας. Επίσης κάποιες από τις βασικές θεματικές ήταν του ήταν τα Παραμύθια η Παιδική Λογοτεχνία, Ζωγραφική, Μουσική, Πολιτική και Κοινωνική Αγωγή, Ψυχολογία, Ιστορία, Γεωγραφία, Περιβάλλον, Αθλητισμό, Μαγειρική και η Ψυχαγωγία. Επίσης αρκετά ήταν θεωρητικά άρθρα που φιλοξενούσαν αρκετά από τα τεύχη του περιοδικού και αποτελούσαν μια από τις πιο βασικές ενότητες κάθε τεύχους στις οποίες αναλύονταν διάφορα θέματα όπως συναισθηματικές και συμπεριφορικές δυσκολίες, θέματα σχετικά με τη ψυχολογία και το παιδί κ.α.

Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η φύση του περιοδικού στη Τρίτη περίοδο κυκλοφορίας του δηλαδή μετά το 1998 στα πρώτα του τεύχη είχε έναν πιο ουδέτερο ύφος όσον αφορά τις θεματικές που σχετίζονται με τη θρησκεία, τις εθνικές επετείους κ.λπ.

Ακόμα καταπιανόταν με θεματικές όπως αυτής της «σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης», κάτι το οποίο δε συναντούμε σχεδόν καθόλου τη δεκαετία 2000 – 2010, πόσο μάλλον τη τελευταία δεκαετία της έντυπης μορφής του 2010 – 2019. Επιπλέον, κατά την άποψη μου ειδικά τα τελευταία χρόνια προκειμένου να ανταποκριθεί ίσως στη δύσκολη εποχή

του έντυπου τύπου ειδικότερα μετά το 2016 άρχισε να γίνεται αρκετά εμπορικό περιοδικό εισάγοντας αρκετές στήλες με μαγειρική στο νηπιαγωγείο και ο συνολικός αριθμός σελίδων ανά τεύχος άρχισε να μειώνεται καθώς και από διμηνιαίο κάποιες περιοδικές του εκδόσεις και συγκεκριμένα μετά το 2016 διαμορφώθηκε ως εξής:

- Ιανουάριος – Φεβρουάριος
- Μάρτιος – Απρίλιος – Μάιος
- Ιούνιος – Ιούλιος – Αύγουστος
- Σεπτέμβριος – Οκτώβριος
- Νοέμβριος – Δεκέμβριος

Τέλος, από εκείνη τη χρονολογία συγχωνεύτηκε και με ένα ακόμη περιοδικό της ίδιας εταιρίας το περιοδικό με όνομα «Δημιουργικό Εργαστήρι», το οποίο ήταν ένα περιοδικό αποκλειστικά με κατασκευές για το νηπιαγωγείο και αυτό κυκλοφορούσε σε διμηνιαία βάση. Όποτε αυτό το περιοδικό συγχωνεύτηκε σαν στήλη μετά το 2018 στο κύριο περιοδικό που μελετώ «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο».

4.3 Σύγκριση με άλλα περιοδικά με παρόμοιο περιεχόμενο (Περιοδικό «Το παράθυρο στην εκπαίδευση» - Περιοδικό «Συνεργασία»).

Στο εμπόριο εκπαιδευτικά περιοδικά με παρόμοιο περιεχόμενο όπως και αυτό του σύγχρονου Νηπιαγωγείου ήταν το Παράθυρο στην Εκπαίδευση και το Περιοδικό «Συνεργασία». Το περιεχόμενο τους είχε να κάνει με θέματα της προσχολικής ηλικίας, δραστηριότητες για τη πρωτοβάθμια εκπαίδευση, παρόμοια με αυτές του «Σύγχρονου Νηπιαγωγείου». Επίσης από την ίδια εταιρεία εκδίδονταν το περιοδικό με τίτλο: «Σύγχρονο Δημοτικό», το οποίο είχε παρόμοιο περιεχόμενο με το περιοδικό που μελετάται αλλά προσαρμοσμένο στα πλαίσια και το αναλυτικό πρόγραμμα του δημοτικού. Το "Δημιουργικό Εργαστήρι" ήταν ένα μοναδικό για τα ελληνικά δεδομένα έντυπο, που κυκλοφόρησε από την εταιρεία Δίπτυχο. Το περιεχόμενο του όπως αναφέρθηκε και παραπάνω περιείχε ένα πολύχρωμο σύνολο από: κατασκευές με τα πατρόν τους (μακέτες, mobile, κ.ά.), παραμύθια, μουσειακή εκπαίδευση, μαγειρική καθώς και συνοδευτικό παιδαγωγικό υλικό (αφίσσα). Το κοινό στο οποίο απευθύνονταν αφορούσε νηπιαγωγούς, δασκάλους, γονείς, φοιτητές και γενικότερα απευθύνονταν σε όσους/ες δουλεύουν με παιδιά.

B. Ερευνητικό Μέρος

5. Ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και η μεθοδολογία της έρευνας

5.1 Ο σκοπός της έρευνας

Η παρούσα διπλωματική εργασία έρχεται να συμπληρώσει τη μικρή -μέχρι στιγμής- σειρά των ερευνών που αφορούν το περιοδικό τύπο που απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας αλλά και γενικότερα σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο να συμβάλει στη συνολική μελέτη και αξιολόγησή του. Σκοπός της έρευνάς είναι η πλήρης και αντικειμενική παρουσίαση και αξιολόγηση της παιδαγωγικής και αισθητικής παρέμβασης του περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο», στο διάστημα 1998-2019. Στον σκοπό αυτό οδήγησε το ενδιαφέρον από άποψη έρευνας χαρακτήρας του περιοδικού, το οποίο βρισκόταν στην αφάνεια και προς το παρόν ψάχνοντας μέσα στην διαθέσιμη βιβλιογραφία δεν υπήρχε κάποια σχετική μελέτη με το συγκεκριμένο περιοδικό. Ιδιαίτερα η έρευνά μου στοχεύει να παρουσιάσει τη γενικότερη ύλη του περιοδικού, τα άρθρα, η λογοτεχνία, τα παραμύθια και γενικότερα όλο το εκπαιδευτικό υλικό που αναλύεται μέσα σε αυτό. Επιτομή όλων των επιμέρους στόχων, όπως αυτοί προκύπτουν από τα κεφάλαια της μελέτης μου, είναι να συμβάλει η έρευνά και η ανάλυση περιεχομένου στη διεύρυνση της γνώσης γύρω από τα περιοδικά που απευθύνονται σε παιδιά και γενικότερα εκπαιδευτικά περιοδικά για τα οποία δεν υπάρχουν επαρκείς μελέτες για την ώρα.

Έτσι λοιπόν τα παιδαγωγικά αποτελούν μια πηγή όχι ιδιαίτερα αξιοποιημένη και αυτό με οδήγησε στη συγγραφή της υπάρχουσας εργασίας καθώς θεωρώ μπορεί να σταθεί δίπλα στις υπόλοιπες μελετημένες έρευνας και να διαφωτιστούν σημεία μια συνολικής ιστορίας της πιο σύγχρονης εκπαίδευσης όπως αυτή παρουσιάστηκε στο μελετώμενο περιοδικό. Από το σύνολο των άρθρων που περιέχονται στα παιδαγωγικά περιοδικά, επέλεξα τον τομέα του Σύγχρονου Νηπιαγωγείου και μέσα από τη συστηματική αποδελτίωση του εκπαιδευτικού υλικού, το σύνολο των άρθρων που περιέχονται, οι κατασκευές, τα ποιήματα, τα τραγούδια και οποιοδήποτε σχετικό υλικό με το θέμα της εργασίας προσπάθησα να παρακολουθήσω τις θέσεις, τις τάσεις καθώς και τη γενικότερη «στάση» και «ιδεολογία» του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού υλικού.

Βασικός σκοπός της έρευνας είναι η διερεύνηση του περιεχομένου του περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» όσον αφορά στον τρόπο που προσεγγίζονται χαρακτηριστικά τόσο του κυρίαρχου όσο και των άλλων πολιτισμών μέσα από κείμενα

και εικόνες. Προκειμένου να επιτευχθεί η παραπάνω διερεύνηση τέθηκαν τα εξής επιμέρους ερευνητικά ερωτήματα:

5.1.1 Ερευνητικά ερωτήματα

- Παρουσιάζεται και με ποιόν τρόπο η πολυπολιτισμική ποικιλία;
- Υπάρχουν στερεότυπα στην παρουσίαση των άλλων πολιτισμών;
- Πώς παρουσιάζεται η κυρίαρχη και οι διαφορετικές θρησκείες;
- Πώς παρουσιάζονται οι κυρίαρχες εθνικές επέτειοι και εορτές;
- Πώς παρουσιάζεται η οικογένεια και οι σχέσεις μεταξύ των μελών της;
- Πώς παρουσιάζεται ο/η νηπιαγωγός στο περιοδικό;

5.2 Τα ερευνητικά υποερωτήματα

- Πώς παρουσιάζεται η Πολυπολιτισμικότητα και η αναφορά σε άλλους πολιτισμούς μέσα από τα θέματα που αναλύονται στο περιοδικό;
- Υπάρχει διαπολιτισμικότητα ανάμεσα στις θεματικές που αναλύονται;
- Υπάρχουν στερεότυπα στη παρουσίαση άλλων πολιτισμών ανάμεσα στα ερευνώμενα τεύχη;
- Πώς παρουσιάζεται η Θρησκεία στο περιοδικό;
- Επικρατεί η αναφορά στη κυρίαρχη Θρησκεία ή γίνονται αναφορές και σε άλλες Θρησκείες;
- Είναι εθνοκεντρικό ως προς τις αναφορές του στις Εθνικές επετείες;
- Πώς παρουσιάζονται οι προτεινόμενες εορτές του Έθνους στο περιοδικό;
- Πώς παρουσιάζονται οι διαπροσωπικές σχέσεις των παιδιών και της οικογένειας;
- Ποια είδη οικογενειών (Μορφές και τύποι) προβάλλονται;
- Πώς παρουσιάζεται ο/η νηπιαγωγός στο περιοδικό;

5.3 Η μέθοδος της θεματικής ανάλυσης περιεχομένου

Η μελέτη σχεδιάστηκε ως ποιοτική έρευνα και τα δεδομένα συλλέχθηκαν με τη χρήση της μεθόδου ανάλυσης περιεχομένου.

Η ποιοτική έρευνα επιχειρεί να κατανοήσει τους λόγους για τις κοινωνικές εμπειρίες και τα γεγονότα (Hancock, Ockleford & Windridge, 2009). Επιπλέον, μπορεί να ειπωθεί ότι η ποιοτική έρευνα είναι η καταλληλότερη μέθοδος για την επίλυση των προβλημάτων των οποίων οι μεταβλητές είναι άγνωστες και που πρέπει να ανακαλυφθούν (Creswell, 2012). Έτσι λοιπόν, χρησιμοποιώντας το υπόδειγμα ποιοτικής ανάλυσης επιχειρείται να γίνει μια προσπάθεια να εξαχθούν όσο το δυνατόν αξιόπιστα συμπεράσματα. Ο όρος «ανάλυση περιεχομένου» ορίζει μια αυστηρή και συστηματική διαδικασία για την αυστηρή ανάλυση του περιεχομένου των γραπτών δεδομένων. Το πρώτο βήμα είναι η δημιουργία του θεωρητικού κεφαλαίου στο οποίο διατυπώνονται τα ερωτήματα και οι υποθέσεις καθώς καθορίζεται και το υπο έρευνα υλικό. Στη συνέχεια συγκροτείται το σύστημα των κατηγοριών και βάση αυτό ορίζεται και η μονάδα καταγραφής. Ο Krippendorp (2004 : 18) την ορίζει ως «μια ερευνητική τεχνική για την παραγωγή αναπαραγωγικών και έγκυρων συμπερασμάτων από κείμενα (ή άλλο ουσιαστικό υλικό) στα πλαίσια της χρήσης τους».

Αρχικά προήλθε από την ανάλυση των μαζικών μέσων μαζικής ενημέρωσης και δημόσιων ομιλιών, η χρήση του περιεχομένου ανάλυσης έχει εξαπλωθεί στην εξέταση κάθε μορφής επικοινωνιακού υλικού, τόσο δομημένου όσο και μη δομημένου. Μπορεί να εφαρμοστεί σε ουσιαστικά προβλήματα της κοινωνικής δομής και της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Η ανάλυση περιεχομένου μπορεί να εφαρμοστεί σε οποιοδήποτε γραπτό υλικό ή έντυπο υλικό. (Cohen, Manion & Morrison, 2007).

Οι Vanderstoep και Johnston (2009) υποστηρίζουν ότι η ανάλυση περιεχομένου αναφέρεται σε τον ορισμό και την ερμηνεία λεκτικών ή μη λεκτικών εικόνων. Η ανάλυση περιεχομένου, από την άλλη πλευρά, είναι η εξέταση γραπτού και προφορικού υλικού που περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη μελέτη θέματα. Στην ποιοτική έρευνα τα κείμενα είναι ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία συλλογής δεδομένων.

Τα κείμενα εξετάστηκαν χρησιμοποιώντας την ανάλυση περιεχομένου, η οποία είναι μια αξιόπιστη μέθοδος στην ποιοτική έρευνα (Bowen, 2009). Οι Cohen, Manion & Morrison (2007) αναφέρουν ότι στην ανάλυση περιεχομένου μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα εξής κείμενα: ημερολόγια, περιοδικά, ηχογραφήσεις, βιογραφίες, αυτοβιογραφίες, χρονοδιαγράμματα, εκθέσεις συναντήσεων, βιβλία, εφημερίδες, φωτογραφίες, βιβλία με ιστορίες, φυλλάδια και διαφημίσεις κ.λπ. Τα μέσα μαζικής

ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένων των περιοδικών, είναι αξιόπιστα έγγραφα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην ανάλυση εγγράφων.

Η ανάλυση των δεδομένων, έγινε μέσω της κωδικοποίησης. Σκοπός αυτής της μεθόδου είναι η επίτευξη εννοιών και σχέσεων προκειμένου να εξηγηθούν τα δεδομένα που συλλέχθηκαν. Ως εκ τούτου, τόσο το κειμενικό όσο και το οπτικό υλικό των περιοδικών αναλύθηκαν. Τα ευρήματα συζητούνται χρησιμοποιώντας τα δείγματα από τα περιοδικά που αναλύθηκαν στη μελέτη. Τα δείγματα που χρησιμοποιούνται στη συζήτηση των ευρημάτων παρατίθενται μαζί με τις συντομογραφίες του τίτλου, έτος έκδοσης, τον αριθμό τεύχους και τον αριθμό σελίδας. Στη μελέτη μέσω της μεθόδου της τριγωνοποίησης βελτιώθηκε ο παράγοντας αξιοπιστίας της μελέτης. Η ανάλυση περιεχομένου είναι μια συστηματική και αντικειμενική μέθοδος που χρησιμοποιείται για τη μείωση της πολυπλοκότητας του υπό ανάλυση υλικού και την καταγραφή κεντρικών θεμάτων και κατηγοριών περιεχομένου (Krippendorff, 2004).

Αποτελεί μια ευρέως χρησιμοποιούμενη προσέγγιση για την εξέταση εικόνων ή φωτογραφιών καθώς μπορεί να προηγηθεί με σαφήνεια και συστηματικότητα των ερευνητικών συμπερασμάτων, ιδίως όταν αναλύεται μεγάλος όγκος δεδομένων. Έπειτα, στο επίπεδο της ανάλυσης εξετάζεται η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των κατηγοριών. Η ανάλυση περιεχομένου θα πρέπει να ακολουθεί τους ακόλουθους κανόνες: αντικειμενικότητα, συστηματοποίηση, δειγματοληψία και αξιοπιστία (Kassarjian, 1977- Kolbe & Burnett, 1991). Η αντικειμενικότητα αναφέρεται στη διαδικασία με την οποία αναπτύσσονται και χρησιμοποιούνται οι αναλυτικές κατηγορίες. Η συστηματοποίηση απαιτεί ερευνητικές διαδικασίες για την εξάλειψη της προκατειλημμένης επιλογής δεδομένων ή κατηγοριών ταξινόμησης. Η δειγματοληψία αντιμετωπίζει τα ζητήματα της τυχαιοποίησης και της γενίκευσης. Ως αξιοπιστία και εγκυρότητα ορίζεται σύμφωνα με τη βιβλιογραφία η διαδικασία κατά την οποία οι κατηγορίες θα πρέπει να είναι με τέτοιο τρόπο διατυπωμένες και οργανωμένες για τη σωστή εξαγωγή των συμπερασμάτων (Μπονίδης, 2004). Η αξιοπιστία στην ανάλυση περιεχομένου περιλαμβάνει την αξιοπιστία κατηγοριών και την αξιοπιστία μεταξύ των κριτών. Λαμβάνοντας, υπόψιν τα παραπάνω και ύστερα από προσεκτική ανάγνωση και μελέτη των τευχών του περιοδικού «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» και με βάση τα ερωτήματα της έρευνας μου αφού έγινε η αποδελτίωση του υλικού συγκροτήθηκε το επαγωγικό σύστημα κατηγοριών (Μπονίδης, 2004). Μονάδα καταγραφής αποτέλεσε

το «Θέμα». Η παρούσα μελέτη ακολουθεί αυτούς τους κανόνες της ανάλυσης περιεχομένου. (Kassarjian, 1977).

6. Οι θεματικές ανάλυσης

- Η παρουσία της «Πολυπολιτισμικότητας» στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»
- Αναφορές σε άλλους πολιτισμούς
- Οι διαπολιτισμικές πρακτικές στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»
- Στερεοτυπικές αναφορές σχετικά με τη παρουσίαση άλλων πολιτισμών στα τεύχη σχετικά με τον εορτασμό των αποκριών.
- Η παρουσία της Θρησκείας στο περιοδικό: «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»
- Ο Θεός ως πρότυπο αγάπης
- Ο Χριστιανισμός ως η κυρίαρχη θρησκεία στο Νηπιαγωγείο
- Αναφορές σε άλλες Θρησκείες
- Οι Εθνικές αναφορές στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο
- Οι σχολικές εορτές στο περιοδικό
- Οι εθνικές επέτειοι
- Οι κατασκευές σχετικά με τον εορτασμό του έθνους
- Οι διαπροσωπικές σχέσεις των παιδιών στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»
- Η σχέση παιδιού – Μητέρας
- Η σχέση παιδιού – Πατέρα
- Μορφές και τύποι οικογένειας
- Η παρουσίαση του/της Νηπιαγωγού στο περιοδικό

6.1 Η παρουσία της «Πολυπολιτισμικότητας» στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»

6.1.1 Αναφορές σε άλλους πολιτισμούς

Όλες οι δραστηριότητες που προτείνονται εντάσσονται στα πλαίσια των διαθεματικών ενοτήτων του ΔΕΠΠΣ 2003. Ωστόσο η δραματοποίηση, τα φύλλα εργασίας, οι προτεινόμενες μουσικές καθώς και η κατασκευή μασκών σχετικά με τον εορτασμό των αποκριών εντάσσονται αποκλειστικά στα παραδοσιακά και στερεοτυπικά ελληνικά δεδομένα. Από την άλλη μεριά ήθη και έθιμα που σχετίζονται με τον εορτασμό ή άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις άλλων πολιτισμών δεν αναλύονται στο ίδιο βαθμό όπως αναλύονται και για τον κυρίαρχο πολιτισμό, την Ελλάδα παρά μόνο σε επιλεκτικές αναφορές επιγραμματικά, όπως στο παρακάτω παράδειγμα.

Όπως αναγράφεται στη διπλανή εικόνα: «ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ: Παροτρύνουμε τα παιδιά από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα που έχουμε στην ομάδα μας να ρωτήσουν τους γονείς τους εάν στις πατρίδες τους υπάρχει κάποια μορφή παραδοσιακών μεταμφιέσεων τη περίοδο του Καρναβαλιού και εάν μπορούν να έρθουν να μιλήσουν στη τάξη μας.

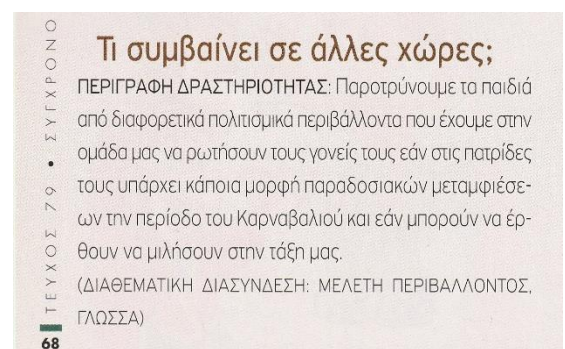
(Διαθεματική Διασύνδεση: Μελέτη Περιβάλλοντος, Γλώσσα)». Στο ίδιο τεύχος παρουσιάζονται οι «Πολιτισμικοί Άλλοι» στα πλαίσια των δραστηριοτήτων της αποκριάς και όπως φαίνεται στη διπλανή εικόνα αναγράφεται το εξής: «Στις Ινδίες τον Ιανουάριο διοργανώνεται το παγκόσμιο φεστιβάλ πετάγματος

χαρταετού. Ο ουρανός γεμίζει χρώματα από την ανατολή ως τη δύση της ημέρας που ορίζουν. Αυτή η γιορτή σηματοδοτεί την είσοδο του ήλιου στο βόρειο ημισφαίριο και γιορτάζεται για να έχουν ζωή και δύναμη. Το φεστιβάλ συμπεριλαμβάνει θεάματα από ιπτάμενους ακροβάτες, διοργανώνονται αγώνες πετάγματος χαρταετών, διαγωνισμοί ζωγραφικής χαρταετών και εργαστήρια κατασκευής χαρταετών».

Ωστόσο, μετά την παραπάνω πληροφορία σχετικά με τον εορτασμό της αποκριάς στην «Ινδίες», όρος κατά πολύ αποδυναμωμένος σήμερα, είχε κατά καιρούς και στις διάφορες γλώσσες ποικίλο περιεχόμενο με όχι πολύ σαφείς οριοθετήσεις» προτείνεται η κατασκευή της παρακάτω δραστηριότητας. Το απόσπασμα προτείνει μια δραστηριότητα που εστιάζει στην εορτή της αποκριάς στην Ινδία. Η δραστηριότητα αυτή εστιάζει σε μια συγκεκριμένη ερμηνεία του όρου «Ινδίες», αγνοώντας την

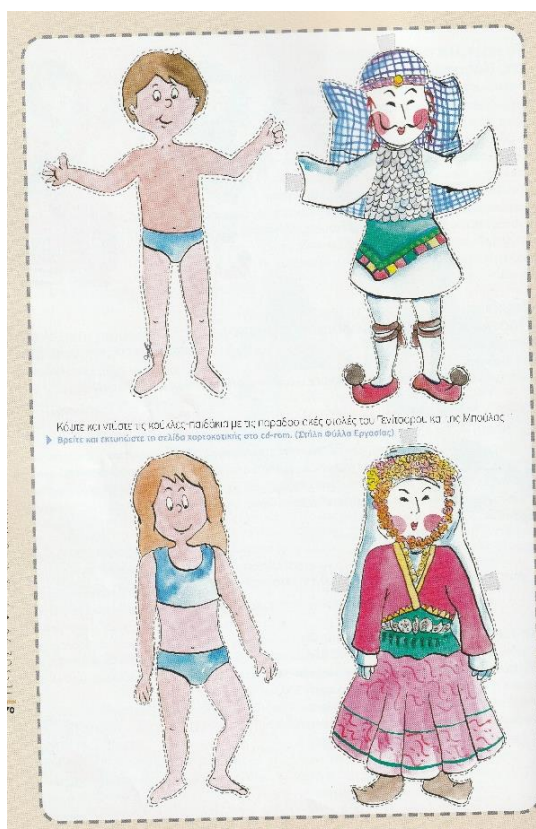

Εικόνα 1 | Τεύχος 79

Εικόνα 2 | Τεύχος 79

ποικιλομορφία και την πολυπλοκότητα της ινδικής κουλτούρας. Γίνεται μια στερεοτυπική και επιφανειακή απεικόνιση της Ινδίας ως μιας ομοιογενούς οντότητας με ενιαία κουλτούρα. Αυτό αγνοεί την πλούσια ποικιλομορφία της ινδικής κουλτούρας, η οποία αποτελείται από πλήθος διαφορετικών θρησκειών, εθνοτήτων, γλωσσών και εθίμων. Ο όρος «Ινδίες» έχει χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς με ποικίλους τρόπους και δεν έχει σαφείς οριοθετήσεις. Επίσης, η αναφορά σε πολιτισμικούς άλλους στα θεματικά τεύχη των αποκριών καθιστά προβληματική αυτή τη προσέγγιση. Παρουσιάζεται μια στερεοτυπική αποτύπωση του «πολιτισμικού Άλλου» στα πλαίσια των εθίμων της αποκριάς με τις αποκριάτικες φορεσιές και τις στερεότυπες εικόνες για τους Ινδιάνους. Ακόμα και η χρήση του υποκοριστικού «-ακι». Η χρήση του υποκοριστικού «-ακι» εντείνει το πρόβλημα, καθώς υποτιμά και γελοιοποιεί τον πολιτισμό και την ιστορία των Ινδιάνων. Από την άλλη μεριά, σε επόμενες δραστηριότητες ανάμεσα στα τεύχη παρουσιάζονται στερεότυπα έθιμα της αποκριάς με τις ελληνικές αποκριάτικες φορεσιές, τα καρναβάλια, τις στερεότυπες εικόνες των ελληνικών εθίμων (Κελεπούρη, 2006).

Εικόνα 3 | Τεύχος 79

Με άλλα λόγια, ερχόμαστε αντιμέτωποι με το παρακάτω ερώτημα, άραγε, το περιεχόμενο το του περιοδικού, πληροί τις προϋποθέσεις της πολυπολιτισμικότητας; Και πως αυτή παρουσιάζεται στα αρκετά σύγχρονα τεύχη του εκπαιδευτικού περιοδικού «σύγχρονο νηπιαγωγείο»; Μέσα από την αποδελτίωση των τευχών παρατήρησα πως η αναφορά σε άλλους πολιτισμούς γινόταν μόνο στα τεύχη των μηνών Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου στα πλαίσια του εορτασμού των αποκριών. Επίσης, γίνεται η καταγραφή των στερεοτυπικών εθίμων της Καθαράς Δευτέρας, τα περισσότερα εκ των οποίων συνοδεύονται και αποτυπώνονται και σε εικόνες.

Εικόνα 4 | Τεύχος 103

Σύμφωνα με την βιβλιογραφία πολιτισμός είναι ο τρόπος που σκεφτόμαστε, αισθανόμαστε και συμπεριφερόμαστε ως κοινωνία. Γεννιόμαστε σε μια κουλτούρα και μέσω διαδικασιών κοινωνικοποίησης μαθαίνουμε για τον πολιτισμό μας, ο οποίος τελικά αντιπροσωπεύει την πραγματικότητα και την κοσμοθεωρία μας (Chinoy & Hewitt, 1975 Cruz-Janzen, 2000 Gollnick & Chinn, 2002). Παρόλο που είναι εξαιρετικά σημαντικό τα παιδιά μαθαίνουν για τον πολιτισμό τους, είναι επίσης σημαντικό για τα να μάθουν ότι δεν είναι όλοι ίδιοι. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τα παιδιά που ζουν σε μια κοινότητα που δεν είναι φυλετικά, εθνοτικά, ή πολιτισμικά διαφορετικά. Πολλοί αναρωτιούνται πώς μπορεί να γίνει αυτό όταν πολλοί εκπαιδευτικοί δεν φαίνεται να θέλουν να ενσωματώσουν την πολυπολιτισμική εκπαίδευση στο πρόγραμμα σπουδών της πρώιμης παιδικής ηλικίας.

Πολλοί εκπαιδευτικοί σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, βρίσκουν την πολιτισμική διαφορές «αμήχανες», και αισθάνονται άβολα να τις συζητούν (Cannella & Reiff, 1994, Ukpokodu, 1999 & Manning, 2000). Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για εκπαιδευτικούς που είναι μονοπολιτισμικοί. Είναι δύσκολο για τους να κατανοήσουν ότι η πολυπολιτισμική εκπαίδευση αφορά στην πραγματικότητα μόνο τις ζωές των παιδιών και τις οικογενειών μέσα και έξω από τις τάξεις τους. Πάρα πολύ συχνά οι εκπαιδευτικοί με μονοπολιτισμικές τάξεις, για παράδειγμα, εξακολουθούν να υποστηρίζουν ότι δεν χρειάζεται να συμπεριλάβουν την πολυπολιτισμική εκπαίδευση στις τάξεις τους.

Αυτοί οι εκπαιδευτικοί δεν βλέπουν τη σημασία του να μάθουν οι μαθητές για ομάδες που δεν είναι άμεσα ορατές στην τάξη τους ή στην κοινότητα (Gayle-Evans, 2004). Πολλές χώρες φιλοξενούν διαφορετικές θρησκευτικές, εθνοτικές και γλωσσικές ομάδες, μια ποικιλομορφία που αυξάνεται συνεχώς με τα παγκόσμια μεταναστευτικά κύματα της κοινωνίας. Αυτή η ποικιλομορφία είναι η πηγή αντιπαραθέσεων και συγκρούσεων που οφείλονται, εν μέρει, στην απαίτηση των μειονοτικών ομάδων για αναγνώριση, προστασία και αυτονομία εντός των συνόρων του έθνους-κράτους (Dahan, 2007). Κατά την αντιμετώπιση αυτής της πολυπολιτισμικής πραγματικότητας, τα κράτη ακολουθούν μία από τις δύο κύριες προσεγγίσεις. Η μία είναι η προσέγγιση της αφομοίωσης η οποία θεωρεί την κοινωνική διαφορά ως πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί με την επιβολή πολιτισμικής ομοιομορφίας και τη θόλωση των μοναδικών πολιτισμικών ταυτοτήτων των διαφόρων ομάδων (Kimmerling, 2004).

Η άλλη είναι η πολυπολιτισμική προσέγγιση, η οποία δεν θεωρεί τη διαφορά ως πρόβλημα, αλλά ως πόρο που πρέπει να διατηρηθεί και να καλλιεργηθεί (Colombo, 2015). Η πολυπολιτισμικότητα επιδιώκει να διατηρήσει τη μοναδικότητα των διαφόρων ομάδων της κοινωνίας τόσο πολιτικά, μέσω της επαρκούς εκπροσώπησης στα κυβερνητικά ιδρύματα, όσο και στην πολιτιστικό-εκπαιδευτικό τομέα, μέσω της ανάμνησης της πολιτιστικής τους κληρονομιάς, της προστασίας της συλλογικής τους ταυτότητάς, εκπροσωπώντας τους πολιτισμούς τους στο δημόσιο χώρο και καλλιεργώντας τις γλώσσες τους (Dahan, 2007), ή όπως αυτό που αποκαλεί ο Trilling (1989) «δικαίωμα στον πολιτισμό».

Όπως υποστηρίζεται από τους Taylor (1992) και ο Geertz (1993), η κοινωνική ταυτότητα διαμορφώνεται μέσω του διαλόγου με άλλους πολιτισμούς, εξ ου και η ανάγκη για αμοιβαία αναγνώριση της ταυτότητας άλλων ομάδων για κοινό λόγο και δράση, με έμφαση στην αποφυγή του ετεροκατεύθυνσης ή της άρνησης των άλλων πολιτισμών (Yahya, 2021). Η εκπαίδευση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην καλλιέργεια της πολυπολιτισμικότητας (Ezer, 2004). Διάφοροι ερευνητές έχουν υποστηρίξει και προτείνει πρακτικά μοντέλα για την ενσωμάτωση της πολυπολιτισμικότητας στην εκπαιδευτικά συστήματα. Αυτά τα μοντέλα μοιράζονται

όλα την υπόθεση ότι οι κοινωνικές πραγματικότητες πρέπει να αλλάξουν μέσω της εκπαίδευσης, αλλά διαφέρουν ως προς πολλαπλές θεωρητικές και πρακτικές πτυχές.

Με την αυξανόμενη πολιτισμική ποικιλομορφία στα σχολεία σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες σήμερα, αντιμετωπίζουμε την ανάγκη να παρέχουμε πολυπολιτισμική λογοτεχνία και εκπαιδευτικό υλικό που αντανακλά την πληθώρα των υποβάθρων των παιδιών (Yokota, 1993).

Εικόνα 5 | Τεύχος 79

Εικόνα 6 | Τεύχος 79

Η Ελλάδα αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα πολυπολιτισμικής χώρας, καθώς περιλαμβάνει πολλαπλές και ιδιαίτερα διακριτές εθνικές και πολιτιστικές ομάδες (από την Ασία και την Αφρική, καθώς και από την Ευρώπη και την Αμερική αντίστοιχα). Ως δημοκρατική χώρα, η Ελλάδα οφείλει να αναγνωρίσει τους πολιτισμούς και τις αφηγήσεις των κοινωνικών ομάδων που είναι εκτεθειμένες στον αποκλεισμό και τις διακρίσεις.

6.1.2 Οι διαπολιτισμικές πρακτικές στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»

Στα τεύχη που μελετήθηκαν δεν υπήρξαν κάποιες αξιολογες αναφορές που να εστιάζαν περισσότερο στη πολυπολιτισμικότητα αλλά μόνο στην στερεοτυπική αναφορά άλλων λαών και πολιτισμών ως προς την απεικόνιση τους.

Επίσης ως προς την παρουσίαση διαπολιτισμικών κατασκευών στα τεύχη που μελετήθηκαν, συνήθως οι δημιουργοί και οι υπεύθυνοι αυτών παρουσίαζαν κλασσικά στερεοτυπικά παραδείγματα απεικόνισης άλλων λαών πέρα του κυρίαρχου. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως ειδικά στα τεύχη της εποχής των αποκριών είναι η μόνη φορά που βλέπουμε και αντιμετωπίζουμε αναφορές για τσιγγάνους και αυτό προφανώς δείχνει το πόσο ιδεολογικά είναι φορτισμένος ο τρόπος παρουσίασης αυτών των ανθρώπων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το τραγούδι που προτείνεται στο τεύχος 97 (Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2014) όπου αναφέρεται το εξής : «Στης Αποκριάς την τρέλα πήδα, χόρευε και γέλα δένε φιόγκους σερπαντίνες σε τσιγγάνες, μπαλαρίνες». Η φράση αυτή συγκεντρώνει αρκετές στερεοτυπικές αντιλήψεις για τους Ρομά οι οποίες είναι ιδεολογικά φορτισμένες. Αρχικά, συνδέει την εικόνα των Ρομά ως λαού που αυτό που κάνει είναι μόνο να διασκεδάζει διαρκών, αγνοώντας την πολυπλοκότητα της κουλτούρας τους καθώς και των βιωμάτων τους. Επίσης η αναφορά στις «Τσιγγάνες» ως διακοσμητικά στοιχεία, μαζί με τις σερπαντίνες ενισχύει και τροφοδοτεί αυτή την εξωτικοποίηση και αντικειμενοποίηση των Ρομά.

Προβάλλεται μια στερεοτυπική και μονοδιάστατη εικόνα για τους Ρομά, η οποία στηρίζεται σε προκαταλήψεις και διακρίσεις. Θεωρώ πως η μοναδική αναφορά στους Ρομά σε όλα τα τεύχη του περιοδικού και πόσο μάλλον η αναφορά σε εορταστικά τεύχη με θέμα τις αποκριές ενισχύει την αντίληψη ότι οι Ρομά είναι μόνο για διασκέδαση και είναι ιδιαίτερα προβληματική καθώς ενισχύει τα στερεότυπα στα παιδιά από νεαρή ηλικία. Επίσης στο ίδιο τεύχος σε δραστηριότητα που προτείνεται σχετικά με τη μουσικοκινητική και με τίτλο: «Ο ποταμός ΓΙΑΚΑ ΤΑΚΑ: Ινδιάνικο παραμύθι με μουσική και κίνηση», οι σχέσεις μεταξύ στις δύο φυλές ινδιάνων που ζούνε εκεί παρουσιάζεται όχι φιλική και χαρακτηρίζεται από διαμάχες μεταξύ τους σχετικά με το ποταμό «ΓΙΑΚΑ ΤΑΚΑ». Οι Ινδιάνοι παρουσιάζονται με αναφορές «Κίτρινος και Κίτρινη Ινδιάννα». Η φράση «Ο ποταμός ΓΙΑΚΑ ΤΑΚΑ: Ινδιάνικο παραμύθι με μουσική και κίνηση» φέρει αρκετά στερεοτυπικά στοιχεία ως προς την παρουσίαση των ιθαγενών. Αρχικά, χρησιμοποιώντας τον όρο «Γιακα Τάκα» ως όνομα ποταμού στερείται αυθεντικότητας. Αντ' αυτού, αυτό που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί είναι

ένα όνομα με πραγματική σημασία σε κάποια ιθαγενή γλώσσα. Επίσης, η ονομασία «Κίτρινος και Κίτρινη Ινδιάννα» αγνοεί την πληθώρα φυλών και γλωσσών ιθαγενών, στερεοτυπώντας τους ως ομοιόμορφους. Όπως αναφέρεται και παραπάνω η εστίαση στις «διαμάχες» μεταξύ φυλών αγνοεί την ειρηνική συνύπαρξη και συνεργασία που ίσχυε σε πολλές περιπτώσεις. Η έλλειψη φιλικών σχέσεων ενισχύει το στερεότυπο του «βίαιου Ινδιάνου». Ιδεολογικά, η παρουσίαση στερείται ιστορικής ακρίβειας, αγνοώντας την καταπίεση και τον αφανισμό που υπέστησαν οι ιθαγενείς από τους Ευρωπαίους. Τέλος η φράση φέρει ιδεολογικό φορτίο, καθώς προβάλλει μια στερεοτυπική και μονοδιάστατη εικόνα των ιθαγενών. Η εστίαση σε ονόματα χωρίς νόημα, διαμάχες και έλλειψη φιλίας αγνοεί την πραγματικότητα και ενισχύει λανθασμένες αντιλήψεις. Τέλος, είναι σημαντικό να αναγνωρίζουμε και να επισημαίνουμε τέτοιες στερεοτυπικές απεικονίσεις, καθώς διατηρούν λανθασμένες αντιλήψεις και οι στερεοτυπικές απεικονίσεις βασίζονται σε λανθασμένες πληροφορίες καθώς και προκαταλήψεις, που σε καμία περίπτωση δε βασίζονται στην πραγματικότητα. Στην περίπτωση του "Γιακα Τάκα", η ονομασία και η εστίαση στο χρώμα του δέρματος αγνοούν την πλούσια ποικιλομορφία των ιθαγενών, περιθωριοποιούν χρησιμοποιώντας στερεότυπα που μπορούν να οδηγήσουν στην εξομοίωση και περιθωριοποίηση ολόκληρων ομάδων πληθυσμού. Στερεοτυπικές απεικονίσεις, όπως αυτές στο "Γιακα Τάκα", μπορούν να τροφοδοτήσουν ρατσιστικά φαινόμενα και διακρίσεις.

6.1.3 Στερεοτυπικές αναφορές σχετικά με τη παρουσίαση άλλων πολιτισμών στα τεύχη σχετικά με τον εορτασμό των αποκριών.

Η παρουσίαση των πολιτισμικά "άλλων" στα τεύχη περιορίζεται σε μια συνοπτική αναφορά, εστιάζοντας στον τρόπο που γιορτάζονται τα Χριστούγεννα και το Πάσχα σε διάφορες χώρες. Η επιλογή αυτών των χωρών, όμως, γίνεται τυχαία, χωρίς να αιτιολογείται η επιλογή τους. Επιπλέον, η στήλη με τις επιγραμματικές αναφορές σε άλλους πολιτισμούς σταματά μετά το 2015, περίοδο που η Ελλάδα δέχεται μεγάλη ροή μεταναστών και προσφύγων. Από εκεί και πέρα, δίνεται έμφαση στα ήθη και έθιμα μόνο του κυρίαρχου ελληνικού λαού.

Σημαντικό είναι να επισημανθεί η ύπαρξη θεατρικών έργων, στα οποία τα παιδιά φέρονται και εμφανίζονται να αναπαριστούν στερεοτυπικές απεικονίσεις των "Ινδιάνων". Παρόμοια στερεότυπα συναντάμε και σε εξώφυλλα παλαιότερων τευχών, όπου παιδιά παρουσιάζονται ντυμένα στερεοτυπικά ως ινδιάνοι με φτερά και άλλα αξεσουάρ. Η στερεοτυπική αναπαράσταση πολιτισμικά «άλλων» ομάδων στα τεύχη εγείρει προβληματισμούς. Ο τρόπος με τον οποίο παρουσιάζονται οι διαφορετικοί πολιτισμοί φέρει ιδεολογικό φορτίο, καθώς από την μια πλευρά περιορίζεται η πολυπλοκότητα και ποικιλομορφία των πολιτισμών σε απλουστευμένες και μονοδιάστατες εικόνες και αυτό έχει ως συνέπεια να δημιουργεί και διαιώνίζει στερεότυπα, τα οποία μπορούν να οδηγήσουν σε ρατσισμό και διακρίσεις. Η μόνη αναφορά σε άλλους πολιτισμούς γίνεται στα τελευταία τεύχη και κυρίως μετά το 2013 όπως ανέφερα και παραπάνω περιορίζεται στα πλαίσια διαθεματικών δραστηριοτήτων ή σε απλή αναφορά σε παγκόσμιες ημέρες ή με τη μορφή δραστηριοτήτων με φύλλα εργασίας για το νηπιαγωγείο συνήθως γραφής και ανάγνωσης, ακροστιχίδων ή αντιστοίχισης όπως παρουσιάζεται και στις παρακάτω ενδεικτικές εικόνες, οι οποίες πολιτισμούς δεν αρκούν για να καλλιεργήσει στα παιδιά μια πιο ουσιαστική κατανόηση της ετερότητας αυτών των πολιτισμών αλλά και μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση που να λαμβάνει υπόψη την πολυπλοκότητα και τον πλούτο των διαφορετικών πολιτισμών. Ωστόσο και αυτές οι αναφορές όπως φαίνεται το διάγραμμα **iii** και **iv** αντίστοιχα ποσοτικά είναι ελάχιστες. Τέλος, αγνοείται εμφανώς η ιστορικότητα καθώς και οι κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που διαμορφώνουν τα ήθη και έθιμα κάθε λαού. Στις παρακάτω εικόνες αποτυπώνονται οι αντίστοιχες αναφορές.

Ιανουάριος και Φεβρουάριος... στον κόσμο

Στις 2 Φεβρουαρίου, στην περιοχή **Zhuang** της Κίνας, είναι ημέρα θυσίας των ζώων, για να καλωσορίσουν οι χωριέκοι την άνοιξη. Σφάζουν πόπιες και κατάπουλα και προσεύχονται για μια νόνιμη σοδειά.

Στη **Σκωτία**, την ίδια ημέρα, στις 2 Φεβρουαρίου, γιορτάζουν την **Candlemas**, την επιστροφή της άνοιξης. Έχει τις ρίζες της στα ρωμαϊκά χρόνια. Συνθέτουν να λένε σε μορφή ποιήματος, ότι: Αν η ημέρα των **Candlemas** είναι φωτεινή, τότε έχει περάσει παραπάνω από ο μισός χειμώνας. Αν η ημέρα των **Candlemas** είναι σκοτεινή, τότε πέρασε μόνο ο μισός χειμώνας.

Καραϊβική

Την περίοδο των Αποκριών στα νησιά της Καραϊβικής και κυρίως στο **Τρινιτά**, τα τελευταία χρόνια διοργανώνουν μεταλλικές ορχήστρες. Κατασκευάζουν ένα μουσικό όργανο, από μετακινούμενα όργανα, κυρίως ντραμς, αλλά και από κατασφάλλες τις οικίες κόβουν και τους δίνουν το σχήμα που θέλουν. Σε κάθε καρναβάλι πολλά γκρουπ, τα οποία μπορεί να έχουν και 200 μέλη, φτιάχνουν το δικό τους μουσικό όργανο και παίζουν με τη δική τους μετalloπική ορχήστρα. Η προσεχιστή διοργάνωση θα γίνει στο Βερολίνο, στους δρόμους. Τα μουσικά σύνολα, δημιουργούν μια ευχάριστη ατμόσφαιρα.

Από το 1996, στο **Βερολίνο**, μετά την πτώση του τείχους, έχουν καθιερωθεί την περίοδο των Αποκριών να γιορτάζουν τους διάφορους πολιτισμούς. Το διοργανώνουν εκεί, διότι στο Βερολίνο, κατοικούν μετανάστες από όλο τον κόσμο και αυτή η γιορτή συμβολίζει την ενότητα μεταξύ τους. Πορτάζουν όχι μόνο τις διαφορετικές κουλτούρες, αλλά τις διαφορετικές εθνικότητες και τις διαφορετικές θρησκείες. Στήνονται πάντοι με διεθνή κουζίνα, ακούγεται μουσική από διάφορες χώρες. Οι ομάδες των μεταναστών αναπαριστούν παραδοσιακά έθιμα της χώρας τους, έχουν πόντους με παραδοσιακά αντικείμενα και προϊόντα. Στο τέλος, διοργανώνεται μία μεγάλη παρέλαση, στην οποία παίρνουν μέρος οι περισσότεροι από τους μετανάστες, φορώντας τις τοπικές τους φορεσιές. Δίνουν οι αναμμένες σε διάφορα μέρη της πόλης. Το παράδειγμα του Βερολίνου το έχουν ακολουθήσει και άλλες μεγάλες πόλεις της Γερμανίας.

Στη Γερμανία, το καρναβάλι το λένε «**Fastnacht**» (νύχτα νηστείας). Την Τρίτη ημέρα του καρναβαλιού, στην Καλνίγια οι κάτοικοι πηγαίνουν να δουν την παρέλαση. Οι γυναίκες, βάφουν τα χείλη τους κόκκινο και με τα κραγιόν φαίνονται μεγάλα στόματα, προκαλώντας τους άντρες με αστεία πειράγματα.

Στη **Ν. Ορλεάνη** της Αμερικής γίνεται το καρναβάλι, γνωστό ως «**Mardi Gras**». Τα χρώματά του είναι το μοβ, το πράσινο

Ν. Ορλεάνη

να και το χρυσό. Όλα τα κοσμήματα των συμμετεχόντων και όλη η διακόσμηση είναι σ' αυτά τα χρώματα, τα οποία έχουν καθιερωθεί από την επίσκεψη του Δούκα της Ρωσίας, το 1872. Το μοβ συμβολίζει τη δικαιοσύνη, το πράσινο την ευφορία και το χρυσό τη δύναμη. Υπάρχει η παράδοση την ώρα της παρέλασης, οι συμμετέχοντες να πετάνε ψεύτικα μικρά κοσμήματα στον κόσμο, πάντα στα τρία χρώματα. Πετάνε επίσης ψεύτικα χρυσαστά νομίσματα, τα οποία στη μια μεριά έχουν χαρηνμένη την ημέρα ίδρυσης της ομοσπονδίας και από την άλλη το θέμα της παρέλασης. Τα πραγματικά κοσμήματα και τα νομίσματα τα έδιναν παλαιότερα οι πλούσιοι στους φτωχούς και με την αναπαράσταση το δικαιωμάτων. Από τα άρματα της παρέλασης πετάνε και καρύδες, τις «χρυσές καρύδες», οι οποίες είναι ζωγραφισμένες στο κέρ. Επίσης, μοράζουν στον κόσμο ένα αβάλ κέικ, με γλάσο με τα τρία χρώματα της παρέλασης και γεμιστό με καρύδια και φρούτα. Σύμφωνα με το νόμο του καρναβαλιού όλα τα μέλη από τα ηλικιωμένα των γκρουπ φορούν μάσκες, εκτός από τον αρχηγό τους. Το θέαμα είναι ικανοποιητικό, διότι πολλοί αντί για μούσκα, βάφουν το πρόσωπό τους. Οι «**Flambeaux**», είναι αυτοί που κρατάνε μεγάλα φανάρια με φωτιά και προπορεύονται των αρμάτων. Υπάρχουν από τα παλιά χρόνια, όταν δεν είχαν ηλεκτρικό ρεύμα, για να φωτίζουν το δρόμο.

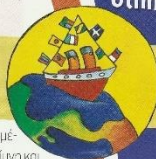
Στο **Κεμπέκ** του Καναδά, γιορτάζουν το καρναβάλι του χειμώνα. Η θερμοκρασία είναι συνήθως στους -30°C. Φτιάχνουν κόστρα από χόρτο και στο κέντρο της περιοχής όπου γίνεται το καρναβάλι, φτιάχνουν ανάμματα από πάνο. Την παρέλαση του καρναβαλιού τη «σέρνει» το στολισμένο άρμα της βασιλείας του χιονιού. Διοργανώνουν διαγωνισμό φρεάτας στην παγωμένη λίμνη και ανώνες με κανό στο παγωμένο ποτάμι. Συνθέτουν να παίζουν βόλει στον πάγο, φορώντας μαγιό.

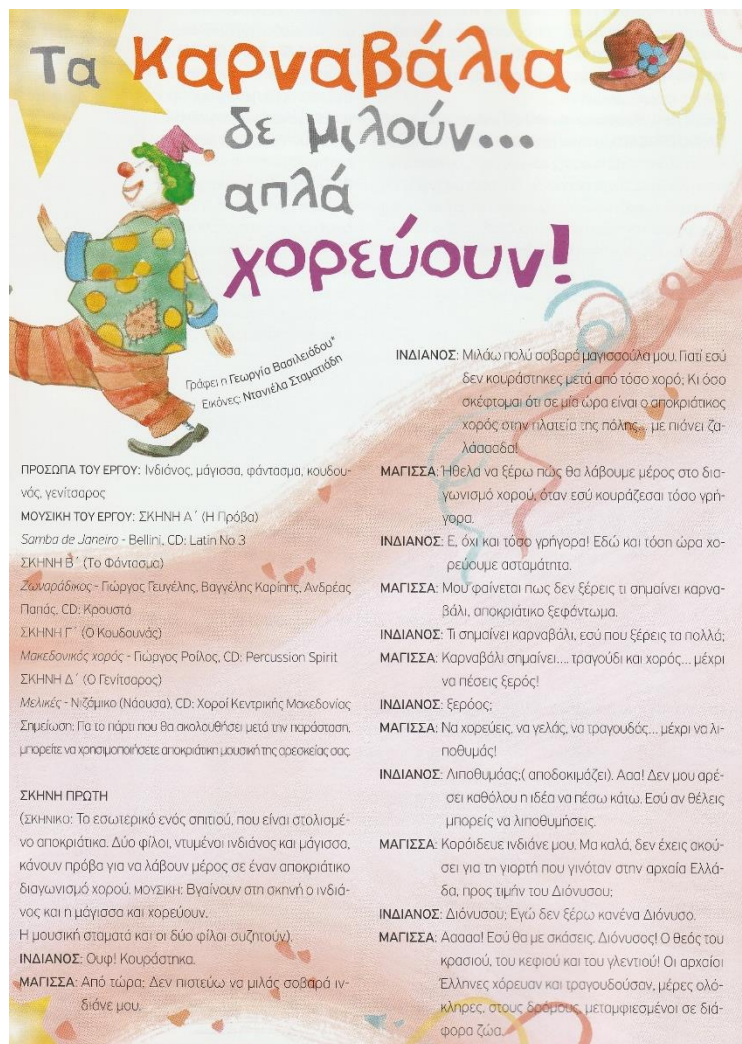

Κέιπ Τάουν

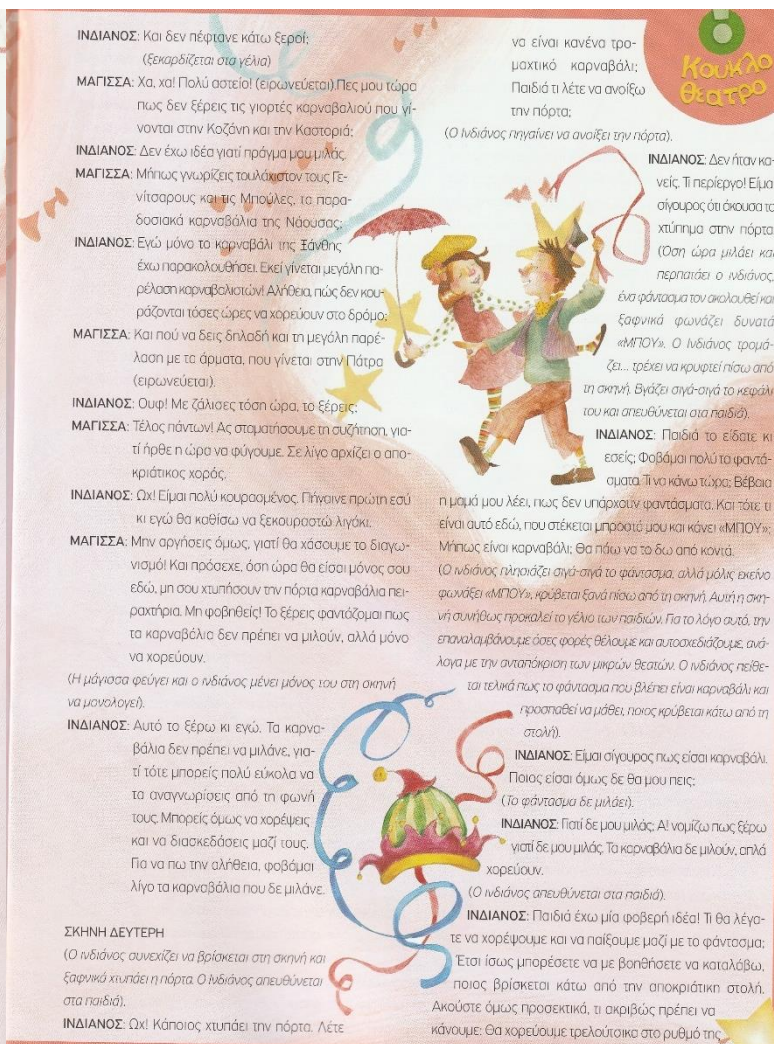
τα έθιμα ταξιδεύουν από τόπο σε τόπο

Στο **Κέιπ Τάουν** της Νότιας Αφρικής, με τον ερχομό του καινούριου χρόνου, γιορτάζουν το «**Kaapse Klopse**» καρναβάλι. Οι ρίζες του καρναβαλιού είναι στα χρόνια της δουλείας, όπου οι σκλάβοι την 1η Ιανουαρίου είχαν αργία. Για να χαρούν για το γεγονός αυτό, διοργάνωναν μικρές γιορτές, οι οποίες εξαπλώθηκαν σε καρναβάλι. Χιλιάδες άνθρωποι μασκαρεμένοι με βαμμένα λευκά το πρόσωπό τους, παρελαύνουν και χορεύουν στους δρόμους. Μουσικές μπάντες παίζουν σε διάφορα σημεία. Στο τέλος, συναντώνται όλοι στο στάδιο και τραγουδούν τραγούδια για να γιορτάσουν τη ζωή και τον ερχομό του καινούριου χρόνου.

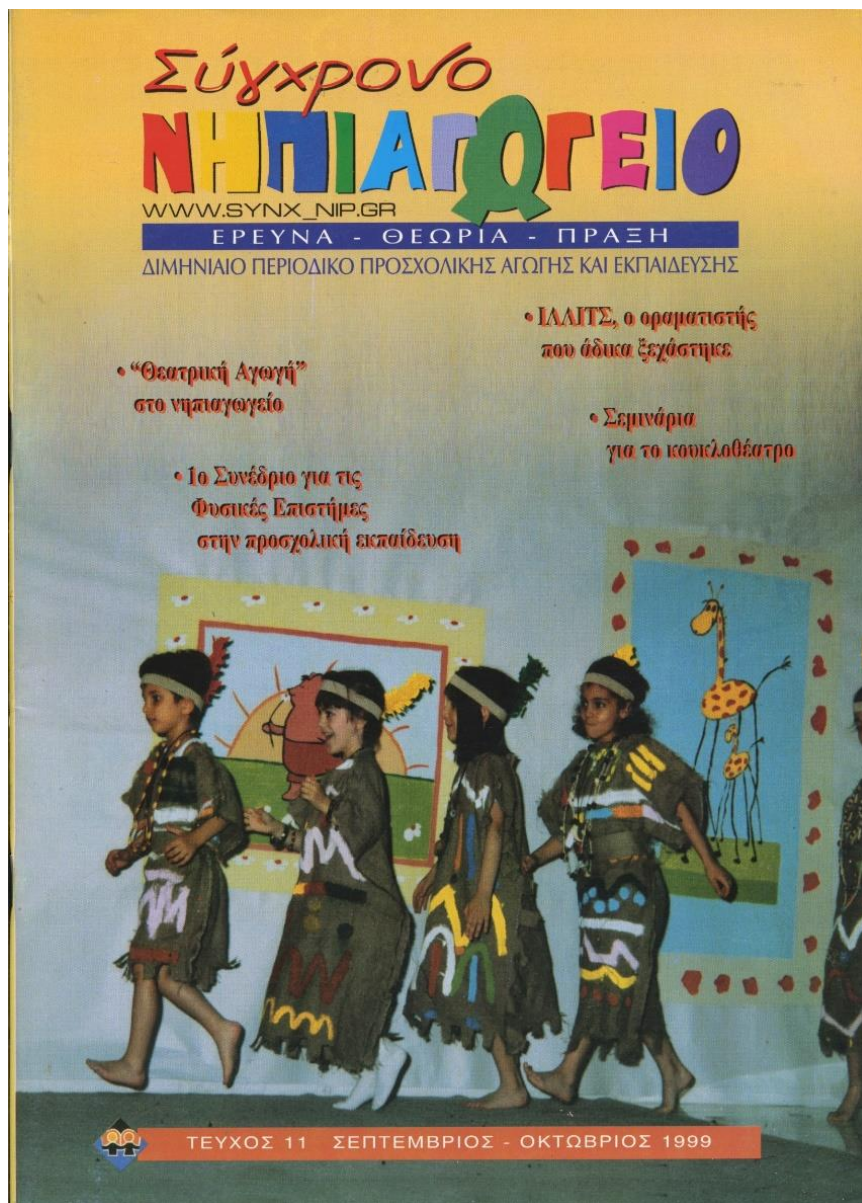

Εικόνα 12 / Τεύχος 85

Εικόνα 13 / Τεύχος 85

Εικόνα 14 / Τεύχος 11 Εξώφυλλο

6.2 Η παρουσία της Θρησκείας στο περιοδικό: «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»

6.2.1 Ο Θεός ως πρότυπο αγάπης

Είναι αρκετές οι αναφορές που το περιοδικό παρουσιάζει τη κυρίαρχη θρησκεία ως δεδομένη και το θεό ως πρότυπο αγάπης. Στο τεύχος 110° | Μάρτιος Απρίλιος Μαΐος 2016 αναφέρεται στη κατηγορία «ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ» με τίτλο: **Πάσχα! Πάσχα των Ελλήνων, Πάσχα!** Αρχικά παρουσιάζεται από τους δημιουργούς του περιοδικού η Αναστάσιμη προσευχή με bold μαύρη γραμματοσειρά και στην συνέχεια γίνεται μια παρουσίαση γιατί είναι το Πάσχα η σημαντικότερη Θρησκευτική εορτή του Ορθόδοξου Χριστιανισμού. Το περιοδικό παρουσιάζει την κυρίαρχη θρησκεία (Ορθόδοξη Χριστιανική) ως δεδομένη και τον Θεό ως πρότυπο αγάπης. Μέσα από το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων γίνεται φανερό πως το περιοδικό είναι ιδεολογικά φορτισμένο και εστιάζει στην Ορθόδοξη Χριστιανική ερμηνεία του Πάσχα, αγνοώντας την ύπαρξη άλλων θρησκειών.

Μέσα λοιπόν από αυτή την εστίαση που γίνεται αποκλειστικά στο «Πάσχα των Ελλήνων» αγνοείται η ύπαρξη διαφορετικών πολιτισμικών ερμηνειών του Πάσχα, ακόμα και εντός του Ορθόδοξου Χριστιανισμού. Υιοθετείται μια θρησκευτική οπτική γωνία και η Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη παρουσιάζεται ως μια αδιαμφισβήτητη αλήθεια. Δε γίνεται καμία προσπάθεια προσέγγισης της ετερότητας και η παρουσίαση της θρησκείας με αυτό το δογματικό και μη ουδέτερο τρόπο έρχεται σε αντίθεση με τις αρχές της πολυπολιτισμικότητας και τους σεβασμούς ως προς την ετερότητα. Η εστίαση σε μια μοναδική ερμηνεία του Πάσχα στερεί από τα παιδιά την ευκαιρία να γνωρίσουν και να κατανοήσουν διαφορετικές θρησκευτικές και πολιτισμικές οπτικές. Έτσι, ο περιοδικό στερείται από την ικανότητα του να καλλιεργήσει στα παιδιά την κριτική σκέψη και σεβασμό προς την ετερότητα, στοιχεία απαραίτητα για την ομαλή ένταξή τους σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.

Όλες οι δραστηριότητες που προτείνονται στη συγκεκριμένη κατηγορία αφορούνε έθιμα του ελληνικού Πάσχα και μέσα από τις ενότητες τις τέχνης, της γλώσσας προσεγγίζονται όλα αυτά προσαρμοσμένα σε αυτές τις παιδαγωγικές ενότητες. Όλες οι δραστηριότητες είναι είτε ατομικές ή ομαδικές προσανατολισμένες εξ ολοκλήρου και με κεντρικό θέμα το Πάσχα.

Ακόμα και ενδεικτικές γλωσσικές δραστηριότητες είναι ακροστιχίδες με λέξεις σχετικές με το Πάσχα, συλλαβισμοί με λέξεις συνώνυμες οπτικά με τη λέξη του Πάσχα όπως Πασχαλιά , Πασχάλης.

Αυτή η περιορισμένη οπτική ανάμεσα στα δεκάδες τεύχη του περιοδικού και η καθ'όλη εστίαση του σε ένα μόνο θέμα, όπως το Πάσχα, μπορεί να περιορίσει την ευρύτερη ματιά προς την ετερότητα, αγγίζοντας μόνο ένα μικρό κομμάτι της. Η συνεχής ελλιπής εκπροσώπηση άλλων πολιτισμών και η σχεδόν αποκλειστική εστίαση μόνο σε ελληνικά έθιμα αγνοεί την ύπαρξη και άλλων θρησκειών και πολιτισμών, στερώντας από τα παιδιά μια πιο σφαιρική ματιά. Η διακόσμηση της αίθουσας ακολουθεί την ίδια νοοτροπία και όλη τη Μεγάλη βδομάδα αναφέρεται πως η τάξη είναι στολισμένη με εικόνες όπως : Ο Νυμφίος , ο Μυστικός Δείπνος , Ο Σταυρός του Χριστού, η Ανάσταση του Χριστού κλπ. Αυτή η εστίαση σε μια θρησκεία μπορεί να ερμηνευτεί ως μια συντηρητική προσέγγιση των συντακτών που υπογράφουν το περιοδικό καθώς προωθεί θρησκευτικά στερεότυπα και μια μονοδιάστατη οπτική. Η αποκλειστική εστίαση στην Ορθοδοξία αγνοεί την πολυπολιτισμικότητα και θρησκευτική ποικιλομορφία της σύγχρονης κοινωνίας.

Το περιοδικό προφανώς επιδιώκει να ανταποκριθεί στις προσδοκίες και αξίες του κοινού του και μιας χώρας της οποίας η θρησκευτική αγωγή αποτελεί ένα από τα βασικά κομμάτια του εκπαιδευτικού προγράμματος στα ελληνικά νηπιαγωγεία.

Μόνιμη Στήλη
ΤΙ ΘΑ
ΚΑΝΟΥΜΕ
ΣΗΜΕΡΑ;
ΤΡΑΓΟΥΔΙ

+ cd-rom

ΕΝΑ ΘΕΜΑ ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ...

της Μ. Μηλαϊτη

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΑΣ

Λέγεται πως η Παναγία την ευλόγησε να είναι πάντα φορτωμένη με πανέμορφα, ευωδιαστά άνθη γιατί το φυτό αυτό χάριζε τη σκιά του στην Παναγία και τον Ιωσήφ όταν πήγαιναν προς την Αίγυπτο για να σώσουν το Χριστό από τον Ηρώδη. Όταν οι Ιουδαίοι σταύρωσαν το Χριστό το ίδιο φυτό, είχε φυτρώσει κοντά στο Γολγοθά. Όταν είδε τον Κύριο να σταυρώνεται μαράθηκε, από τον καημό του. Όταν τρεις μέρες μετά ο Ιησούς αναστήθηκε, το δέντρο ζωντάνεψε για να πάρει κι αυτό μέρος στη μεγάλη χαρά της Ανάστασης. Τότε πήρε και το όνομά της, Πασχαλιά!

Πασχαλιά

Φορτωμένα τα κλαδιά
όμορφή μου Πασχαλιά
άνθη μου ευωδιαστά
τα ευλόγησε η Παναγιά

τα παιδιά με το σώμα τους παριστάνουν ένα δέντρο
και με τα χέρια τεντωμένα ψηλά φτιάχνουν τα κλαδιά.

Μόλις είδε το Χριστό
που τον 'βάσαν στο Σταυρό
έσκυψε ξανά στη γη
από τον ποθύ μαημό

τα παιδιά σκύβουν και μαζεύουν το σώμα τους

Τρεις ημέρες μοναχά
έμεινε ευθεί συννεφιά
αναστήθηκε ο Χριστός
και σπυρώθηκε στο φως

τα παιδιά απλώνουν σιγά σιγά το σώμα τους πάλι
και σηκώνουν τα χέρια προς τον ουρανό

Κάθε Πάσχα που θα 'ρθεί
θα μοσχοβολήσει η γη
όμορφή μου Πασχαλιά
αηλωσόριζες ξανά!

κουάνε τα χέρια τους δεξιά αριστερά
σαν να απλώνουν τη μυρωδιά σε όλη τη γη

Εικόνα 15 / Τεύχος 115

Η ανάλυση του περιεχομένου της παραπάνω εικόνας εστιάζει στον εορτασμό της Πασχαλιάς. Ο Θεός παρουσιάζεται ως πρότυπο αγάπης. Το τραγούδι «Πασχαλιά» εστιάζει στην θυσία του Ιησού Χριστού και την Ανάσταση, κεντρικά γεγονότα του Χριστιανισμού. Η Παναγία παρουσιάζεται ως ευεργέτιδα, χαρίζοντας ευλογία στην

Πασχαλιά. Η θυσία και η αγάπη του Χριστού παρουσιάζονται ως πρότυπα για τα παιδιά. Η εικόνα και το κείμενο του τραγουδιού εστιάζουν αποκλειστικά στο Χριστιανικό έθιμο της Πασχαλιάς. Δεν υπάρχει αναφορά σε άλλες θρησκείες ή εορταστικές συνήθειες. Η ετερότητα, όσον αφορά θρησκευτικές πεποιθήσεις, δεν λαμβάνει χώρα στην παρουσίαση, όπως και σε κανένα τραγούδι που αφορά θεματικές ενότητες των Χριστουγέννων ή του Πάσχα. Η εικόνα και το κείμενο προβάλλουν μια σαφώς Χριστιανική οπτική. Δεν υπάρχει ουδετερότητα ή παρουσίαση διαφορετικών ερμηνειών. Η μονοδιάστατη απεικόνιση ενισχύεται από την απουσία ετερότητας και την εστίαση σε ένα μόνο θρησκευτικό πλαίσιο. Η προσέγγιση της ετερότητας είναι ανύπαρκτη, οδηγώντας σε ιδεολογική αποτύπωση της Ορθόδοξης Χριστιανικής πίστης ως τη κυρίαρχη θρησκεία.

Η παρουσία της Θρησκείας σε εκπαιδευτικά υλικά όπως τα βιβλία καθώς και τα περιοδικά στη συγκεκριμένη μελέτη αποτελούν ηθικά και φιλοσοφικά ζητήματα τα οποία είναι σημαντικά για κάθε άτομο και για την κοινωνία στο σύνολό της, τόσο ως βάση για το ποιοι είμαστε όσο και ως πηγή συγκρούσεων. Η αμοιβαία ανεκτικότητα στις διαφορές θρησκείας και στις απόψεις για τη ζωή αποτελεί αναγκαιότητα για την ειρηνική συνύπαρξη σε μια πολυπολιτισμική και πολυθρησκευτική κοινωνία. Η παρουσία της σε αυτά στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και τη διαμόρφωση στάσεων καθώς επίσης και στον προβληματισμό για την ταυτότητα και τις επιλογές του μαθητή στη ζωή. Έτσι λοιπόν, χρήζει η παρουσίαση της και να παρακινεί κάθε μαθητή να ερμηνεύει τη ζωή και τις στάσεις του. Ανάμεσα στα τεύχη που μελετήθηκαν η ενότητα της θρησκείας αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά διάρθρωσης του σχεδιασμού αυτού του περιοδικού. Μέσα από την ανάλυση των τευχών θα διαπιστώσει κανείς ότι η κυρίαρχη θρησκεία που αναφέρεται είναι αυτή του Χριστιανισμού. Έτσι λοιπόν αυτό που βλέπουμε είναι και ως προς τη παρουσίαση της θρησκείας σαν ενότητα αυτού του περιοδικού συνειδητοποιούμε ότι είναι ιδεολογικά φορτισμένο ως προς τη κυρίαρχη θρησκεία της ελληνικής κοινωνίας χωρίς σχεδόν αναφορές σε θρησκείες άλλων πολιτισμών ανά το κόσμο καθ' όλη τη χρονική διάρκεια έκδοσης της ιστορίας του περιοδικού.

6.2.2 Ο Χριστιανισμός ως η κυρίαρχη θρησκεία στο Νηπιαγωγείο

Από τα πρώτα κιόλας τεύχη, το περιοδικό διατηρεί μια ιδιαίτερη και αδιαμφισβήτητη σύνδεση με την Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη. Ο Ιησούς Χριστός παρουσιάζεται με

διάφορους τρόπους, όπως μέσω της εορτής των Χριστουγέννων και αυτή του Πάσχα. Σταδιακά, η θρησκευτική θεματολογία εντείνεται, με τον Θεό να προβάλλεται ως πρότυπο λατρείας. Αυτό γίνεται φανερό στις προτεινόμενες κατασκευές, δραστηριότητες, συνταγές μαγειρικής, αλλά και στα τραγούδια που περιλαμβάνονται στο περιοδικό, τα οποία τον αναφέρουν στο περιεχόμενο τους. Ενώ θα περίμενε κανείς, μετά το 2000 και την στροφή της Ελλάδας προς μια πολυπολιτισμική κοινωνία, μια πιο ουδέτερη στάση σε θρησκευτικά ζητήματα λόγω και την έντονης εισροής των μεταναστών και των προσφύγων αυτό δε φαίνεται να συμβαίνει μέσα από το περιεχόμενο του συγκεκριμένου περιοδικού. Ωστόσο, από το 2013 και μετά, η παρουσία της Ορθόδοξης Χριστιανικής πίστης γίνεται ακόμα πιο έντονη σε όλα τα προαναφερθέντα πεδία.

Μόνιμη Στήλη
**ΖΗΣΑΝ
ΑΥΤΟΙ
ΚΑΛΥΤΕΡΑ;**

+ cd-rom

ΓΡΑΦΩ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΧΑ!

της Αργυρώς Χρηστίδου

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

14

Βρισκόμαστε μία εβδομάδα πριν από τις διακοπές του Πάσχα. Η κυρία Πολυξένη, η δασκάλα της Β΄ Δημοτικού, μπήκε στην τάξη της και είπε στα παιδιά:

-Σήμερα θα γράψετε μία έκθεση για το Πάσχα που σε λίγες μέρες έρχεται.

Η Ειρήνη στριφογυρίζει για λίγο στο θρανίο της, βλέπει τους συμμαθητές της που αρχίζουν να γράφουν, πιάνει το μολύβι της και σκέφτεται «τι άραγε να γράψω εγώ για το Πάσχα, τι να γράψω...μια ιστορία, πολλές μικρές ιστορίες...τι να πρωτογράψω» και άρχισε να γράφει και αυτή.

Την επόμενη μέρα η δασκάλα μπήκε στην τάξη, έδωσε τις εκθέσεις στα παιδιά και είπε:

-Είμαι ευχαριστημένη από τις εκθέσεις που γράψατε, κάνατε όλοι φιλότιμη προσπάθεια και γράψατε καλά. Θέλω όμως να διαβαστεί η έκθεση της Ειρήνης που είναι μία από τις καλύτερες! Έλα Ειρήνη, διάβασέ μας την έκθεσή σου!

Η Ειρήνη σηκώνεται από τη θέση της και αρχίζει να διαβάζει.

Γράφω για το Πάσχα !

Το Πάσχα είναι γιορτή της άνοιξης και της χριστιανοσύνης. Αυτές τις μέρες τις γιορτινές έχουμε, όπως ήέει και η μαμά μου πολλή ήγη και έδιμα, πολλή συνήθειες που τις τηρούμε εδώ και πάρα πολλά χρόνια.

Το Σάββατο πριν από τη Μεγάλη Εβδομάδα το ονομάζουμε Σάββατο του Λαζάρου γιατί ο Χριστός ανέστησε τον κοτν άχατημένο φίλο του το Λάζαρο. Το Μεγάλο Σάββατο σε πολλά μέρη της πατρίδας μας τα παιδιά τραγουδούν στις χειτονίες τα μάπαντα του Λαζάρου, αναγγέλλοντας την Ανάστασή του και κρατώντας ξύλινα ομοιώματα του Λαζάρου. Το Λαζαροσάββατο στα σπίτια οι νοιμουνηρές μαζί με τα παιδιά φτιάχνουν μολιούρια δίνοντας σκήμα μιμουρού ανθρώπου, τα γνωστά λαζαράκια. Την Κυριακή των Βαΐων γιορτάζουμε τη μεχαλειώδη είσοδο του Χριστού στα Ιεροσόλυμα. Την ημέρα αυτή οι ευμνησίες είναι στολισμένες με βάρια τα οποία ευλογεί ο παπάς και τα μοιράζει στους

Εικόνα 16 / Τεύχος 120

Εικόνα 17 / Τεύχος 90^ο

Αναλύοντας το περιεχόμενο του παραπάνω αποσπάσματος, ο Θεός παρουσιάζεται ως πρότυπο αγάπης και το γενικότερο περιεχόμενο του εστιάζει στην προσωπική σχέση του παιδιού με τον Χριστό. Η εικονογράφηση του ποιήματος φέρει θρησκευτικά σύμβολα (Χριστός, Παναγία). Το παιδί απευθύνεται στον Χριστό με οικειότητα, σαν φίλο. Το περιεχόμενο εστιάζει στην ατομική σχέση πίστης και αγάπης. Η προσέγγιση της ετερότητας απουσιάζει από το γενικότερο περιεχόμενο του τραγουδιού. Γνωρίζοντας ότι το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, παρουσιάζεται μια ιδεολογικά μονόπλευρη άποψη, εστιάζοντας αποκλειστικά στο χριστιανικό μήνυμα της αγάπης. Η ετερότητα αγνοείται, ίσως λόγω του νεαρού ηλικιακού κοινού στο οποίο απευθύνεται το περιοδικό.

ΝΙΚ. ΝΥΤΡΑΣ, ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ

Τα Κάλαντα αποτελούν δημοτικά και εγκωμιαστικά τραγούδια που ψάλλονται εθιμικά κατ' έτος κυρίως την παραμονή μεγάλων θρησκευτικών εορτών όπως των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς (Αγ. Βασιλείου), των Θεοφανείων ακόμη και των Βαΐων (ή Λαζάρου). Κύρια παραδοσιακά μουσικά όργανα που συνοδεύουν τα κάλαντα είναι το τρίγωνο, το λιαούτο, το νταούλι ή τσαμπούνα, η φλογέρα κ.ά. Κύριος σκοπός των τραγουδιών αυτών είναι μετά τις αποδιδόμενες ευχές τα «Χρόνια Πολλά» το φιλοδώρημα είτε σε χρήματα (σήμερα) είτε σε προϊόντα (παλαιότερα). Σε ορισμένους ελληνικούς τόπους τα κάλαντα εξιστορούν τη γέννηση του Χριστού σαν να γιορτάζουν την γέννηση ενός παιδιού:

Χριστός γεννάται χαρά στον κόσμο.
χαρά στον κόσμο στα παλικάρια.
χαράντα μέρες, σαράντα νύχτες
κι η παναγιά μας κοιλοπονούσε.
κοιλοπονούσε, παρακαλούσε
όλους τους αγίους, τους αΐ-αποστόλους.
οι απόστολοι μαμή γυρεύουν...
΄ωστου να πάνε κι ώστου να έρθουν,
η παναγιά μας ξελευτερώθη.
μέσα στις δάφνες, μες στα λουλούδια,
κάνει τον ήλιο και το φεγγάρι.

Τα Χριστούγεννα και τα έθιμά τους είναι ένα ιδιαίτερα προσφιλές και αγαπητό θέμα τόσο για τους μεγάλους όσο και τα παιδιά. Συνεπώς ενδείκνυται κυρίως για εκπαιδευτικούς λόγους η αξιοποίησή του. Ο παιδαγωγός μπορεί μέσα από πληθώρα δραστηριοτήτων να βοηθήσει τα παιδιά να κατανοήσουν τη σημασία της εορτής σημαντικό μέρος της οποίας αποτελούν τα κάλαντα. Τα παιδιά θα διδαχθούν τα κάλαντα των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς και αξιοποιώντας τη ζωγραφική θα δημιουργήσουν εικόνες της γιορτής πχ. Δέντρα με δώρα, στολισμένα τραπέζια, παιδιά που λένε τα κάλαντα.

Φτιάχνουμε Χριστόψωμο

υλικά:

- 1 κιλό αλεύρι
- 2 φακελάκια ξηρή μαχιά
- 2 κούπες νερό χλιαρό
- ½ κούπα ελαιόλαδο
- 2 κ. σ. ζάχαρη
- 2 κ. σ. γλυκάνισο
- 1 κ. γ. μαχλέπι
- 2 κ. γ. αλάτι
- Αν θέλουμε μια γλυκιά εκδοχή του χριστόψωμου μπορούμε να προσθέσουμε 1 κούπα ζάχαρη, 1κ. γ. κανέλα/γαρίφαλο, ξύσμα πορτοκαλιού, ½ κούπα σταφίδες.

διαδικασία:

1. Σε ένα μπολ βάζουμε όλα τα υλικά εκτός από το αλεύρι και τα ανακατεύουμε.
2. Προσθέτουμε σιγά-σιγά το αλεύρι και ζυμώνουμε μέχρι να γίνει το μείγμα ένα συμπαγές ζυμάρι.
3. Σκεπάζουμε με πετσέτα και το αφήνουμε για μισή ώρα περίπου να φουσκώσει.
4. Κρατάμε ένα μικρό κομμάτι ζύμης για το στολισμό και το υπόλοιπο το στρώνουμε σ' ένα λαδωμένο ταψί.
5. Με το ζυμάρι που κρατήσαμε, δημιουργούμε στολίδια όπως, σταυρό, λουλούδια, φύλλα ή ακόμη και αναπαραστάσεις της καθημερινότητας. και τα τοποθετούμε πάνω από το στρωμένο ζυμάρι, αφού το βρέξουμε λίγο, ώστε να κολλήσουν.
6. Αν θέλουμε, προσθέτουμε στο στολισμό καρύδια και γαρίφαλο(μοσχοκάρφια).
7. Ξασσκεπάζουμε με πετσέτα και το αφήνουμε για άλλη μισή ώρα περίπου να φουσκώσει.
8. Ψήνουμε σε προθερμασμένο φούρνο στους 180ο βαθμούς για μια ώρα περίπου.

η ιδέα:

Ένα χαρακτηριστικό χριστουγεννιάτικο έθιμο της πολιτισμικής μας παράδοσης που παρουσιάζει ποικιλία υλικών παρασκευής, αλλά και μοναδικών και περίτεχνων στολισμών, σύμβολα των μέσων και ειδών παραγωγής από τόπο σε τόπο.

Εικόνα 19 / Τεύχος 102°

6.2.3 Αναφορές σε άλλες Θρησκείες

Στο σύγχρονο νηπιαγωγείο οι αναφορές σε άλλες θρησκείες ανάμεσα στα τεύχη που μελετήθηκαν είναι σχεδόν μηδαμινές. Οι μόνες φορές που αναφέρονται επιλεκτικά και ολιγόλογα σε άλλες θρησκείες είναι τη περίοδο των Χριστουγέννων κάνοντας αναφορά στο «τι» και «πώς» γιορτάζονται τα Χριστούγεννα και του Πάσχα σε άλλες χώρες και πολιτισμούς. Η σπάνια αναφορά σε θρησκείες, εκτός από τα Χριστούγεννα, στο περιοδικό «σύγχρονο νηπιαγωγείο» μπορεί να ερμηνευτεί με διάφορους τρόπους. Το περιοδικό σαφώς μέσα από την ανάλυση βλέπουμε να επιλέγει και να εστιάζει σε μια κοσμική προσέγγιση της εκπαίδευσης, αποφεύγοντας θρησκευτικά θέματα που μπορεί να θεωρηθούν αμφιλεγόμενα. Αυτοί που υπογράφουν το περιοδικό διστάζουν να θίξουν θρησκευτικά θέματα, φοβούμενοι κατηγορίες για προσηλυτισμό ή έλλειψη ουδετερότητας. Η αποφυγή θρησκευτικών αναφορών ίσως θεωρείται ασφαλέστερη επιλογή, αποφεύγοντας πιθανές αντιδράσεις από γονείς ή κηδεμόνες.

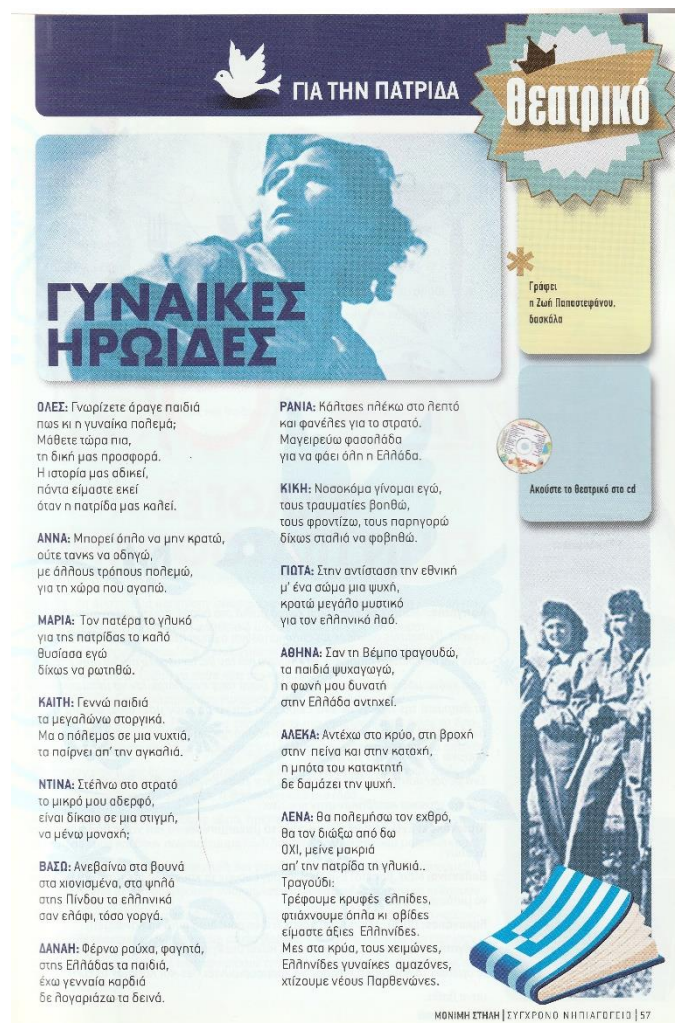
6.3 Οι εθνικές αναφορές στο Σύγχρονο Νηπιαγωγείο

6.3.1 Οι σχολικές εορτές στο περιοδικό

Ξεκινώντας, με το παρακάτω απόσπασμα στο οποίο αναφέρεται αυτολεξεί: ότι οι Τούρκοι είναι οι εχθροί και «τσιμουδιά να μη σας βγει γιατί οι Τούρκοι μας ακούνε κι αλίμονο μας αν μας βρούνε» (Τεύχος 120). Αυτές και άλλες παρανοήσεις όπως παρουσιάζονται στα τεύχη των περιοδικών αποτελούν τη βάση, για ένα μεγάλο μέρος της προκατάληψης που θα αναπτυχθεί στα παιδιά. Οι γιορτές οφείλουν να έχουν ένα θεμιτό συστατικό ενός πολυπολιτισμικού προγράμματος.

6.3.2 Οι εθνικές επέτειοι

Οι Εθνικές επέτειοι στο περιοδικό παρουσιάζονται με διάφορους τρόπους στην ιστορία

Εικόνα 20 / Τεύχος 101

έγκλιση των ρημάτων), ώστε να πράξει, όπως το εθνικό της χρέος προστάζει, δικαιώνοντας τη θυσία των αγωνιστών. «Θα πολεμήσω τον εχθρό, θα τον διώξω από δω».(Τεύχος 101). Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία και κάτω λοιπόν από την επίδραση του, οι εθνικές εορτές στην Ελλάδα αποβλέπουν, με έμμεσο ωστόσο τρόπο και στην σφυρηλάτηση της εθνικής ταυτότητας (Αβδελά 2001, Μπονίδης 2004 & Golia 2007), ή στην διαιώνιση και ενδυνάμωση της κάτι το οποίο φαίνεται να αναπαράγεται από τη φύση του ίδιου του περιοδικού από το τρόπο που παρουσιάζονται οι δραστηριότητες σχετικά με αυτά τα θέματα.

Με αφορμή τον εορτασμό αυτών των εορτών, που πραγματοποιούνται στα σχολεία, ενισχύεται το αίσθημα του ανώτερου και ατρόμητου εθνικά Έλληνα πολεμιστή

του. Γίνονται αναφορές μέσα από παραμύθια που παρουσιάζονται στα τεύχη, μέσα από δραστηριότητες σχετικές με το αναλυτικό πρόγραμμα αλλά και μέσα από θεατρικές δραματοποιήσεις που είναι από τις ενότητες που στην ιστορία του περιοδικού δεν έλειπαν ποτέ. Σχεδόν σε κάθε τεύχος γίνεται αναφορά και στην 25η Μαρτίου αλλά και στην 28η Οκτωβρίου. Όλες οι αναφορές των συντακτών του περιοδικού έχουν εθνοκεντρικό χαρακτήρα και σπεύδουν να πανηγυρίσουν για τις εθνικές νίκες και να τιμήσουν τους εθνικούς ήρωες. Χαρακτηριστικές είναι οι συχνές επικλήσεις προς αυτήν (Υποτακτική και Προστακτική

(Χάλαρη 2005), συγκριτικά με τον κατώτερο εθνικά «Άλλο», άδικου και κακού, που πάντα αποτελεί την «απειλή» κι παραμονεύει, άρα παρουσιάζεται μια εθνική ταυτότητα υπερτιμημένη και σε συνεχή απειλή και κίνδυνο. (Μουσιάδου, 2014).

Στην προσχολική εκπαίδευση οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να έρθουν σε πρώτη επαφή με τα ιστορικά γεγονότα και να αποκτήσουν τις πρώτες ιστορικές γνώσεις. Ωστόσο, έρευνες έχουν δείξει την ύπαρξη ισχυρών εθνικιστικών στοιχείων και τη θεώρηση του έθνους ως ομοιογενούς οντότητας και αναλλοίωτου ελληνισμού. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν λαμβάνει υπόψη το πολιτισμικό υπόβαθρο των μαθητών που προέρχονται από άλλες χώρες (Mirsini Michalelis, et. al., 2015). Οι εθνικές αναφορές είναι ένα έντονο χαρακτηριστικό στη θεματολογία και το ύφος του συγκεκριμένου περιοδικού που μελετάται, καθώς από την έναρξη της κυκλοφορίας του η αναφορά στις εθνικές επετείους είναι μια ενότητα που δεν παραλείπεται ποτέ. Επίσης ο χαρακτήρας και το ύφος των αναφορών σε αυτές ανά τα χρόνια δεν αλλάζει και παραμένει το ίδιος στερεοτυπικό και εθνοκεντρικό. Πέρα από τον εθνοκεντρικό χαρακτήρα των θεατρικών – δραματοποιημένων ιστοριών που αναφέρονται, υπάρχει πληθώρα κατασκευών με θέμα τις εθνικές επετείους στις οποίες θα αναφερθώ παρακάτω σε ξεχωριστεί ενότητα. Σύμφωνα με τους Birbili & Kamberi (2007) όπως επισημαίνουν οι γιορτές είναι σημαντικά γεγονότα στη σχολική ζωή του νηπιαγωγείου, καθώς υπάρχει πληθώρα καθιερωμένων ή μη καθιερωμένων γιορτών. Στην Ελλάδα, οι εθνικές εορτές, οι οποίες θεωρούνται οι πιο σημαντικές και γιορτάζονται με επισημότητα στα σχολεία όλων των βαθμίδων, είναι η 25 Μαρτίου 1821 και 28 Οκτωβρίου 1940. Η πρώτη καθιερώθηκε ως εθνική εορτή με το βασιλικό διάταγμα του 1838, το οποίο πρόβαλε δύο λόγους, την "ανεξαρτησία αγώνα του ελληνικού έθνους" και η "γιορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου", όπως τονίζεται από τον Κουλούρη (1995) και τον Ασδραχά (1995). Ως εκ τούτου, η παρουσία τους καταγράφεται στην ελληνική εκπαίδευση κυρίως στις αρχές του 20ού αιώνα (Μπονίδης, 2004, 2008).

Εικόνα 21 / Τεύχος 120

Το διακοσμητικό υλικό που χρησιμοποιείται στις εθνικές εορτές και το γενικότερο ύφος των εθνικών εορτών, όπως το τελετουργικό και το περιεχόμενο των κειμένων, έχουν αποτελέσει και τα δύο το αντικείμενο

έρευνας στα ελληνικά σχολεία (Μπονίδης, 2004.2008). Επιπλέον η Golia (2006) ασχολήθηκε με τις εθνικές γιορτές στα σχολεία σε διδακτορικό επίπεδο. Τα ερευνητικά αποτελέσματα αυτών των λίγων ερευνών για τις ελληνικές εθνικές γιορτές, αποκαλύπτουν την έντονη παρουσία εθνικιστικών στοιχείων και αναφορών. Συγκεκριμένα, το πνεύμα που διακατέχει το όλο τελετουργικό των εθνικών εορτών είναι οι εορταστικοί λόγοι, δραματοποιήσεις, η απαγγελία ποιημάτων εθνικιστικού και πατριωτικού χαρακτήρα, τα στεφάνια και η κατάθεση, παρέλαση που συνοδεύεται από πατριωτικές πορείες και στοχεύει στην αιώνια και τον αδιατάρακτο δεσμό των συμμετεχόντων με τους προγόνους τους και τη μύησή τους σε μια διαχρονική εθνική ομάδα (Μπονίδης, 2004).

Όπως επισημαίνεται από τους Birbili & Kamberi (2007) οι γιορτές είναι σημαντικά γεγονότα στη σχολική ζωή ενός νηπιαγωγείου, καθώς υπάρχει ένα πλήθος από τυπικές ή μη τυπικές. Ταυτόχρονα, μπορούν να έχουν σημαντική εκπαιδευτική σημασία, καθώς η αξία της γιορτής των σημαντικών γεγονότων και των ημερομηνιών τους εντοπίζεται τόσο στις έννοιες, τις πληροφορίες και τα μηνύματα που μπορούμε να περάσουμε στα παιδιά, όσο και στα οφέλη που αποκομίζουν από τις συμμετοχή τους στην προετοιμασία και την υλοποίησή τους. (Mirsini Michalelis, et. al., 2015). Συχνά τα νοήματα των πολλών από τις γιορτές που λαμβάνουν χώρα στους χώρους του νηπιαγωγείου δεν γίνονται κατανοητές από τους ενήλικες, πόσο μάλλον από τα παιδιά. Πολλές από τις παραδοσιακές γιορτές απέχουν πολύ από την προηγούμενη κατανόηση των παιδιών. Ένας δάσκαλος όταν παρουσιάζει μια ιστορία γιορτής μπορεί να παρουσιάζει ολόκληρη την εικόνα, αλλά υπάρχει πιθανότητα τα παιδιά να αντιληφθούν μόνο μια πτυχή, επειδή η συγκεκριμένη πτυχή έχει νόημα που μπορεί να συνδεθεί με

προηγούμενες γνώσεις ή εμπειρίες. (Creaser, B., & Dau, E., 1994). Στην προσπάθεια εκπροσώπησης άλλων πολιτισμών και τις γιορτές τους στα παιδιά, συχνά αναπαράγονται στερεότυπα και ευτελισμός αυτών των πολιτισμών και λαών, με αποτέλεσμα τα παιδιά να μαθαίνουν ανακριβείς πληροφορίες.

Παράλληλα, αποκαλύπτεται ότι οι εθνικές γιορτές στην Ελλάδα παρουσιάζουν το έθνος ως μια ομοιογενή οντότητα, ενωμένη και αδιάλειπτη μέσα στο χρόνο (Αβδελά, 1998), δηλαδή η εικόνα μιας ομοιογενούς και αναλλοίωτου ελληνισμού προβάλλεται και το ελληνικό έθνος "φτιάχνεται" ως μια βιολογική οντότητα (Φραγκουδάκη, Δραγώνα, 1997 & Μπονίδης, 2004, 2008). Επιπλέον, παρατηρείται ο δεσμός του έθνους με την Ορθοδοξία, με συχνές αναφορές στο ρόλο που διαδραμάτισε η εκκλησία μέσω των εκπροσώπων της κυρίως κατά την περίοδο του 1821. Η επιρροή, επομένως, της εθνικιστικής ιδεολογίας είναι σαφής στην οργάνωση, τα θέματα, τα μηνύματα και γενικά την όλη φιλοσοφία πίσω από τις εθνικές γιορτές. Επιπλέον, υπό την επιρροή του εθνικισμού, οι εθνικές εορτές στην Ελλάδα στοχεύουν, με έμμεσο ωστόσο τρόπο, στη σφυρηλάτηση της εθνικής ταυτότητας (Ανδελά, 2001 Μπονίδης, 2004 & Γκόλια, 2006), ή στη διαιώνιση και ενίσχυσή της. Ο εθνικισμός συνέβαλε στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας διαμορφώνοντας την επίσημη εθνικού λόγου, του οποίου το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελεί βασικό όχημα. Μέσω αυτών εορτασμών, οι οποίοι λαμβάνουν χώρα στα σχολεία, η αίσθηση του εθνικά ανώτερου και ατρόμητου Έλληνα πολεμιστή (Χάλαρης, 2005) ενισχύεται σε σχέση με τους εθνικά κατώτερο "άλλο", άδικο και κακό, που πάντα απειλεί και παραμονεύει. Επιπλέον, οι σχολικές εθνικές γιορτές στοχεύουν στην εθνική και πολιτική διαπαιδαγώγηση των μαθητών, κυρίως μέσω της τελετουργίας τους αλλά και στην καλλιέργεια της εθνικής υπερηφάνειας, συνοχής και ενότητας (Lentz, 2013), καθώς μεταφέρουν ιδεολογικά φορτισμένα μηνύματα που "υποβάλλονται" από την κυρίαρχη κοινωνικοπολιτική ομάδα και την ιδεολογία της και προβάλλουν συγκεκριμένα πρότυπα πολιτικής συμπεριφοράς που πρέπει να ακολουθούνται από τους μαθητές ως μελλοντικοί πολίτες. Επίσης, η θέση των εκπαιδευτικών στην εκπαιδευτική διαδικασία υπαγορεύει σε κάποιο βαθμό το ρόλο του φορέα της εθνικής παιδείας μέσα στο σχολείο.

6.3.3 Οι κατασκευές σχετικά με τον εορτασμό του έθνους

Εικόνα 22 / Τεύχος 86

Εικόνα 23 / Τεύχος 110

Εικόνα 24 / Τεύχος 110

Εικόνα 25 / Τεύχος 101

Οι κατασκευές και οι χειροτεχνίες γενικότερα αποτελούσαν μια από τις βασικές στήλες του περιοδικού. Συνήθως είχαν θεματικό χαρακτήρα ανάλογα με την εποχή καθώς ήταν και ιδεολογικά φορτισμένες όταν αφορούσαν το γιορτασμό του έθνους. Το γενικότερο διακοσμητικό και εκπαιδευτικό υλικό που χρησιμοποιείται στις εθνικές εορτές και το γενικότερο ύφος των εθνικών εορτών, έτσι όπως παρουσιάζεται στο περιοδικό υιοθετεί έντονη παρουσία εθνικιστικών στοιχείων και αναφορών. Συγκεκριμένα, το πνεύμα που διακατέχει το όλο τελετουργικό των εθνικών εορτών είναι οι εορταστικοί λόγοι, οι δραματοποιήσεις, η απαγγελία ποιημάτων εθνικιστικού και πατριωτικού χαρακτήρα, η οποία στοχεύει στον αιώνιο και αδιατάρακτο δεσμό των συμμετεχόντων με τους προγόνους τους και τη μύησή τους σε μια διαχρονική εθνική ομάδα (Μπονίδης, 2004). Παράλληλα, αποκαλύπτεται ότι οι εθνικές εορτές στην Ελλάδα παρουσιάζουν το έθνος ως μια ομοιογενή οντότητα, ενωμένη και αδιάσπαστη μέσα στο χρόνο (Αβδελά, 1998), δηλαδή προβάλλεται η εικόνα ενός ομοιογενούς και αναλλοίωτου ελληνισμού και το ελληνικό έθνος «φτιάχνεται» ως βιολογική οντότητα (Φραγκουδάκη, Δραγώνα, 1997 & Μπονίδης, 2008). Επιπλέον, παρατηρείται ο δεσμός του έθνους με την Ορθοδοξία, με συχνές αναφορές στο ρόλο που έπαιξε η εκκλησία μέσω των εκπροσώπων της κυρίως την περίοδο του 1821. Η επιρροή, λοιπόν, της εθνικιστικής ιδεολογίας είναι σαφής στην οργάνωση, στα θέματα, στα μηνύματα και γενικά στην όλη φιλοσοφία των εθνικών εορτών. Επιπλέον, υπό την επιρροή του εθνικισμού, οι εθνικές γιορτές στην Ελλάδα στοχεύουν, με έμμεσο ωστόσο τρόπο, στη σφυρηλάτηση της εθνικής ταυτότητας (Αβδέλα, 2001, Μπονίδης, 2004 & Γκόλια, 2006), ή στη διαιώνιση και ενίσχυσή της. Ο εθνικισμός συνέβαλε στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας διαμορφώνοντας τον επίσημο εθνικό λόγο, βασικό όχημα του οποίου είναι το εκπαιδευτικό σύστημα. Μέσω αυτών των εορτασμών, που λαμβάνουν χώρα στα σχολεία, ενισχύεται η αίσθηση του εθνικά ανώτερου και ατρόμητου Έλληνα πολεμιστή (Χάλαρης, 2005) σε σχέση με τον εθνικά κατώτερο «άλλο», τον άδικο και κακό, που πάντα απειλεί και παραμονεύει.

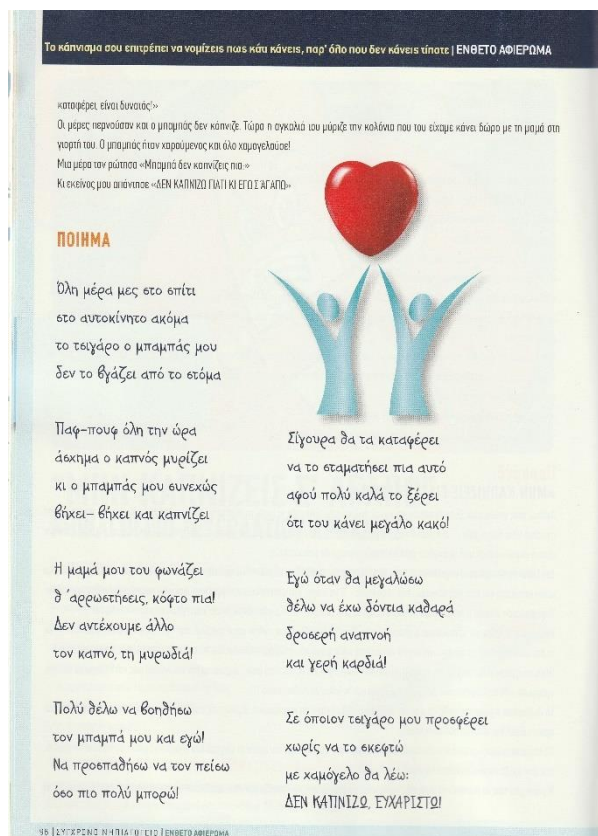
Επιπλέον, οι σχολικές εθνικές γιορτές στοχεύουν στην εθνική και πολιτική διαπαιδαγώγηση των μαθητών (Φραγκουδάκη, Δραγώνα, 1997 & Γκόλια, 2006), κυρίως μέσω του τελετουργικού, τυπικού μέρους τους (Κουλούρη, 1995), αλλά και στην καλλιέργεια της εθνικής υπερηφάνειας, συνοχής και ενότητας (Lentz, 2013), καθώς μεταφέρουν ιδεολογικά φορτισμένα μηνύματα που "υποβάλλονται" από την κυρίαρχη κοινωνικοπολιτική ομάδα και την ιδεολογία της και προβάλλουν

συγκεκριμένα πρότυπα πολιτικής συμπεριφοράς που πρέπει να ακολουθούν οι μαθητές ως μελλοντικοί πολίτες. Η χρήση εθνικών συμβόλων και στις κατασκευές των θεματικών σχετικών με τις εθνικές επετείους αποσκοπεί κυρίως στην κινητοποίηση των συναισθηματικών δεσμών και στην ενίσχυση του εθνικού αισθήματος του «ανήκειν».

6.4 Οι διαπροσωπικές σχέσεις των παιδιών στο «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»

6.4.1 Η σχέση παιδιού – Μητέρας

Στο σύγχρονο νηπιαγωγείο η σχέση παιδιού - μητέρας παρουσιάζεται τελείως διαφορετικά σε σχέση με αυτή του παιδιού – πατέρα η οποία μέχρι και τα τελευταία τεύχη του περιοδικού έμοιαζε σχεδόν ανύπαρκτη. Οι κατασκευές που παρουσιάζονται, τα ποιήματα, τα τραγούδια και γενικότερα όλο το εκπαιδευτικό υλικό που παρουσιάζεται από τους συντάκτες του περιοδικού είναι στοχευμένο αποκλειστικά στη σχέση παιδιού – μητέρας. Όπως φαίνεται και στις παρακάτω εικόνες που επισυνάπτονται, τα χαρακτηριστικά που «σκιαγραφούν» το ρόλο της μητέρας είναι αυτοί της στοργικής, της αγαπητής, της υπεύθυνης κ.α. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ποίημα που παρουσιάζεται στο τεύχος 111 όπου προτείνεται ένα ποίημα με θέμα «το κάπνισμα» και στο ποίημα η μητέρα είναι αυτή που επιμένει και φωνάζει και συνετίζει το σύζυγο της προκειμένου να το κόψει διότι του κάνει κακό στην υγεία.

Εικόνα 26 / Τεύχος 111

Εικόνα 27 / Τεύχος 111

Γενικότερα σε αυτό το τεύχος παρουσιάζονται αρκετές δραστηριότητες με αυτό το θέμα και μόνο μια φορά αναφέρεται η γυναίκα να αναλαμβάνει το ρόλο της καπνίστριας.

Στη συνέχεια σχετικά με τη εορτασμό της μητέρας (Παγκόσμια Ημέρα) οι κατασκευές, τα τραγούδια, τα ποιήματα και γενικότερα όλες οι αναφορές είναι πολύ περισσότερες αθροιστικά σε σχέση με τον εορτασμό του πατέρα. Παραθέτω ενδεικτικά κάποιες από αυτές τις αναφορές.

Η ΜΑΜΑ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ

ΙΣΤΟΡΙΑ
ας αρχίσει....

Η ΜΑΜΑ ΓΙΟΡΤΑΖΕΙ

Με τη φίλη μου τη Ρίσα
ας αρχίσει η ιστορία...

Ήτανε μια Κυριακή
της μανούλας η γιορτή.
Τι δώρο να πάρω εγώ;
Πρόβλημα μεγάλο, σοβαρό.

Να της χαρίσω ένα λουλούδι;
Έχει τόσα στο πεζούλι.
Να της πάρω ένα χρυσό;
Πού θα βρω πολλά ευρά;

Τότε τρέχω στον κουμπαρά,
βρίσκω μέσα λίγα λεφτά.
Αγοράζω μια καρτούλα,
ζωγραφίζω μια καρδούλα.

Της εύχομαι χρόνια πολλά,
να 'ναι πάντα αυτή καλή.
Της λέω πως την αγαπώ,
της δίνω και φιλή γλυκό.

Η μαμά κλαίει από χαρά
για τα δώρα μου αυτά.
«Δε χρειάζοταν βρε κουτό,
έχω εσένα θησαυρό».

Εσείς καλή παιδιά,
θα θυμηθείτε τη μαμά;

Εμμετρική ιστορία

Γράφει:
«Το έργο της καλλιτέχνης
Ευαγγελίας

Ακούστε την αφήγηση
της ιστορίας στο cd

Εικόνα 28 / Τεύχος 93

Μητέρα σ'αγαπώ | ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σε συνεργασία
με το ΙΕΚ ΑΚΜΗ

Η πιο όμορφη
λέξη στα κείλη
όλων,
είναι η λέξη
«Μητέρα».
Οι μαμάδες
είναι τα πάντα
για τα παιδιά,
τα παρηγορούν
όταν είναι
λυπημένα και
τα φροντίζουν
κάθε στιγμή.
Και τα παιδιά
για να τις
ευχαριστήσουν
μπορούν μαζί
με τον
εκπαιδευτικό
να τους
χαρίσουν
νανουρίσματα,
παιχνίδια και
τραγούδια,
ζωγραφίες
πολύχρωμες
και όμορφα
λουλούδια.

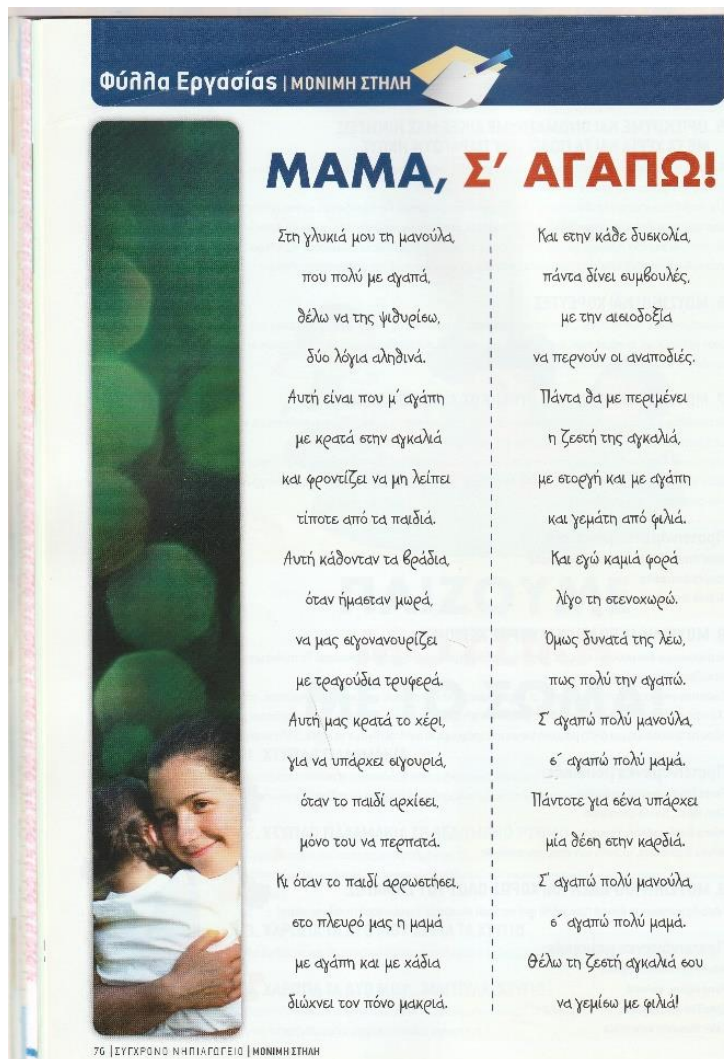

ΜΗΤΕΡΑ Σ' ΑΓΑΠΩ

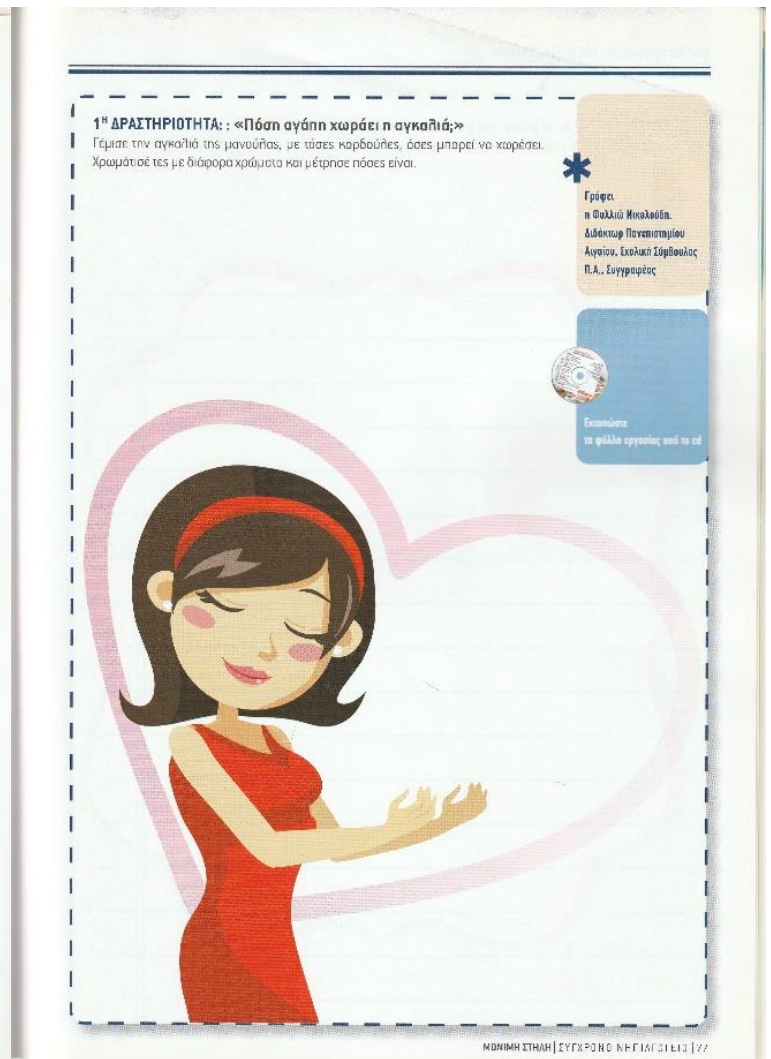
Βιωματικές δράσεις
• Παραδοσιακό παιχνίδι θησαυρού

Μια πολύ ωραία και πρωτότυπη ιδέα φέτος για τη γιορτή της μητέρας είναι το παραδοσιακό παιχνίδι θησαυρού. Ο θησαυρός που θα κληθούν να ανακαλύψουν τα παιδιά είναι λουλούδια από γκαφρέ που θα έχετε φυάξει μαζί, από τις προηγούμενες ημέρες. Ο στόχος του παιχνιδιού είναι να μαζέψουν όσο το δυνατόν περισσότερα λουλούδια. Στο τέλος, η ομάδα που θα οριστεί νικήτρια θα επιλέξει και το δώρο για τη γιορτή της μητέρας. Εδώ οι επιλογές είναι αρκετές, μια ωραία ιδέα είναι να φυτέψουν τα παιδιά γλυκά που θα τα χαρίσουν στις μαμάδες. Ο χώρος που θα λάβει μέρος το παιχνίδι είναι η αυλή του σχολείου και τον αριθμό των παιδιών των καθορίζετε εσείς. Φτιάχνετε δύο ομάδες και εξηγείτε τους κανόνες στα παιδιά. Σημαντικό είναι πριν ξεκινήσει το παιχνίδι να έχετε ήδη κρύψει τα λουλούδια σε διάφορα μέρη στην αυλή. Προσπαθήστε να είστε ευρηματικοί στις κρυψάνες για να βοηθήσετε τα παιδιά να αναπτύξουν την οξυδερκεία τους και να καλλιεργήσουν την αμαδιότητα. Τα λουλούδια που θα μαζέψετε κρεμάστε τη μια ή την άλλη άκρη και αφήστε τη να κάπνισι υλές να να τα χαρούν τα παιδιά.

Εικόνα 29 / Τεύχος 93

Εικόνα 30 / Τεύχος 99

Εικόνα 31 / Τεύχος 99

Εικόνα 32 / Τεύχος 87

Εικόνα 33 / Τεύχος 120

Στην ιστορία του περιοδικού η παρουσία του ρόλου του πατέρα αποτελεί ένα από τα μικρά ποσοστά αναφορών στην ιστορία του. Γενικότερα οι αναφορές στο ρόλο του πατέρα γίνονται κυρίως στα τελευταία τεύχη του και μόνο στην παγκόσμια ημέρα του εορτασμού του πατέρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το γεγονός ότι για πρώτη φορά στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού παρουσιάζεται ένα τραγούδι αφιερωμένο στο ρόλο του πατέρα. Όσον αφορά το πως παρουσιάζεται ο πατέρας συνειδητοποιεί κανείς τους στερεοτυπικούς ρόλους και μέσα από τις αναφορές στο τραγούδι που παρουσιάζεται καθώς και στις προτεινόμενες κατασκευές – χειροτεχνίες που αφορούν τον εορτασμό της γιορτής του πατέρα.

Όπως βλέπουμε ο ρόλος του πατέρα παρουσιάζεται σαν σούπερ ήρωας, υπεράνθρωπος και γενικότερα δυνατός και προστατευτικός απέναντι στο παιδί.

Εικόνα 36 / Τεύχος 121

Η εστίαση στο στερεότυπο του πατέρα ως αυτού του υπερήρωα, προβάλλει μια μονόπλευρη εικόνα πατρότητας, εστιάζοντας στη σωματική δύναμη, την εξωτερική ανδρεία του άντρα. Με αυτό το τρόπο περιορίζεται και εγκλωβίζεται η πατρότητα σε στερεότυπα, αγνοώντας την συναισθηματική πλευρά, την φροντίδα και την καθημερινή ενεργή συμμετοχή στην ανατροφή του παιδιού. Θα μπορούσε να υποστηριχτεί πως δημιουργείται ένα «έξτρα» άγχος και πίεση στους πατέρες να ανταποκριθούν στο στερεότυπο του «υπερήρωα» κάτι το οποίο θα μπορούσε να οδηγήσει σε αισθήματα ανεπάρκειας και απογοήτευσης όταν δεν καταφέρνουν να αγγίξουν το ιδεατό.

Συνήθως οι ρόλοι που αναλαμβάνει και τα επαγγέλματα που «στερεοτυπικά» ταιριάζουν στη ταυτότητα του πατέρα είναι επαγγέλματα που έχουν να κάνουν με χειρωνακτικές εργασίες που απαιτούν σωματική δύναμη κλπ.

Επίσης σε παλαιότερο τεύχος ο πατέρας παρουσιάζεται ως «αυτός» που δημιουργεί πρόβλημα καθώς καπνίζει και όπως αναφέρεται χαρακτηριστικά και στους στοίχους του προτεινόμενου ποιήματος «παφ – πούφ» όλη την ώρα και ότι μύρίζει άσχημα η αναπνοή του, καταλλογίζοντας ένα στερεότυπου του καπνιστή πατέρα και γενικότερα μια ένος ρόλου ανεύθυνου που δε τον νοιάζει και ενδιαφέρει το πως μπορεί να νιώθει το παιδί του όντας καπνιστής ο ίδιος.

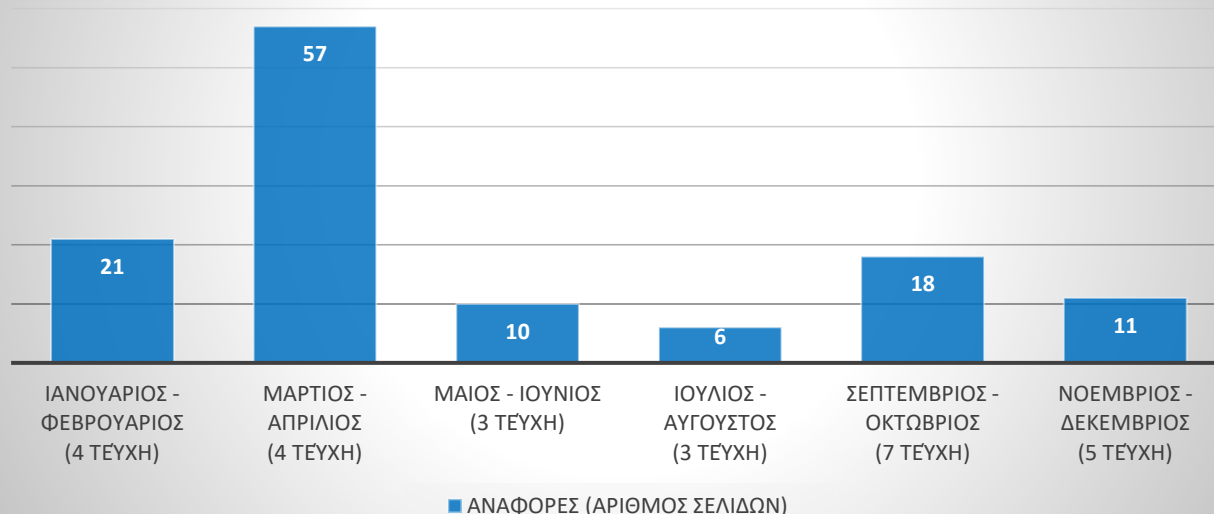
6.4.3 Μορφές και τύποι οικογένειας

Οι Μορφές και οι τύποι της οικογένειας που παρουσιάζονται στο περιοδικό είναι κυρίως η ελληνική τυπική πυρηνική οικογένεια που αποτελείται από γονείς και τα παιδιά τους. Στη ιστορία του περιοδικού είναι έντονες οι αναφορές και στα υπόλοιπα μέλη όπως ο παππούς και η γιαγιά που και αυτοί με τον τρόπο τους συμβάλλουν στην ανατροφή και την γενικότερη ανάπτυξη του παιδιού. Ο δεύτερος τύπος που παρουσιάζεται είναι αυτός της μονογονεϊκής οικογένειας που αποτελείται από ένα γονέα και το παιδί, αυτό συμβαίνει σύμφωνα με το περιοδικό είτε από κάποιο χωρισμό ή από το θάνατο του ενός γονέα. Ωστόσο οι αναφορές αυτές γίνονται μόνο στη κατηγορία που παρουσιάζονται επιστημονικά άρθρα και στα τεύχη που μελετήθηκαν σπάνια παρουσιάζονται παραμύθια, ποιήματα και γενικότερα εκπαιδευτικό υλικό που να θίγει τέτοιου είδους θεματικές παρά μόνο στη συγκεκριμένη ενότητα των επιστημονικών άρθρων του. Ανάμεσα στα τεύχη που μελετήθηκαν αγνοούνται, ομογονεϊκές ή ανάδοχες οικογένειες, κάτι το οποίο δύναται να δημιουργήσει αίσθημα μειονεξίας σε παιδιά που μεγαλώνουν σε διαφορετικά οικογενειακά περιβάλλοντα. Η εστίαση στην ετεροφυλόφιλη πυρηνική οικογένεια δύναται να εντείνει τυχόν αισθήματα ντροπής ή αμφιβολίας σε παιδιά ομογονεϊκών οικογενειών, καλλιεργώντας εσωτερικευμένη ομοφοβία.

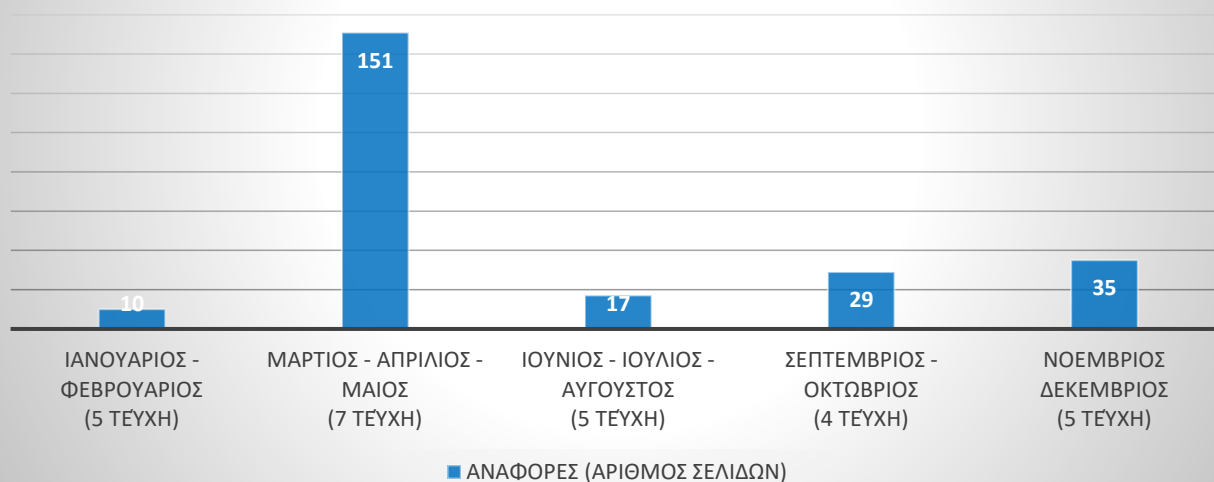
7. Σύνοψη ερευνητικών δεδομένων

7.1 Ποσοτική αποτύπωση αναφορών στη κυρίαρχη ελληνική κουλτούρα

ΑΝΑΦΟΡΕΣ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ) ΣΤΗ ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ (ΕΘΝΟΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ) ΣΕ 26 ΤΕΥΧΗ 1998 -2013

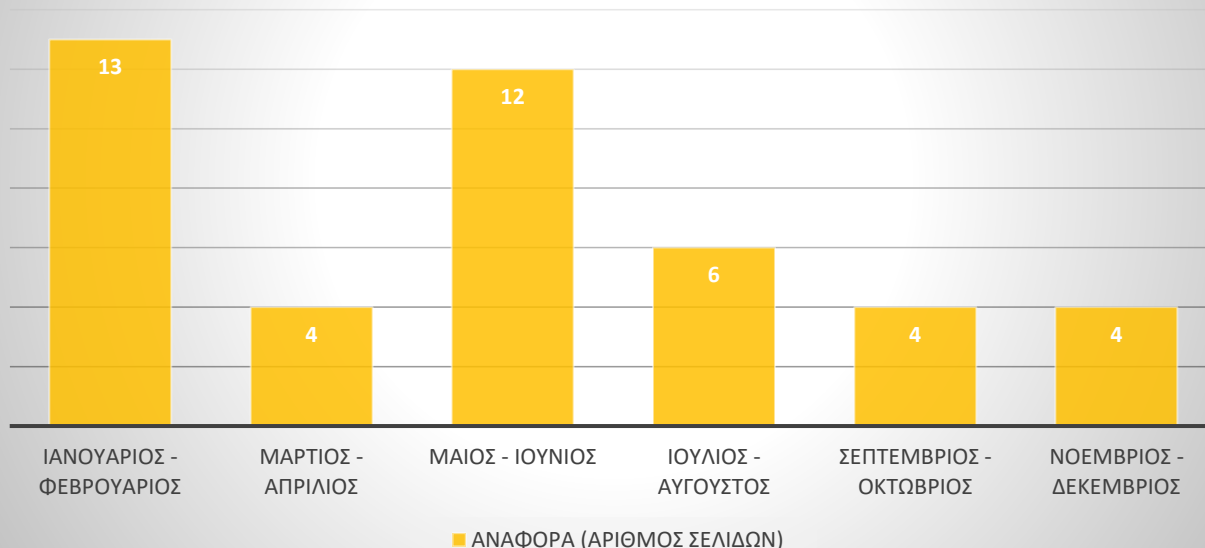

ΑΝΑΦΟΡΕΣ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ) ΣΤΗ ΚΥΡΙΑΡΧΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ (ΕΘΝΟΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ) ΣΕ 26 ΤΕΥΧΗ 2013 - 2019

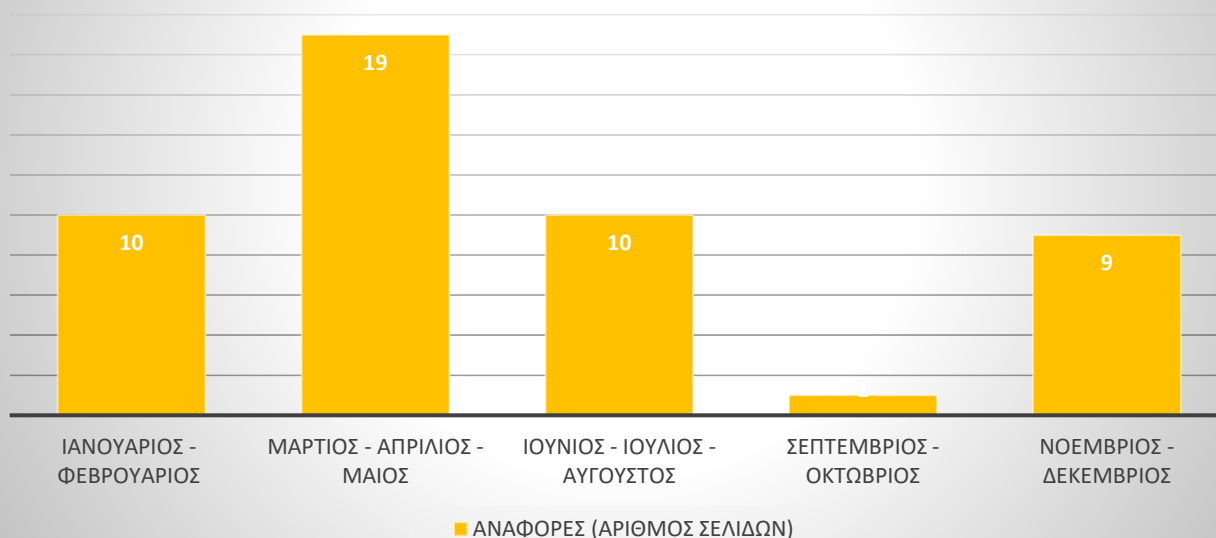

7.2 Ποσοτική αποτύπωση αναφορών σε άλλους πολιτισμούς

ΑΝΑΦΟΡΕΣ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ) ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥΣ (ΕΘΝΟΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ) ΣΕ 26 ΤΕΥΧΗ 1998 - 2013

ΑΝΑΦΟΡΕΣ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ) ΣΕ ΑΛΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥΣ (ΕΘΝΟΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑ, ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ) ΣΕ 26 ΤΕΥΧΗ 2013 - 2019

7.3 Ποσοτική αποτύπωση συνολικών σελίδων και ποσοστοποίηση των αντίστοιχων αναφορών στον ελληνικό πολιτισμό

Χρονικό διάστημα 1998 – 2013	Αριθμός συνολικών σελίδων	Ποσοστό αναφοράς στον ελληνικό πολιτισμό
Ιανουάριος – Φεβρουάριος	21/507	4,14%
Μάρτιος – Απρίλιος	57/460	12,39%
Μάιος – Ιούνιος	10/373	2,68%
Ιούλιος – Αύγουστος	6/363	1,65%
Σεπτέμβριος – Οκτώβριος	18/611 (χωρίς το τευχος 89°)	2,94%
Νοέμβριος - Δεκέμβριος	11/538	2,04%

Πίνακας (I) | Αναφορές στο κυρίαρχο ελληνικό πολιτισμό

Χρονικό διάστημα 1998 – 2013	Αριθμός συνολικών σελίδων	Ποσοστό αναφοράς σε άλλους πολιτισμούς
Ιανουάριος - Φεβρουάριος	13/507	2,56%
Μάρτιος – Απρίλιος	4/460	0,86%
Μάιος – Ιούνιος	12/373	3,12%
Ιούλιος – Αύγουστος	6/363	1,65%
Σεπτέμβριος – Οκτώβριος	4/611 (χωρίς το τεύχος 89°)	0,98%
Νοέμβριος - Δεκέμβριος	4/538	0,74%

Πίνακας (II) | Αναφορές σε άλλους πολιτισμούς

7.4 Ποσοτική αποτύπωση συνολικών σελίδων και ποσοστοποίηση των αντίστοιχων αναφορών σε άλλους πολιτισμούς

Χρονικό διάστημα 2013 – 2019	Αριθμός συνολικών σελίδων	Ποσοστό αναφοράς στον ελληνικό πολιτισμό
Ιανουάριος – Φεβρουάριος	10/588	1,70%
Μάρτιος – Απρίλιος – Μάιος	151/881	17,13%
Ιούνιος – Ιούλιος – Αύγουστος	17/576	2,95%
Σεπτέμβριος – Οκτώβριος	29/480	6,04%
Νοέμβριος – Δεκέμβριος	35/613	5,70%

Πίνακας (III) | Αναφορές στο κυρίαρχο ελληνικό πολιτισμό

Χρονικό διάστημα 2013 – 2019	Αριθμός συνολικών σελίδων	Ποσοστό αναφοράς σε άλλους πολιτισμούς
Ιανουάριος – Φεβρουάριος	10/588	1,70%
Μάρτιος – Απρίλιος – Μάιος	19/881	2,15%
Ιούνιος – Ιούλιος - Αύγουστος	10/576	1,73%
Σεπτέμβριος – Οκτώβριος	1/480	0,20%
Νοέμβριος - Δεκέμβριος	9/613	1,46%

Πίνακας (IV) | Αναφορές σε άλλους πολιτισμούς

7.5 Ανάλυση – σχολιασμός των γραφημάτων και των πινάκων

Τα Δεδομένα μου για τη δημιουργία των παραπάνω γραφημάτων και πινάκων αποτέλεσαν τα κείμενα και οι εικόνες που περιλαμβάνονταν ανά τα τεύχη του περιοδικού. Χώρισα την περίοδο κυκλοφορίας του περιοδικού σε δύο μέρη. 1^η περίοδος αποτέλεσε από το τεύχος 02^ο (1998) έως το 95^ο (2013) και μια 2^η περίοδος από το 96^ο (2013) έως και το τελευταίο 126^ο (2019). Ο λόγος που τα χώρισα είναι πρώτων για να έχω ισομερή δείγμα συνολικού αριθμού τευχών και στις δύο περιόδους είκοσι – έξι (26) και είκοσι – έξι (26) αντίστοιχά και δεύτερον καθώς το περιοδικό από διμηνιαίο που ήταν από το τεύχος 115^ο άλλαξε μορφή και χωρίστηκε ως εξής:

✚ Ιανουάριος – Φεβρουάριος

✚ Μάρτιος – Απρίλιος – Μάιος

✚ Ιούνιος – Ιούλιος – Αύγουστος

✚ Σεπτέμβριος – Οκτώβριος

✚ Νοέμβριος – Δεκέμβριος

Η διαίρεση και αυτός ο χωρισμός σε δύο περιόδους διευκολύνει την ανάλυση και σύγκριση δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη την αλλαγή μορφής του περιοδικού.

Από τα πινακάκια και τα στατιστικά στοιχεία βλέπουμε πως η κυρίαρχη ελληνική κουλτούρα κυριαρχεί και τα ποσοστά αναφορών σε αυτήν είναι μεγαλύτερα σε σχέση με την αναφορά σε άλλες κουλτούρες και πολιτισμούς. Λαμβάνοντας υπόψιν, ότι τα ποσοστά που αφορούν την αποτύπωση των πολιτισμικά άλλων στα πινακάκια ii και iv αντίστοιχα εστιάζεται σε δραστηριότητες όπως αυτές των φύλλων εργασίας, τις παγκόσμιες ημέρες, τις στερεοτυπικές απεικονίσεις, καθώς και εκπαιδευτικά διαθεματικά – διαπολιτισμικά σχέδια για ένταξη προσφύγων. Αξίζει να επισημανθεί πως η επανάληψη του ίδιου θέματος και περιεχομένου στα τεύχη 39 και 120 σχετικά με την ευαισθητοποίηση την ένταξης των προσφύγων επιλέγεται το ίδιο θέμα για την Παγκόσμια Ημέρα Πρόσφυγα στο οποίο το περιεχόμενο είναι ακριβώς το ίδιο κάτι το οποίο δείχνει μια προχειρότητα του εκπαιδευτικού υλικού στο οποίο χρησιμοποιούνται και ίδιες εικόνες και περιεχόμενο κάτι το οποίο είναι προβληματικό και χρήση περισσότερης προσοχής δεδομένου ότι το ένα τεύχος κυκλοφόρησε το 2004 και το άλλο το 2018.

Η χρήση ακριβώς του ίδιου περιεχομένου και εικόνων, σε τόσο μεγάλη χρονική απόσταση (2004 και 2018), υποδηλώνει έλλειψη προσοχής και επιμέλειας στην παραγωγή του εκπαιδευτικού υλικού.

Όπως φαίνεται το υψηλότερο ποσοστό για τον κυρίαρχο πολιτισμό καταγράφεται τον Μάρτιο-Απρίλιο (12,39%). Το οποίο περιλαμβάνει πλούσιο υλικό κατασκευών, θεατρικών, ποιημάτων, τραγουδιών καθώς και θεματικών αναφορών σχετικά με τον εορτασμό των εθνικών επετείων και αυτού του ορθόδοξου Πάσχα. Οι Χαμηλότερες αναφορές: καταγράφονται στα τεύχη του Ιουλίου-Αυγούστου με ποσοστό (1,65%). Κάνοντας μια Συγκριτική ανάλυση μεταξύ των γραφημάτων προκύπτει καθαρά πως υπάρχει ένα χάσμα ανάμεσα στις αναφορές μεταξύ κυρίαρχου και μη κυρίαρχου πολιτισμού σε όλα τα χρονικά διαστήματα. Κάτι το οποίο φανερώνει μια εμμονή σε μια μονοπολυτισμική διαμόρφωση εκπαίδευσης η οποία στερεί και περιορίζει την ολοκληρωμένη ανάδειξη και άλλων πολιτισμών. Ειδικά και μετά το 2013 το ποσοστό στα τεύχη Μαρτίου – Απριλίου – Μαΐου αγγίζει σχεδόν το 18% σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται κυρίως από έντονη πολυπολιτισμικότητα στις ελληνικές σχολικές αίθουσες κάτι το οποίο φαίνεται να μη λαμβάνεται υπόψιν από τους δημιουργούς του εν λόγω περιοδικού καθώς το αντίστοιχο ποσοστό στις αναφορές άλλων πολιτισμών αγγίζει μόνο το 2%, όπως φαίνεται και στους πίνακες III και IV αντίστοιχα.

Πίνακας I: Αναφορές στο κυρίαρχο ελληνικό πολιτισμό

- **Συνολικός αριθμός σελίδων:** 2852
- **Συνολικός αριθμός αναφορών:** 123
- **Ποσοστό αναφοράς:** 4,31%

Πίνακας II: Αναφορές σε άλλους πολιτισμούς

- **Συνολικός αριθμός σελίδων:** 2852
- **Συνολικός αριθμός αναφορών:** 43
- **Ποσοστό αναφοράς:** 1,50%

Πίνακας III: Αναφορές στο κυρίαρχο ελληνικό πολιτισμό

- **Συνολικός αριθμός σελίδων:** 3138
- **Συνολικός αριθμός αναφορών:** 242
- **Ποσοστό αναφοράς:** 7,71%

Πίνακας IV: Αναφορές σε άλλους πολιτισμούς

- **Συνολικός αριθμός σελίδων:** 3138
- **Συνολικός αριθμός αναφορών:** 49
- **Ποσοστό αναφοράς:** 1,56%

Με βάση τα παραπάνω δεδομένα φαίνεται πως το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» δίνει έμφαση στον κυρίαρχο ελληνικό πολιτισμό, με τριπλάσιες και πενταπλάσιες αναφορές σε σχέση με άλλους πολιτισμούς, όπως φαίνεται και στους αντίστοιχους πίνακες. Η ετερότητα λαμβάνει χώρα στο περιοδικό, αλλά σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με τον κυρίαρχο ελληνικό πολιτισμό, και με αρκετές «προβληματικές» αναφορές όπως αναλύθηκαν και παρουσιάστηκαν και παραπάνω

8. Συμπεράσματα

Με βάση τα θεωρητικά ερωτήματα που τέθηκαν στην {5} ενότητα προκύπτουν τα παρακάτω βασικά συμπεράσματα ανά ερευνητικό ερώτημα.

Ερευνητικά ερωτήματα:

Παρουσιάζεται και με ποιόν τρόπο η πολυπολιτισμική ποικιλία;/ Υπάρχουν στερεότυπα στην παρουσίαση των άλλων πολιτισμών;

Μέσα από την ανάλυση των κειμένων και των εικόνων του περιοδικού παρατηρείται έντονη έλλειψη αναφορών σε πολιτισμικά «άλλους» ανάμεσα στα τεύχη του περιοδικού. Συγκεκριμένα, όπως φαίνεται και αναλυτικά στους πίνακες iii και iv, καταγράφονται μόλις 90 αναφορές, ανάμεσα στα τεύχη που ερευνήθηκαν, οι οποίες μάλιστα δεν εστιάζουν σε μεμονωμένους πολιτισμούς, αλλά σε γενικές – επιγραμματικές διαθεματικές δραστηριότητες για πρόσφυγες. Επιπλέον, παρατηρούνται «στερεοτυπικές» απεικονίσεις Ινδιάνων σε γιορτές όπως οι αποκριές, κυρίως στα τεύχη Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου.

Μέσα από αυτή τη σημαντική ανισορροπία στις αναφορές μεταξύ της κυρίαρχης κουλτούρας και των «άλλων» πολιτισμών, φέρνει στο φως τον εθνοκεντρισμό και την έλλειψη πολυπολιτισμικότητας που διαπνέει το περιοδικό. Φαίνεται πως η συγγραφική ομάδα που υπογράφει το συγκεκριμένο περιοδικό περιορίζεται σε μια μονοδιάστατη ματιά, εστιάζοντας στην κυρίαρχη κουλτούρα χωρίς να καταφέρνει τελικά να ξεφύγει από τα στερεότυπα αλλά οδηγείται στο να τα αναπαράγει ανάμεσα στα ερευνόμενα τεύχη. Αυτό γίνεται εμφανές στις προτεινόμενες δραστηριότητες, οι οποίες συχνά επαναλαμβάνουν περιεχόμενο από παλαιότερα τεύχη. Επιπρόσθετα, η τυχαία επιλογή λαών και πολιτισμών, ιδιαίτερα σε θεματικά τεύχη όπως αυτά των Χριστουγέννων, του Πάσχα και των αποκριών, ενισχύει την αίσθηση έλλειψης ερμηνείας και κατανόησης. Η πολυπολιτισμικότητα περιορίζεται σε απλή αναφορά, συχνά στερεότυπη, όπως στις περιπτώσεις των Ινδιάνων και των Ρομά. Η απουσία αναφορών σε άλλους πολιτισμούς εντείνει την εθνοκεντρική οπτική του περιοδικού, η οποία εστιάζει αποκλειστικά στην ελληνική κουλτούρα και ιστορία. Αυτό γίνεται φανερό τόσο από τις προτεινόμενες δραστηριότητες, όσο και από τους διαλόγους στις εθνικές επετείους, οι οποίοι αναπαράγουν και ενισχύουν τα στερεότυπα. Η έλλειψη ερμηνείας στις αναφορές σε άλλους πολιτισμούς, σε συνδυασμό με την έμφαση στις εθνικές και θρησκευτικές γιορτές της Ορθόδοξης Χριστιανικής θρησκείας, στερεώνει εθνοκεντρικές νοοτροπίες. Η περιορισμένη ή ανύπαρκτη κάλυψη άλλων θρησκευτικών ή πολιτιστικών εορτών εντείνει το πρόβλημα. Ως αποτέλεσμα, το περιοδικό αδυνατεί να λειτουργήσει ως ισορροπημένο εκπαιδευτικό υλικό και εργαλείο για τους/τις εκπαιδευτικούς. Αντί να προωθεί την κατανόηση της ετερότητας, διαμορφώνει μια εθνική και θρησκευτική ταυτότητα που προβάλλει την Ελλάδα ως ομοιογενή χώρα με ορθόδοξη χριστιανική πλειοψηφία και έντονα εθνοκεντρικά χαρακτηριστικά.

Ανάμεσα σε αυτές τις επιδράσεις προφανώς συμπεριλαμβάνεται και η διαιώνιση των πολιτισμικών στερεοτύπων. Όπως αναφέρεται από τους Massey (1991) & Banks (1993), στην Καρανικόλα (2009) όλα τα παιδιά χρειάζονται ίσες ευκαιρίες προκειμένου να αναπτύξουν ισορροπημένες και μη στερεοτυπικές αντιλήψεις και για την δική τους πολιτισμική ομάδα στην οποία ανήκουν αλλά και σε αυτή άλλων ανθρώπων που δεν ανήκουν στη κυρίαρχη κουλτούρα. Επιπλέον, η ύπαρξη δραστηριοτήτων που αγγίζουν το θέμα της ετερότητας είναι θεμιτή, η επιγραμματική αναφορά σε άλλους πολιτισμούς εγείρει προβληματισμούς. Η απλή αναφορά, χωρίς εις βάθος ανάλυση ή παρουσίαση, στερεί από τα παιδιά την ευκαιρία να κατανοήσουν πλήρως την ποικιλομορφία και τον

πλούτο των διαφορετικών πολιτισμών. Η επιγραμματική αναφορά σε άλλους πολιτισμούς δεν αρκεί για να καλλιεργήσει στα παιδιά μια πιο ουσιαστική κατανόηση της ετερότητας. Χρησιμοποιώντας τις τεχνικές που παρουσιάζονται στην ενότητα 5.3.2 αδυνατούν να παρουσιάσουν την ετερότητα και τη ποικιλομορφία αυτών των πολιτισμών. Επιπλέον, η σύγχρονη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού δε θα πρέπει να προσανατολίζεται στην απόκτηση μόνο γενικών αποσπασματικών γνώσεων σχετικά με άλλους πολιτισμούς πέρα από το κυρίαρχο πολιτισμό της εκάστοτε χώρας στην οποία δημιουργείται και λαμβάνει χώρα αλλά ούτε και να περιστρέφεται γύρω από έννοιες σχετικές με τον εθνοκεντρισμό και το σκοπό της ευημερίας του εθνικού κράτους, αλλά ουσιαστικά να κατευθύνεται σε μια τροχία δημιουργίας ενός πολύπλευρου παγκόσμιου ανθρώπου και πολίτη.

Ερευνητικό ερώτημα: Πως παρουσιάζεται η κυρίαρχη και οι διαφορετικές θρησκείες;

Μέσα από την ανάλυση των τευχών η Ορθόδοξη Χριστιανική θρησκεία κυριαρχεί στο περιοδικό, με αρκετές σελίδες αφιερωμένες σε θέματα θρησκείας, πίστης και εορτών. Η αναφορά σε άλλες θρησκείες λαμβάνεται σε ελάχιστο έως μηδαμινό βαθμό όπως προκύπτει από τα προαναφερθέντα στατιστικά στοιχεία.

Όπως φαίνεται στον Πίνακα i και ii αντίστοιχα ανάμεσα στα συνολικά 51 τεύχη που μελετήθηκαν, οι 308 σελίδες χαρακτηρίζονται ως αυτές που διαμορφώνουν τον λόγο του πατριωτισμού, και την εθνικής συνείδησης, της κυρίαρχης επικράτησης και αναφοράς στην Ορθόδοξη χριστιανική θρησκεία που αντιπροσωπεύει ένα μεγάλο μέρος των σελίδων του περιοδικού. Αυτά τα κείμενα και οι εικόνες που αναπαράγονται στο περιοδικό όπως ανέλυσα και στο ερευνητικό μέρος παραθέτοντας και τα αντίστοιχα παραδείγματα σχηματίζουν ένα αλυσιδωτό σύστημα που κατασκευάζει τον λόγο του πατριωτισμού από οπτικές γωνίες, όπως αυτή της επιθυμητής αγάπη για τη χώρα, τον σπουδαίο πολιτισμό και τους ανθρώπους της. Ωστόσο, η αναφορά σε αυτούς είναι παρά μόνο σε μία παράγραφο όπως έχουν παρουσιαστεί και παραπάνω στο ερευνητικό μέρος χωρίς να αναλύονται περαιτέρω. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που μου προκαλεί το γεγονός πως ανάμεσα στις αναφορές σε άλλες χώρες δε γίνεται καμία αναφορά στον αλβανικό πολιτισμό για παράδειγμα, παρά το γεγονός πως η αρκετοί από τους αλλοδαπούς μαθητές ειδικά μετά το 2000 η πλειοψηφία των αλλοδαπών μαθητών προέρχονται από την Αλβανία. Ένα εκπαιδευτικό υλικό όπως αυτό το περιοδικό που

αναλύθηκε το οποίο περιλαμβάνει μόνο κάποιες ενδεικτικές αναφορές για τα ήθη και έθιμα συγκεκριμένων λαών και αποκλείοντας πολλούς άλλους και χωρίς να εξηγεί γιατί επιλέγει τους συγκεκριμένους πολιτισμούς είναι αρκετά προκατειλημμένο και μεροληπτικό ως προς αυτούς τους λαούς. Αυτό συνήθως συμβαίνει καθώς η ομάδα που δημιουργεί αυτό το εκπαιδευτικό υλικό είναι αποτέλεσμα μιας συγκεκριμένης κοσμοθεωρίας των ίδιων που το υπογράφουν. Οι περισσότεροι που το υπογράφουν όπως φαίνεται και τα περιεχόμενα είναι μέλη της κυρίαρχης κουλτούρας, κάτι το οποίο φαίνεται να μπορεί να είχε αρνητικές επιδράσεις στη καθ' όλη χρησιμοποίηση του από εν δυνάμει εκπαιδευτικούς. Φαίνεται έντονα λοιπόν πως, δεν λαμβάνεται υπόψη η πολυπολιτισμικότητα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προκαταλήψεις και στερεότυπα. Η έλλειψη πολυφωνίας και η προώθηση μίας μονοδιάστατης οπτικής για την ελληνική ταυτότητα μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία, καλλιεργώντας αποκλεισμούς και μισαλλοδοξία.

Ερευνητικό ερώτημα: Πως παρουσιάζονται οι κυρίαρχες εθνικές επέτειοι και εορτές;

Μέσα από την ανάλυση των τευχών οι κυρίαρχες εθνικές επέτειοι και εορτές είναι αυτές του κυρίαρχου ελληνικού πολιτισμού. Οι αναφορές γίνονται κυρίως μέσα από δραστηριότητες σχετικές με το αναλυτικό πρόγραμμα του νηπιαγωγείου. Κυρίως η εθνικιστική ιδεολογική πλευρά που υιοθετεί η συγγραφική ομάδα του περιοδικού είναι έντονη ανάμεσα από τις δραστηριότητες, τις κατασκευές και γενικότερα τις δραστηριότητες που προτείνει. Οι εθνικές αναφορές με τον τρόπο με τον οποίο αναπαράγονται αποβλέπουν με έναν έμμεσο τρόπο στη σφυρηλάτηση της εθνικής ταυτότητας. Ειδικότερα, μέσω παραδειγμάτων και προτεινόμενων διαλόγων σε θεατρικές εορτές, ενισχύεται έντονα η αντίληψη του ανώτερου και ατρόμητου Έλληνα πολεμιστή, σε σύγκριση με τον κατώτερο «άλλο», ο οποίος παρουσιάζεται ως διαρκής απειλή. Αυτό οδηγεί στην καλλιέργεια μίας υπερτιμημένης ταυτότητας, η οποία βρίσκεται σε συνεχή ετοιμότητα απέναντι σε κινδύνους. Παρ' ό,τι οι προτεινόμενες κατασκευές στις στήλες του περιοδικού για τον εορτασμό των εθνικών επετείων φέρουν ιδεολογικό φορτίο και εμφανίζουν έντονα εθνικιστικά στοιχεία, όπως διαφαίνεται και από τις εικόνες στην ενότητα {}, η καλλιέργεια της εθνικής υπερηφάνειας και η προβολή φορτισμένων ιδεολογικών μηνυμάτων γύρω από αυτήν, τελικά, προβάλλουν και αναπαράγουν συγκεκριμένα εθνικά και πολιτισμικά πρότυπα.

Σκοπός τους είναι η κινητοποίηση συναισθηματικών δεσμών και η ενίσχυση του εθνικού αισθήματος «ανήκειν».

Ερευνητικά ερωτήματα: Πως παρουσιάζεται η οικογένεια και οι σχέσεις μεταξύ των μελών της; / Πως παρουσιάζεται ο/η νηπιαγωγός στο περιοδικό;

Η Ποικιλία οικογενειακών μορφών (π.χ. πυρηνικές, μονογονεϊκές) παρουσιάζεται σπάνια πέρα από ελάχιστα άρθρα σχετικά με το πως μπορεί ένας/μία νηπιαγωγός να διαχειριστεί ένα παιδί που βιώνει έναν χωρισμό των γονέων στο σπίτι του. Τα στερεότυπα φύλου στους ρόλους εστιάζονται αρχικά στον ρόλο της μητέρας που φροντίζει και αγαπά το παιδί όπου αυτό αποτυπώνεται και στα προτεινόμενα τραγούδια που προτείνονται για την παγκόσμια ημέρα γιορτή της μητέρας. Η απεικόνιση γυναικών σε άλλους ρόλους, όπως επαγγελματίες ή ηγέτιδες, είναι σπάνια. Σε αντίθεση με την απεικόνιση των αντρών οι οποίοι παρουσιάζονται ως «υπερήρωες» ή ως ανθρώπους που ασχολούνται με χειρωνακτική εργασία, γεγονός που το βλέπουμε να αναπαράγεται και να αποτυπώνεται και στα τραγούδια που προτείνονται από τους δημιουργούς του περιοδικού αλλά και από τις προτεινόμενες κατασκευές για την Παγκόσμια ημέρα γιορτής του πατέρα αντίστοιχα. Ενώ η ενασχόλησή τους με τη φροντίδα του παιδιού ή με συναισθηματικά θέματα είναι μηδαμινή. Τα στερεότυπα δε τελειώνουν μόνο στις αναφορές αυτές αλλά βλέπουμε σε αυτές σε αυτό το εκπαιδευτικό υλικό που προτείνεται να κυριαρχεί το χρώμα ροζ: κυρίως για δραστηριότητες και αντικείμενα που σχετίζονται με τα κορίτσια, ενισχύοντας την ταύτιση του ροζ με τη θηλυκότητα και το μπλε να συνδέεται με δραστηριότητες και αντικείμενα για αγόρια, τροφοδοτώντας την αντίληψη ότι το μπλε είναι "ανδρικό" χρώμα. Τέλος, όσον αφορά την ποσοτική ανισότητα ανάμεσα στις αναφορές των δύο φύλων η γιορτή της μητέρας καταλαμβάνει πολύ περισσότερο χώρο και δραστηριότητες σε σχέση με τη γιορτή του πατέρα, γεγονός που υπογραμμίζει την άνιση αναγνώριση των γονεϊκών ρόλων. Τέλος, η παρουσίαση της σχέσης νηπιαγωγού-παιδιού εστιάζει αποκλειστικά σε γυναίκες νηπιαγωγούς, τόσο στο κείμενο όσο και στις εικόνες. Αυτό αγνοεί την ύπαρξη και ανδρών νηπιαγωγών και στερεοτυπεί το επάγγελμα. Η χρήση του θηλυκού γένους για το επάγγελμα του νηπιαγωγού σε όλο το κείμενο, ακόμα και στην προσφώνηση προς τις αναγνώστριες «Αγαπητές συνδρομήτριες», ενισχύοντας ακόμα περισσότερο αυτό το στερεότυπο.

Συνοψίζοντας και με βάση τα μοντέλα προσεγγίσεων της ετερότητας που παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, διαπιστώνουμε μια ανησυχητική τάση υιοθέτησης του αφομοιωτικού μοντέλου στο περιοδικό "Σύγχρονο Νηπιαγωγείο". Η επιβολή περιορισμών στην έκφραση πολιτισμικών στοιχείων εντός του εκπαιδευτικού πλαισίου οδηγεί σε μια διαδικασία περιθωριοποίησης και αποκλεισμού των παιδιών με διαφορετικό εθνοπολιτισμικό υπόβαθρο. Σύμφωνα με τον Μάγο (2005), η αφομοίωση θέτει σε κίνδυνο την πλούσια ποικιλομορφία και κληρονομιά των μαθητών, καθώς στερεί την ευκαιρία για αυθεντική έκφραση και αναγνώριση της ταυτότητάς τους. Κοινωνιολογικά, η αφομοίωση ερμηνεύεται ως μια πολυδιάστατη διαδικασία μείωσης των ορίων και διαμεσολάβησης, η οποία θολώνει ή διαλύει τα εθνικά διαχωριστικά, τις κοινωνικές και πολιτιστικές διαφορές, καθώς και τις ταυτότητες που συνδέονται με αυτές.

Επιπρόσθετα, η μονοπολυτισμική αντίληψη και η έλλειψη ισότιμης αντιμετώπισης όλων των πολιτισμών, φέρνει στο προσκήνιο την κυρίαρχη κουλτούρα, θέτοντας σε δευτερεύουσα θέση τις υπόλοιπες.

Αυτή η επιφανειακή υιοθέτηση πολυπολιτισμικότητας και η μη ουσιαστική κατανόηση της ετερότητας οδηγεί σε τυπική αναγνώριση των πολιτισμικών διαφορών, χωρίς ουσιαστική ενσωμάτωση. Συμπερασματικά, παρότι η πολυπολιτισμικότητα αποτελεί ιδανικό στόχο, η υφιστάμενη πραγματικότητα στο νηπιαγωγείο φέρνει στο προσκήνιο την τάση υιοθέτησης ενός αφομοιωτικού μοντέλου. Η κριτική ματιά και η ουσιαστική υιοθέτηση πολυπολιτισμικών πρακτικών, είναι απαραίτητες για την καλλιέργεια ενός περιβάλλοντος που σέβεται και αξιοποιεί την πλούσια ποικιλομορφία των μαθητών. Σε επίπεδο ομάδας, η αφομοίωση μπορεί να περιλαμβάνει την απορρόφηση μίας ή περισσότερων ομάδων μειονοτήτων στο κυρίαρχο ρεύμα ή τη συγχώνευση ομάδων μειονοτήτων. Με τον τρόπο που το περιοδικό παρουσιάζει την κυρίαρχη κουλτούρα υιοθετεί μια αφομοιωτική σκοπιά καθώς η παρουσίαση άλλων πολιτισμών δεν λαμβάνουν ίσες ευκαιρίες ως προς την παρουσίαση τους. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω το κυριαρχεί το εθνοκεντρικό στοιχείο ανάμεσα σε όλα τα τεύχη που μελετήθηκαν ενώ η επιφανειακή αναφορά σε πολιτισμικά «άλλους» οδηγεί σε μηδαμινά οφέλη χωρίς ουσιαστική κατανόηση και εμβάθυνση στην πολιτισμική ετερότητα.

9. Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η μελέτη και έρευνα της παραπάνω προσέγγισης της ετερότητας στο περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» θα μπορούσε να ανοίξει έναν νέο δρόμο για μια σειρά από ενδιαφέρουσες ερευνητικές μελέτες. Μία από τις πιο γόνιμες κατευθύνσεις θα ήταν η διερεύνηση της άποψης των νηπιαγωγών για το περιεχόμενο του περιοδικού και τον τρόπο με τον οποίο το αξιοποιούν στην τάξη. Μερικά από τα ερευνητικά ερωτήματα θα μπορούσαν να είναι τα εξής παρακάτω:

- Πώς αντιλαμβάνονται οι νηπιαγωγοί την προσέγγιση της ετερότητας στα κείμενα και τις εικόνες του περιοδικού;
- Ποια είναι η άποψή τους για την καταλληλότητα του περιεχομένου για την ηλικία των νηπίων;
- Ποιες δυσκολίες ή προκλήσεις αντιμετωπίζουν στην υλοποίηση δραστηριοτήτων με βάση το περιεχόμενο του περιοδικού;
- Ποιες προτάσεις μπορούν να προταθούν για τη πιθανή βελτίωση του περιοδικού ακόμη ίσως και για την επανέκδοση του σε σχέση με την προσέγγιση της ετερότητας;

Οι μέθοδοι που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν είναι συνεντεύξεις, με τη διεξαγωγή ατομικών ή ομαδικών συνεντεύξεων με νηπιαγωγούς οι οποίες θα προσφέρουν μια εις βάθος κατανόηση των απόψεών τους και των εμπειριών τους. Μια άλλη μέθοδος θα μπορούσε να ήταν η χρήση ερωτηματολογίων για ένα ευρύτερο δείγμα νηπιαγωγών το οποίο θα επιτρέψει τη συλλογή ποσοτικών δεδομένων για τις αντιλήψεις και τις πρακτικές τους. Τέλος, η συστηματική παρατήρηση της χρήσης αυτού του περιοδικού ως εκπαιδευτικού υλικού στην τάξη κατά την υλοποίηση δραστηριοτήτων με βάση το περιοδικό «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο» θα μπορούσε να δώσει πολύτιμες πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιείται το περιεχόμενο στην πράξη. Η μελέτη της άποψης των νηπιαγωγών φέρει σημαντική βαρύτητα για διάφορους λόγους. Αρχικά, δύναται να βελτιώσει το περιεχόμενο του περιοδικού, ενισχύοντας σε βάθος την προσέγγιση της ετερότητας. Επιπλέον, δύναται να ενημερώσει την εκπαιδευτική κοινότητα, συμβάλλοντας στην ευαισθητοποίηση για το ζήτημα της ετερότητας και στην υιοθέτηση καλών πρακτικών στην προσχολική εκπαίδευση.

10. Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- ✚ Apple, M.W. (1992) The Text and Cultural Politics, *Educational Researcher*, 21 (7), 4-19. <https://doi.org/10.2307/1176356>
- ✚ Aslan, C., & Polat, D. (2008). Content analysis on primary education Turkish course books from the point of acquiring critical thinking skills, *Issues on Education and Research*, 1 (I), 147- 160.
- ✚ Atakan, A. (2015). Creating an Enemy: Children's Magazines and Different Faced of Enmity (1913 - 1918). *Athens Journal of Mediterranean Studies*, 1(4), 341-356. [doi:https://doi.org/10.30958/ajms.1-4-4](https://doi.org/10.30958/ajms.1-4-4)
- ✚ Banks, J. (1994). Transforming the Mainstream Curriculum. *Educating for Diversity*, 5(2), 4-8.

- ✚ Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. [doi:10.3316/QRJ0902027](https://doi.org/10.3316/QRJ0902027)
- ✚ Cherng, H. Y. S. & Davis, L. A. (2019). Multicultural matters: An investigation of key assumptions of multicultural education reform in teacher education. *Journal of Teacher Education*, 70(3), 219-236. [10.1177/0022487117742884](https://doi.org/10.1177/0022487117742884)
- ✚ Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). Routledge.
- ✚ Colombo, E. (2015). Multiculturalisms: An overview of multicultural debates in western societies. *Current Sociology Review*, 63(6), 800 - 824. [doi:10.1177/0011392115586802](https://doi.org/10.1177/0011392115586802)
- ✚ Creaser, B., & Dau, E. (1994). Who's in Charge of Celebration? *A Child Center Approach*, *Australian early Childhood Association*, 1(1), 1-21. Ανάκτηση από: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED382338.pdf>
- ✚ Creswell, J. W. (2012). *Educational research*. Pearsons Education.
- ✚ Dijk, t. a. (2006). Ideology and discourse analysis. *Journal of Political Ideologies*, 11(2), 115-140. [10.1080/13569310600687908](https://doi.org/10.1080/13569310600687908)
- ✚ Dragona, Th., Fragoudaki, A., & Inglessi, Ch. (1996). Introduction. In Th. Dragona, A. Fragoudaki, & Ch. Inglessi (Eds.), *Beyond one's own backyard: Intercultural teacher education in Europe* (pp. 15-33). Athens: Νήσος.

- ✚ Edwards, C. L., Fillingim, R. B., & Keefe, F. (2001). Race, ethnicity and pain. *Pain*, 94(2), 133-137. [10.1016/S0304-3959\(01\)00408-0](https://doi.org/10.1016/S0304-3959(01)00408-0)
- ✚ Faruk Y. & Nuray K. Fidan. (2021). Value of “Helpfulness” in Children’s Magazines*. *Journal of Education and Future* (20), 61-74. [10.30786/jef.823972](https://doi.org/10.30786/jef.823972)
- ✚ Ford, D. Y. (2014). Why education must be multicultural: Addressing a few misperceptions with counterarguments. *Gifted Child Today*, 37(1), 59-62.
- ✚ Gay, G. (2001). Preparing for culturally responsive teaching. *Journal of Teacher Education*, 53 (2), 106-116. [10.1177/0022487102053002003](https://doi.org/10.1177/0022487102053002003)
- ✚ Gayle-Evans, G. (2004). It Is Never Too Soon: A Study of Kindergarten Teachers’ Implementation of Multicultural Education in Florida’s Classrooms. *Professional Educator*, 26(2), 1-15.
- ✚ Gollnick, D. M. & Chinn, P. C. (2006). *Multicultural education in a pluralistic society*. Columbus, OH: Merrill.
- ✚ Hancock, B., Ockleford, E. & Windridge, K. (2009). An Introduction to Qualitative Research. *National Institute for Health Research*, 1-39. Ανάκτηση από http://www.rds-yh.nihr.ac.uk/wp-content/uploads/2013/05/5_Introduction-to-qualitative-research-2009.pdf
- ✚ Harding, J. (2004). Learning From Preschool Magazines. *Young Consumers* 6 (1) , 30-36. [10.1108/17473610510814390](https://doi.org/10.1108/17473610510814390)
- ✚ Holland, M. M. (2012). Only here for the day: The social integration of minority students at a majority white high school. *Sociology of Education*, 85(2), 101 120. [10.1177/0038040712440789](https://doi.org/10.1177/0038040712440789)
- ✚ Ismail, S. N. B., Yahaya, M. B., Abdullah, S. N. F. B., Ab Rashid, F. H. B., & Shukri, M. N. A. B. (2021). The aesthetic value of children’s magazine towards reading interest among children. *Journal of Education and Social Science*, 17 (1), 77-81.
- ✚ Johnsen, B.-E. (1993). *Textbooks in the kaleidoscope: a critical survey of literature and research on educational texts*. Oxford.
- ✚ Kaldi, Stavroula, Govaris, Christos & Filippatou, Diamanto. (2018). Teachers’ views about pupil diversity in the primary school classroom. *Compare: A*

- Journal of Comparative and International Education*, 48 (1), 2–20.
[10.1080/03057925.2017.1281101](https://doi.org/10.1080/03057925.2017.1281101)
- ✚ Kassarian, H. H. (1977). Content analysis in consumer research. *Journal of Consumer Research*, 4(1), 8–18. <http://www.jstor.org/stable/2488631>
 - ✚ Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Thousand Oaks, CA: Sage.
 - ✚ Leland, C., Harste, J. & Huber, K. (2005). Out of the box: Critical Literacy in a first-grade Classroom. *Language Arts*, 82 (4), 257-268. [10.58680/la20054400](https://doi.org/10.58680/la20054400)
 - ✚ Lentz, C. (2013). Celebrating independence jubilees and the millennium: national days in Africa. *Nations and Nationalism*, 19(2), 208-216. [10.1111/nana.12016](https://doi.org/10.1111/nana.12016)
 - ✚ Le Masurier, M. (2014). What is a Magazine? Australasian magazines: new perspectives on writing and publishing. *Text Journal of Writing and Writing Courses*, 18 (25) 1-16. [10.52086/001c.27415](https://doi.org/10.52086/001c.27415)
 - ✚ Maria Kozlovaa & Tatiana Ryabichenko. (2021). Ideologies of Intergroup Relations in Pedagogical Discourse: Representation of Cultures and Intercultural Interaction in the Educational Books for Migrant Children. *Journal of Intercultural Communication Research*, 50(6), 541–555. [doi:10.1080/17475759.2021.1910065](https://doi.org/10.1080/17475759.2021.1910065)
 - ✚ McCallum R. & Stephens J. . (2011). Ideology and Children's Books. (K. C. Shelby Wolf, Επιμ.) *Handbook of Research on Children's and Young Adult Literature*, 359-371. https://www.researchgate.net/publication/308719543_Ideology_and_Children's_Books
 - ✚ Mendoza, J., & Reese, D. (2001). Examining multicultural picture books for the early childhood classroom: Possibilities and pitfalls. *Early Childhood Research and Practise*, 3(2), 1-10.

- ✚ Mirsini Michalelis, Kostis Tsioumis, Argyris Kyridis, Despina Papageridou & Elena Sotiropoulou. (2015). National Holidays in Greek Multicultural School: Vies of Pre- Service Teachers. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 14(2), 111-130.
- ✚ Muhammad F. R., Dr. Rahman H., Muhammad A. K., & Dr. S. U. (2022). The Power Of Images In The School Textbooks: Analyzing. *Journal of Positive School Psychology*, 6(9), 10553-10565.
- ✚ Nieto, S. (2004), *Affirming Diversity*, New York: Pearson.
- ✚ Peng, C. F., Arshad, M., Ishak, Z., Cheong, L. S., & Wah, T. Y. (2008). Early Childhood Literature Education:Issues And Challenges. *Masalah Pendidikan*, 31 (1), 77-89.
- ✚ Robinson, J. (2013). silence, Critical approaches to multicultural children's literature in the elementary classroom: Challenging pedagogies of. *New England Reading Association Journal*,, 48(2), 43–51, Ανάκτηση από <https://search.proquest.com/scholarly-journals/critical-approaches-multicultural-childrens/>
- ✚ Rodin, S. (2015). 'Otherness' and multiculturalism in Israeli child and youth literature. *Childhood: Journal on Child Literature Research* (1), 30–59.
- ✚ Sakka, D. (2010). Greek teachers' cross-cultural awareness and their views on classroom cultural diversity. *Hellenic Journal of Psychology*, 7(9), 98-123.
- ✚ Schachner, M. K., Juang, L., Moffitt, U. & van de Vijver, F. J. (2018). Schools as acculturative and developmental contexts for youth of immigrant and refugee background. *European P sychologist*, 23(1), 44-56. [10.1027/1016-9040/a000312](https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000312)
- ✚ Sezgin, G. (2019). Türkiye’de çocuk dergileri ve gündem belirleme: doğan kardeş dergisi örneği. https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/308759/yokAcikBilim_10276337.pdf?sequence=-1 [Μεταπτυχιακή εργασία]. Πανεπιστήμιο: Marmara.

- ✚ Spotts, L. H. (1969). Magazines for Jewish Teenagers: A Review of Four Educational Periodicals. *Journal of Jewish Education*, 39(2), σσ. 43 - 59. [doi:10.1080/0021642690390207](https://doi.org/10.1080/0021642690390207)
- ✚ Troyna, B. (1992), «Can you see the join?». An historical analysis of multicultural and antiracist education policies. In D. Gill, D. Mayor and M. Blair, (Eds), *Racism and Education. Structures and Strategies*, London: Sage, 63 – 91.
- ✚ Tobias Ide, Jakob Kirchheimer & Denise Bentrovato (2018) School textbooks, peace and conflict: an introduction, *Global Change, Peace & Security*, 30(3), 287-294, [DOI: 10.1080/14781158.2018.1505717](https://doi.org/10.1080/14781158.2018.1505717)
- ✚ Vanderstoep, S. W. & Johnson, D. D. (2009). *Research methods for everyday life: Blending*. John Wiley & Sons.
- ✚ VanDijk, T. A. (2000). Ideologies, racism, discourse: Debates on immigration and ethnic issues. In J. T. Wal & M. Verkuyten (Eds.), *Comparative perspectives on racism* 91-115. Burlington, VT: Ashgate.
- ✚ Westbury, I. (1990) Instructional Materials in the Twentieth Century, in D.L. Elliot & A. Woodward (Eds) *Textbooks and Schooling in the United States*, 1-22. Chicago: University of Chicago Press.
- ✚ Yahya, A. H. (2021). Between particularism and pluralism: children's literature as a multicultural agent. *Social identities*, 27(6), 660–681. [10.1080/13504630.2021.1915758](https://doi.org/10.1080/13504630.2021.1915758)

Ελληνική Βιβλιογραφία

- ✚ Αβδελά, Ε. (2007). *Διδάσκοντας ιστορία, Κλειδιά και Αντικλειδιά*. ΥΠΕΠΘ: Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- ✚ Ανθυπατοπούλου, Μ. (2010). *Η ανάλυση του Παιδικού Περιοδικού τύπου κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα με την οπτική του Φύλου: Φιλόστοργος Μήτηρ (1862-1866), Εφημερίς των Παίδων (1868-1893)*. [Μεταπτυχιακή εργασία Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Παιδαγωγική της Ισότητας των Φύλων]. [10.26262/heal.auth.ir.115866](https://doi.org/10.26262/heal.auth.ir.115866)

- ✚ Ασωνίτης, Π. (2001). *Η εικονογράφηση στο βιβλίο παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Καστανιώτης.
- ✚ Βαμβακίδου Ι., Ντίνας Κ., Κυρίδης Α., Καραμήτσου, Κ., (2003). Το τέλος της ομοιογένειας και η απαρχή της ετερότητας στο σύγχρονο ελληνικό νηπιαγωγείο. Οι νηπιαγωγοί μιλούν για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν στις πολυπολιτισμικές τάξεις. Στο Τρέσσου, Ε. – Μητακίδου, Σ. (επιμ.) *Εκπαιδευτικοί μιλούν σε εκπαιδευτικούς για τις εμπειρίες τους. Εκπαίδευση γλωσσικών μειονοτήτων*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 47-55.
- ✚ Βασιλειάδης Γ. (2022) *Δημόσια Ιστορία και Περιοδικός Τύπος. «Ιστορία Εικονογραφημένη» (2008-2018), Πρόταση εκπαιδευτικής αξιοποίησης του περιοδικού* [Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας]. [10.12681/eadd/51334](https://doi.org/10.12681/eadd/51334)
- ✚ Βασιλοπούλου Σ. (2011). *Η αξιολόγηση του ανθολογίου λογοτεχνικών κειμένων για το νηπιαγωγείο: η αξιοποίησή του στην εκπαιδευτική διαδικασία*. [Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας].
- ✚ Γερμανός, Δ. (2002). *Οι τοίχοι της γνώσης. Σχολικός χώρος και Εκπαίδευση*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.
- ✚ Δημητριάδης, Γ. (2021). *Το Περιοδικό "ΡΟΔΙ" και η συμβολή του στη Καλλιέργεια της φιλαγνοσύας και στη διάδοση του παιδικού βιβλίου στην Ελλάδα κατά τις δεκαετίες 1980 - 1990*. [Αδημοσίευση Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου].
- ✚ Δημητρίου, Α. (2016). *Σχεδιασμός και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για τη φύση και το περιβάλλον: Θεωρητικά ζητήματα και εφαρμογές*. [Πανεπιστημιακές Σημειώσεις]. Πανεπιστήμιο Αιγαίου: Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού. ΠΜΣ «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», Εαρινό Εξάμηνο 2015-2016. Ρόδος.

- ✚ Εσκαρπί, Ντ. (1995). *Η παιδική και νεανική λογοτεχνία στην Ευρώπη*, Εισαγωγή-Μετάφραση-Βιβλιογραφικές προσθήκες Στέση Αθήνη, Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- ✚ Κωνσταντάκη, Π. (2018) «*Λαϊκός πολιτισμός στην εκπαίδευση: Έμφυλες αναπαραστάσεις στα σχολικά εγχειρίδια της Α' Δημοτικού από το 1919 έως το 2018*» [Αδημοσίευτη μεταπτυχιακή εργασία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου]. <http://hdl.handle.net/11610/18873>
- ✚ Καρπόζηλου, Μ. (1986): *Τα ελληνικά οικογενειακά-φιλολογικά περιοδικά (1847-1900)*. [Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων]. 10.12681/eadd/0465
- ✚ Κανατσούλη, Μ. (2000). *Ιδεολογικές διαστάσεις της παιδικής λογοτεχνίας*. Αθήνα: Τυπωθήτω.
- ✚ Καρανικόλα, Ζ. (2009). *Διαπολιτισμική εκπαίδευση μέσα από τα ανθολόγια κείμενα του δημοτικού σχολείου: ανάλυση περιεχομένου*. [Αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών]. Ανάκτηση από : <https://find.library.upatras.gr/Record/60721>
- ✚ Κελεπούρη, Μ. (2006). *Η διδασκαλία της λογοτεχνίας και η συγκρότηση του εθνικού εαυτού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση: Η εθνική διάσταση της κοινωνικής λειτουργίας του λογοτεχνικού φαινομένου.*, [Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης]. 10.26262/heal.auth.ir.75357
- ✚ Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, (2004). *Ελληνικά Παιδαγωγικά Περιοδικά 1831-1991. Βιβλιογραφία 1831-1974. Α' Φάση ΕΠΟΠΤΕΙΑ: Αλέξης Δημαράς*, Εισαγωγή - Επιμέλεια: Χάρης Αθανασιάδης : Αθήνα.
- ✚ Κεσίδου, Α. (2008). Διαπολιτισμική εκπαίδευση: μια εισαγωγή. Στο Δ. Κ. Μαυροσκούφης (Επιμ.), *Ένταξη παιδιών παλιννοστούντων και αλλοδαπών στο σχολείο (γυμνάσιο)* (21-36). Θεσσαλονίκη: ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- ✚ Λυτσιούση, Σ. & Τσιούμης, Κ. (2019, Σεπτέμβριος 27 - 29). *Πρακτικές διαχείρισης θρησκευτικής ετερότητας και η σχέση τους με την εκπαίδευση για την ιδιότητα του πολίτη, Τόμος 3*, [Πρακτικά συνεδρίου] 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Θεολόγων: Θρησκευτική Εκπαίδευση: εκπαίδευση για το μέλλον. 316 - 326.

<https://www.synedrio3theologwn.kmaked.eu/praktika-synedriou-theologwn-3.pdf>

- ✚ Μάγος, Κ. (2022). *Το πέταγμα του Ερόλ: Κριτική διαπολιτισμική εκπαίδευση στη προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία*. Αθήνα: Gutenberg.
- ✚ Μάγος, Κ. Χ. (2012). «Ζουμπαλά, ζουμπαλά, μαύρη μπογιά και κόκκινα φτερά»: Η προσέγγιση των «άλλων» πολιτισμών στις γιορτές του Νηπιαγωγείου. Πρακτικά του 14ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Μετανάστευση, Διαχείριση Συγκρούσεων και Παιδαγωγική της Δημοκρατίας. 230 - 243. (Π. Γ., Επιμ.) Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
- ✚ Μάγος, Κ. (2005). Από την αφομοίωση των εθνοπολιτισμικών διαφορών στη διαπολιτισμική εκπαίδευση: ο μακρύς δρόμος μιας εκπαιδευτικής αλλαγής. Στο Γ. Μπαγάκης (Επιμ.), *Εκπαιδευτικές αλλαγές, η παρέμβαση του εκπαιδευτικού και του σχολείου* (σσ.74-80). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- ✚ Ματσαγγούρας Η.Γ., & Χέλμης Σ. (2003) Παραγωγή εκπαιδευτικού Υλικού στην Εκπαίδευση, θεωρητικές παραδοχές και τεχνικές προδιαγραφές. Στο Ψαλλιδάς Β. (επιμ.), *Πρακτικά του Πανελλήνιου Συμποσίου για το σχεδιασμό και την Παραγωγή Παιδαγωγικού Υλικού για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, Αθήνα.
- ✚ Μάγος, Κ. (2010). «Καθρέφτες και παράθυρα, γέφυρες και σταυροδρόμια». Αξιολόγηση εκπαιδευτικού υλικού ως προς τη διαπολιτισμική του διάσταση. Στα *Πρακτικά του 13ου Διεθνούς Συνεδρίου: «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση. Ελληνικά ως Δεύτερη ή Ξένη Γλώσσα»* (σσ.298-309). Πάτρα: Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Πατρών.
- ✚ Μήλιου, Ο. (2013). Η ευαισθητοποίηση των δασκάλων απέναντι στην πολιτισμική ετερότητα: θεωρητική και εμπειρική προσέγγιση. *Παιδαγωγική επιθεώρηση*, 56, 83-99. <https://doi.org/10.26266/jpevol56pp83-99>
- ✚ Μητσαράκη, Θ. (2021): *Το εκπαιδευτικό υλικό ως μέσο διαχείρισης της πολιτισμικής ετερότητας στην σχολική τάξη: Απόψεις νηπιαγωγών δημόσιων σχολείων*. [Αδημοσίευτη διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών]. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/154296?lang=en>

- ✚ Μιχαλακόπουλος, Γ. (1990). *Κοινωνιολογία και Εκπαίδευση: προσεγγίσεις στην κοινωνιολογική διερεύνηση της εκπαίδευσης και της εκπαιδευτικής πράξης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.

- ✚ Μπάλτα, Σ. (2000). *Τα Ελληνικά Παιδαγωγικά Περιοδικά 1898 - 1930 : Από την Εθνική Αγωγή στη Νέα Αγωγή και το Σχολείο Εργασίας*. [Διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο ΕΚΠΑ] [10.12681/eadd/20908](https://eadd.econ.upatras.gr/handle/10.12681/eadd/20908)

- ✚ Μουσιάδου, Ν. (2014). «Εθνικές εορτές και διαπολιτισμική εκπαίδευση στο πολυπολιτισμικό ελληνικό νηπιαγωγείο». *Διδακτορική Διατριβή*. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης Ανάκτηση από <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/34576?lang=el#page/1/mode/2up>

- ✚ Μπονίδης, Κ. Θ. (2004). *Το περιεχόμενο του σχολικού βιβλίου ως αντικείμενο έρευνας | Διαχρονική εξέταση της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικής προσεγγίσεις*. . Αθήνα: Μεταίχμιο.

- ✚ Νικολαΐδης, Θ. (2023). *Το περιοδικό Ελεύθερα Γράμματα (1945-1951)* Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή. Θεσσαλονίκη. Ανακτήθηκε από <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/53183>

- ✚ Νικολάου, Γ. (2010). *Ένταξη και Εκπαίδευση των Αλλοδαπών Μαθητών στο Δημοτικό Σχολείο*. 11η Έκδοση. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- ✚ Ντολιοπούλου, Ε. (2002). Το ολοήμερο νηπιαγωγείο και το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών για το νηπιαγωγείο. *Σύγχρονο Νηπιαγωγείο*, (26), 72-77.

- ✚ Παυλίδης, Π. (2004). «Το γίνεσθαι της ιδεολογίας και η εκπαιδευτική θεσμικότητα», *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, 1Α(41), 65-88.

- ✚ Σαπουντζής, Α. (2013). Ιδεολογικά διλήμματα για τον επιπολιτισμό των παιδιών των μεταναστών στα πλαίσια του ελληνικού σχολείου. *Ι ΄Επιστημονική Επετηρίδα Τμήματος Ψυχολογίας ΑΠΘ* , 446-473.

- ✚ Τσιομπανού, Α. (2016). *Οι αναπαραστάσεις της παιδικής ηλικίας στα σχολικά εγχειρίδια της Γλώσσας της Β΄ Δημοτικού (1934 - 2007)*. [Διπλωματική εργασία. Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας].

- ✚ Τσιούμης, Κ. (2003). *Ο Μικρός Άλλος. Μειονοτικές Ομάδες στην Προσχολική Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Ζυγός.
- ✚ Τσιφνάρη, Μ. (2016). *Ανίχνευση στερεοτύπων και προκαταλήψεων στα σχολικά εγχειρίδια της διασποράς για την διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερη και ξένη γλώσσα*, Διπλωματική Εργασία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης]. <http://ikee.lib.auth.gr/record/283469/files/GRI-2016-16782.pdf>
- ✚ Χάρης, Σ. (1995, Ιανουαρίου 16 - 17) «*Τα ελληνικά παιδικά περιοδικά και η ιδεολογία τους*», *Το Παιδικό Έντυπο*. [Πρακτικά Συμποσίου, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης] σελ. 43-52.
- ✚ Χατζηδημητρίου-Παράσχου, Σ. (2002): *Το περιοδικό «Παιδικός κόσμος» (1930-1952): Συμβολή στην ιστορία του νεοελληνικού περιοδικού τύπου*. [Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, ΕΚΠΑ]. Ανάκτηση από <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/21924#page/1/mode/2up>
- ✚ Ψυχογιός, Δ. (2010). *Τα έντυπα μέσα επικοινωνίας. Από τον πηλό στο Δίκτυο*. Αθήνα: Καστανιώτη.

11. Παράρτημα | Παρουσίαση των υπο μελέτη τευχών του περιοδικού: «Σύγχρονο Νηπιαγωγείο»

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος 1998 | Τεύχος : 02°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1998 | Τεύχος : 05°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος - Δεκέμβριος 1998 | Τεύχος : 06°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 1999 | Τεύχος : 11°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2001 | Τεύχος : 23°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2001 | Τεύχος : 24°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2003 | Τεύχος : 31°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος 2003 | Τεύχος : 32°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάιος – Ιούνιος 2004 | Τεύχος : 39°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούλιος – Αύγουστος 2005 | Τεύχος : 46°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2007 | Τεύχος : 60°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2008 | Τεύχος : 65°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2008 | Τεύχος : 66°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2009 | Τεύχος : 71°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2010 | Τεύχος : 73°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2011 | Τεύχος : 79°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούλιος – Αύγουστος 2011 | Τεύχος : 82°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2011 | Τεύχος : 84°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2012 | Τεύχος : 85°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος 2012 | Τεύχος : 86°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάιος – Ιούνιος 2012 | Τεύχος : 87°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2012 | Τεύχος : 89°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2012 | Τεύχος : 90°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος 2013 | Τεύχος : 92°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάιος – Ιούνιος 2013 | Τεύχος : 93°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούλιος – Αύγουστος 2013 | Τεύχος : 94°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2013 | Τεύχος : 95°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2013 | Τεύχος : 96°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2014 | Τεύχος : 97°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάιος – Ιούνιος 2014 | Τεύχος : 99°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούλιος – Αύγουστος 2014 | Τεύχος : 100°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2014 | Τεύχος : 101°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2014 | Τεύχος : 102°

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2015 | Τεύχος : 103^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος | Τεύχος : 104^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάιος – Ιούνιος | Τεύχος : 105^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2015 | Τεύχος : 107^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος 2016 | Τεύχος : 110^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούνιος – Ιούλιος - Αύγουστος 2016 | Τεύχος : 111^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2016 | Τεύχος : 113^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2017 | Τεύχος : 114^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος 2017 | Τεύχος : 115^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούνιος – Ιούλιος – Αύγουστος 2017 | Τεύχος : 116^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2017 | Τεύχος : 117^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2017 | Τεύχος : 118^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2018 | Τεύχος : 119^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος - Μάιος 2018 | Τεύχος : 120^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούνιος – Ιούλιος – Αύγουστος 2018 | Τεύχος : 121^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2018 | Τεύχος : 122^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Νοέμβριος – Δεκέμβριος 2018 | Τεύχος : 123^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2019 | Τεύχος : 124^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Μάρτιος – Απρίλιος – Μάιος 2019 | Τεύχος : 125^ο

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο | Ιούνιος – Ιούλιος – Αύγουστος 2019 | Τεύχος : 126^ο